

Ψηφιοποιήθακε από το Ιυστίου Πρόγραμμα Εκπαιδευτικής Βολής

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ || ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ε. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

5320

Άριο
Άρεικη.

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ

ΕΚΛΟΓΑΙ

πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Γ' τάξεως τῶν ἔξαταξίων
γυμνασίων καὶ τῶν ἀντιστοίχων σχολῶν
τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗ

ΑΘΗΝΑΙ—ΣΤΑΔΙΟΥ 52

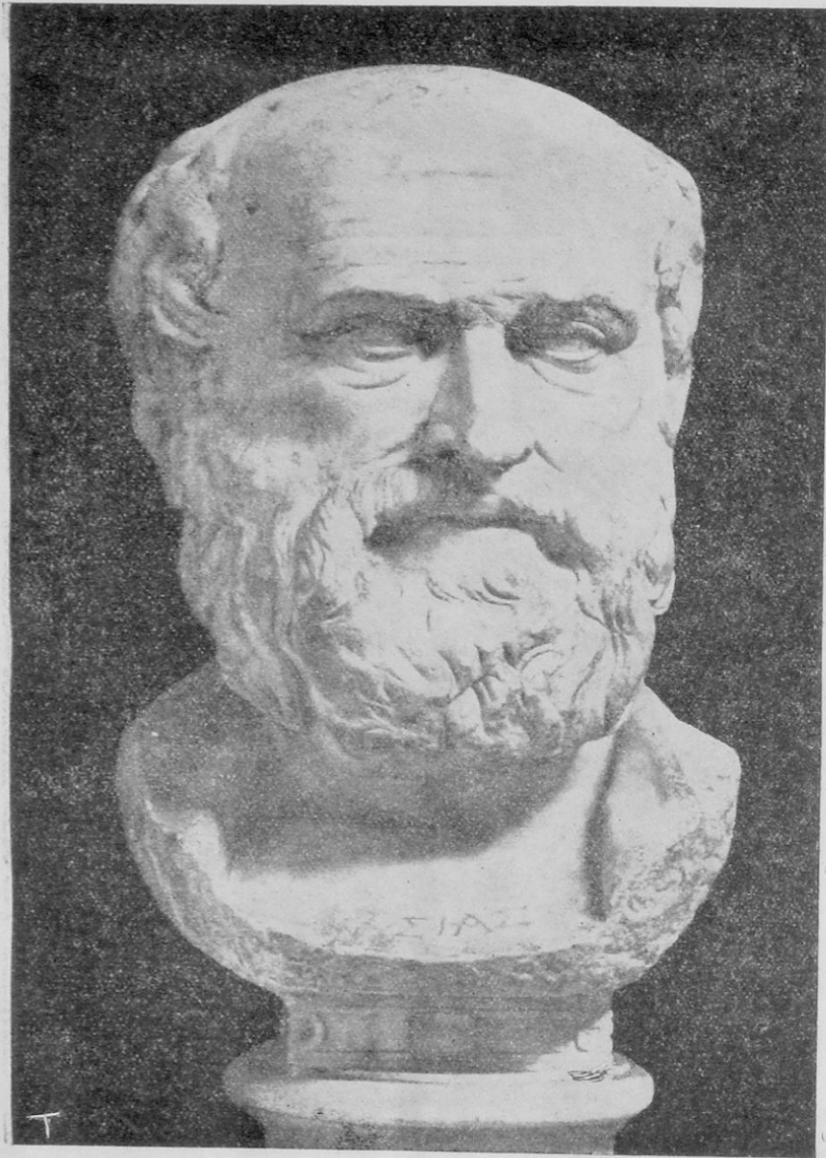
1937

18339

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

*Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τῶν συγγρα-
φέων ἢ τοῦ ἐτέρου αὐτῶν.*

Αρραζιώνος

ΛΥΣΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ — ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

A'

ΓΕΝΕΣΙΣ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ — ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ

Οι "Ελληνες ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐτίμων πολὺ τὴν εὐχέρειαν περὶ τὸ λέγειν. Ἀλλ᾽ ἡ φυσικὴ εὐγλωττία, ὑπὸ τῆς δύοιας ἥσαν προικισμένοι εἰς ἔξαιρετον βαθμὸν ὁμηρικοί τινες ἥρωες καὶ κατόπιν πολιτικοὶ ἄνδρες τῶν Ἀθηνῶν, ὡς δὲ Ἀριστείδης, δὲ Θεμιστοκλῆς καὶ πρὸ πάντων δὲ Περικλῆς, εἶναι χάρισμα τῶν δλίγων. Διὰ τοῦτο οἱ "Ελληνες, ἀφοῦ δὲ του Ἰδίᾳ ἥρχισε νὰ ἐπικρατῇ τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα καὶ ἡ ἐλευθερία εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῆς σκέψεως, προσεπάθησαν νὰ ἀναπληρώσουν τὴν φύσει ἐλλείπουσαν εὑφράδειαν διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἀσκήσεως. Οὕτω ἀνεπιύχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ **εντεχνος** λεγομένη ὅη-

τορική. Ταύτης σκοπὸς ἦτο νὰ διδάξῃ τοὺς στερουμένους τῆς ἐμφύτου εὐγλωττίας τὰ μέσυ, διὰ τῶν ὅποιων δ λόγος των θὰ ἀπέβαινε τεχνικώτερος, τουτέστι κατάλληλος νὰ τέρψῃ καὶ νὰ πείσῃ τοὺς ἀκροατάς.

Οἱ πρῶτοι διδάσκαλοι τῆς ἐντέχνου ὁητορείας ἐνεφανίσθησαν εἰς τὴν Σικελίαν. Ἐκεῖ, λόγῳ τῶν ἑκάστοτε πολιτικῶν μεταβολῶν, τῶν ἐπακολουθουσῶν διώξεων τῶν πολιτικῶν ἀντιφρονούντων καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἀπαιτήσεων τῶν παθόντων, παρέχετο πρόσφορον ἔδαφος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὁητορικῆς. Ἐκ τῆς Σικελίας ἡ διδασκαλία αὐτῆς μετεδόθη εἰς τὰς ἀπέναντι κειμένας Ἑλληνικὰς ἀποικίας τῆς κάτω Ἰταλίας. Οἱ δὲ ἐπισημότεροι τῶν διδασκάλων τῆς ὁητορικῆς ἐν Σικελίᾳ καὶ κάτω Ἰταλίᾳ ἦσαν δ Κόραξ, δ Τεισίας καὶ δ Γοργίας.

Ἀπὸ τῶν χωρῶν τούτων αἱ ὁητορικαὶ σπουδαὶ μετεφυτεύθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἔνθα κυρίως ἐκαλλιεργήθησαν καὶ ἐτελειοποιήθησαν ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ Ε' π.Χ. αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς. Εἰς τοῦτο συνετέλεσαν πολιτικοὶ κυρίως λόγοι, ἀλλ' ἐν ταῦτῷ καὶ ἡ ἔξαίρετος καλλιτεχνικὴ φύσις τῶν κατοίκων τῆς Ἀττικῆς.

Εἰς τὰς Ἀθήνας κατ' ἀρχὰς ἐδίδασκον τὴν ὁητορικὴν μαζὶ μὲ ἄλλας γνώσεις οἱ λεγόμενοι *σοφισταί*, ἀνθρωποι μεγάλης εὐφυΐας καὶ εὐρείας μορφώσεως, τούτων δὲ ἄμεσοι ἢ ἔμμεσοι μαθηταὶ ὑπῆρχαν δλοι σχεδὸν οἱ πολιτικοί, ὁητορεῖς, ἰστορικοί καὶ φιλόσοφοι τῶν χρόνων ἐκείνων.

Οἱ ὁητορεῖς τῶν Ἀθηνῶν ἐπεδείκνυνον τὴν τέχνην των ἄλλοτε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου διμιλοῦντες περὶ τῶν δημοσίων ὑποθέσεων, ἄλλοτε ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ὡς κατήγοροι ἢ κατηγορούμενοι καὶ ἄλλοτε εἰς πανηγύρεις καὶ δημοσίας συγκεντρώσεις, δτε ἀπήγγελλον τοὺς πανηγυρικὸς πρὸς ἔπαινον τῆς πόλεως ἢ τοὺς ἐπιταφίους εἰς ἐγκώμιον τῶν ἐν πολέμοις πεσόντων. Κατ'

αὐτὸν τὸν τρόπον ἀνεπτύχθησαν τὰ διάφορα εἶδη ἢ γένη τῆς
ὅμοιοικῆς, τὸ συμβουλευτικόν, τὸ δικανικὸν καὶ τὸ πανηγυ-
ρικὸν ἢ ἐπιδεικτικόν.

B'

Ο ΛΥΣΙΑΣ

1. Λυσίου βίος.

Μεταξὺ τῶν τεχνικῶν ὁγητόρων, οἱ δποῖοι ἀνεδείχθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸν Ε' καὶ μέρος τοῦ Δ' αἰῶνος π.Χ., ἐπιφανῆ κατεῖχε θέσιν ὁ Λυσίας. Οὗτος ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις πιθανῶς τῷ 450 π.Χ. Ὁ Συρακόσιος πατήρ του Κέφαλος προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Περικλέους ἐγκατεστάθη ὡς μέτοικος εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἀπέκτησε πολλὰς οἰκίας καὶ μέγα δηλοποιεῖον. Δεκαπενταετής ὁ Λυσίας ἀπῆλθε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Πολεμάρχου εἰς τὸν Θουρίους τῆς Κάτω Ἰταλίας, οἱ δποῖοι εἶχον ἀποικισθῆναι ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Ἐκεῖ ἐδιδάχθη τὴν ὁγητορικὴν παρὰ τοῦ Τεισίου.

Ἐξωσθεὶς ἐκ τῆς Ἰταλίας τῷ 412 μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ συμφορὰν τῶν Ἀθηναίων καὶ τὴν ἐπικράτησιν ἐν Θουρείοις τῆς ἐχθρικῶς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διακειμένης πολιτικῆς μερίδος ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐηκολούθησε τὸ ἔργον τοῦ πατρός του μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του. Ἄλλ' ἐγραφε καὶ λόγους πρὸς τέρψιν, πιθανῶς δὲ ἐδίδασκε καὶ ὁγητορικὴν.

Τῷ 404 τὰ πράγματα ἥλλαξαν διὰ τὸν Λυσίαν. Οἱ τριάκοντα ἐπεδόθησαν εἰς τὴν λήστευσιν τῶν πλουσίων μετοίκων, μεταξὺ τῶν δποίων διεχόντεο ὁ Λυσίας. Τότε συνελήφθησαν αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφός του· καὶ ὁ μὲν Λυσίας κατώρθωσε νὰ δραπετεύσῃ εἰς τὰ Μέγαρα, ὁ Πολέμαρχος δῆμος ἐθανατώσῃ, μέγα δὲ μέρος τῆς περιουσίας των ἐδημεύθη.

Ἐκ Μεγάρων ὁ Λυσίας ἐνίσχυσε διὰ χρημάτων καὶ διακόσιων ἀσπίδων, τὰ δποῖα φεύγων ἐξ Ἀθηνῶν κατώρθωσε νὰ ἀποκομίσῃ, τὴν προσπάθειαν τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν περὶ

αὐτὸν πρὸς κατάλυσιν τῆς δημοκρατίας τῶν τριάκοντα καὶ ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας.

Μετὰ τὴν παλινόρθωσιν τοῦ δῆμου δὲ Λυσίας ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Παρὰ τὰς ὑπηρεσίας του ὅμως πρὸς τοὺς δημοκρατικοὺς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πρὸς τοὺς τριάκοντα ἀγώνων των δὲν ηὔτύχησε νὰ ἀναγνωρισθῇ ἀθηναῖος πολίτης, μολονότι δὲ Θρασύβουλος εἰσήγαγεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν σχετικὸν ψήφισμα. Οὕτω ἔζησε διὰ βίου ὡς **Ισοτελής**, δπως καὶ δὲ πατέρο του, τουτέστιν ὡς μέτοικος ἀπηλλαγμένος τῆς ὑποχρεώσεως πρὸς καταβολὴν τοῦ ἐκ 12 δραχμῶν κατ' ἔτος ἐπιβεβλημένου εἰς τοὺς μετοίκους φόρου, **μετοικίου** καλουμένου.

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 403 παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου κατήγορος τοῦ Ἐρατοσθένους, ἐνὸς τῶν τριάκοντα, δστις εἶχε φονεύσει τὸν ἀδελφόν του Πολέμαρχον.⁶ Ο λόγος δέ, τὸν δποῖον ἔξεφώνησε τότε, εἶναι δι μόνος ὑπ' αὐτοῦ ἀπαγγελθείς. "Ἐκτοτε κατέγινεν εἰς τὴν ἀνάκτησιν τῆς περιουσίας του" ἐπειδὴ δὲ ἄλλως δὲν ήδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο, οἷχισε διδάσκων συστηματικῶς πλέον τὴν ὁριοθετήσειν καὶ ἔγραψεν ἐπὶ πληρωμῆς λόγογράφος δικανικοὺς λόγους χάριν ἄλλων. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ηὐδοκίμησε περισσότερον παντὸς ἄλλου ἀποκτήσας πολυπληθῆ πελατείαν.

"Ο Λυσίας ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις μετὰ τὸ 380 π.Χ.

2. Λυσίου λόγοι.

"Υπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λυσίου ἐφέροντο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα 425 λόγοι, ἐκ τῶν δποίων 233 ἐθεωροῦντο γνήσιοι. Ἐκ τούτων διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν 34 καὶ δλίγα ἀποσπάσματα. Οἱ πλεῖστοι εἶναι δικανικοί, ἀλλ' ἔχομεν καὶ συμβουλευτικοὺς καὶ πανηγυρικούς.

"Ο Λυσίας ἐπαινεῖται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων διὰ τὴν καθαρότητα, τὴν ἀπλότητα, τὴν σαφήνειαν καὶ τὴν χάριν τοῦ λόγου, ἀλλ' ἵδιως θαυμάζεται, διότι κατώρθωντε νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὸν χαρακτῆρα ἐκάστου πελάτου καὶ νὰ προσαρμόζῃ τὸν λόγον οὕτως, ὥστε νὰ φαίνεται φυσικὸς καὶ δχι ἀγοραστός. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν λεγομένην **ἡθοποιίαν** τοῦ Λυσίου.

ο σημειώσεων της Μαντίθεου
 της αρχαίας ομηρικής γλώσσας

ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ

Εἰσαγωγή.

Κατὰ τὸν ἵσχυοντα ἐν Ἀθήναις νόμον περὶ βουλευτῶν ὁ κληρούμενος βουλευτής, προτοῦ ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντά του, ὥφειλε νὰ δοκιμασθῇ ἐνώπιον τῆς προηγουμένης βουλῆς. Κατὰ τὴν δοκιμασίαν ταύτην ἔξηταζετο, ἂν ὁ βουλευτής ἦτο γνήσιος ἀδηναῖος πολίτης καὶ ἂν ἔξεπλήρωσε τὰς ὑποχρεώσεις του πρὸς τοὺς θεούς, τὴν πατρίδα, τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς συμπολίτας του. Εἰς τὸν ἔλεγχον δὲ τοῦτον ἀπεδίδετο τοιαύτη σημασία, ὥστε παρείχετο ἡ ἀδεια εἰς κάθε πολίτην νὰ προσέλθῃ ἐνώπιον τῆς βουλῆς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς διεξαγωγῆς τῆς σχετικῆς ἐρεύνης διὰ νὰ καταγγείλῃ πᾶσαν ἄγνωστον εἰς τοὺς πολλοὺς ἐκτροπὴν τοῦ δοκιμαζούμενου ἐκ τῶν καθηκόντων του. Ἀνεγνωρίζετο ἐπίσης τὸ δικαίωμα καὶ εἰς τὸν κατηγορούμενον νὰ ἀπολογηθῇ. Ἐκ τῆς ἀποδείξεως δὲ τῆς ἀληθείας ἢ τοῦ ψεύδους τῆς κατηγορίας ὁ βουλευτής θὰ διπεδοκιμάζετο, ἢτοι δὲν θὰ ἐνεκρίνετο ὡς βουλευτής, ἢ θὰ ἐδοκιμάζετο, τουτέστι θὰ ἐκροῦτο ἢ ἐκλογὴ αὐτοῦ.

Εἰς τοιαύτην δοκιμασίαν ἐπρόκειτο νὰ ὑποβληθῇ ὁ ἐκ τοῦ δήμου Θορικοῦ τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς Μαντίθεος κληρωθεὶς βουλευτής τῆς φυλῆς του. Κατὰ τὴν ἡμέραν δημιουργίας τῆς δοκιμασίας κατηγορήθη ὑπὸ ἔχθρων του, ὅτι ἦτο δλιγαρχικῶν φρονημάτων ὡς χοηματίσας ἱππεὺς ἐπὶ τῶν τριάκοντα. Ὁδεν πρὸς ἀναίρεσιν τῆς κατηγορίας ταύτης ἀπαγγέλλει ὁ Μαντίθεος τὸν παρόντα λόγον, τὸν δποῖον συνέταξε χάριν αὐτοῦ ὁ Λυσίας.

Ο λόγος ἀπηγγέλθη μεταξὺ τῶν ἐτῶν 394 καὶ 389 π.Χ.

Εις τὸν τόπον

τοῖς καθηγόροις βουλής
αὐτοῖς χάριν είχον ταύτης τῆς κατηγορίας ἥγοῦμαι
γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων
ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἀν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔ-
λεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. ἐγὼ γὰρ
οὗτοι σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστε ἐλπίζω καὶ εἴ τις
πρός με τυγχάνει ἀηδῶς διακείμενος, ἐπειδάν ἐμοῦ λέ-
γοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν
αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι.

2

διεθαγγεῖται κατηγορία.

Εἰ μὴ συνήδειν, ὅ βουλή, τοῖς κατηγόροις βου- 1
λομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν
ἄν αὐτοῖς χάριν είχον ταύτης τῆς κατηγορίας ἥγοῦμαι
γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων
ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἀν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔ-
λεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. ἐγὼ γὰρ
οὗτοι σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστε ἐλπίζω καὶ εἴ τις
πρός με τυγχάνει ἀηδῶς διακείμενος, ἐπειδάν ἐμοῦ λέ-
γοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν
αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι.

Αξιῶ δέ, ὅ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἀπο- 3
δεῖξω, ὡς εὖνοις εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ
ῶς ἥναγκασματι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μη-
δέν πώ μοι πλέον εἶναι. ἐὰν δὲ φαίνωμαι καὶ περὶ τὰ
ἄλλα μετρίως βεβιωκάς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ
παρὰ τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἔχθρων, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ
μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι.

4 Προθτον δὲ ἀποδείξω, ώς οὐχ ἵππευον ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας. ἡμᾶς γὰρ ὁ πατὴρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ως Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἔξεπεμψε, καὶ οὕτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων ἐπεδημοῦμεν, οὕτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ’ ἥλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ’ ἡμέραις· καίτοι οὕτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καὶρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὕτ’ ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες, ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἔξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἥτιμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.

6 *τετρα* Ἐπειτα δέ, ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἵππεύσαντας σκοπεῖν εὔηθες ἔστιν ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὀμολογούντων ἵππεύειν, οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. ἐκεῖνοι δ’ ἔστιν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἵππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναποδέξητε παρ’ αὐτῶν. ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἀν ἀποδείξειν οὕτ’ ἀπενεγκέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων, οὕτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις οὕτε κατάστασιν παραλαβόντα. καίτοι πᾶσι ὅἀδιον τούτο γνῶναι, διτὶ ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. ὥστε πολὺ ἀν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν, ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ὅἀδιον ἦν ἔξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἵππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεγκέθῆναι.

8 *τεττάτη* Ἔτι δέ, ὡς βουλή, εἴπερ ἵππευσα, οὐκ ἀν ἦν ἔξαρνος

ράδιον = σύνορα *επιδιοντα*
ράδιον

ώς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἡξίουν, ἀποδείξας ώς οὐδεὶς ὑπέμου τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. ὁρῶ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλεύοντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγοὺς καὶ ἵππαρχους κεχειροτονημένους. ὥστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν ἢ δτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. ἀνάβην δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

διαδετω.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ

γεράση
με χαρτί-ο
με ταχίτι
με ταχίν

Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδα, ὅ τι δεῖ 9 πλείω λέγειν. δοκεῖ δέ μοι, ὃ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἰναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ως ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἔξεδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἐκατέρᾳ, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὗτως ἐνειμάμην, ὥστ' ἐκεῖνον πλέον διμολογεῖν ἔχειν ἔμοιū τῶν πατρών, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπαντας οὕτως βεβίωκα, ὥστε μηδεπώποτέ μοι μηδὲ πρὸς ἓν μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι.

Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἥγοῦμαι τεχμῆριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, δτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους

πρόσωπον, δραπέτη, δεσμός

- ἢ τὰς τοιαύτιας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὅψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἔμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν,
12 οὐκ ἀν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἔμοῦ. ἔτι δέ, ὃ βουλή, οὐδεὶς ἀν ἀποδεῖξαι περὶ ἔμοῦ δύναυτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην· καίτοι ἐτέροις δρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας.
13 Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε, οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει. πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὁρθοβούλου κατειλεγμένος ἵππεύειν, ἐπειδὴ πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἵππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι νομίζοντας, τοῖς δ' ὅπλίταις πίνδυνον ἡγουμένους, ἐτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὁρθοβούλῳ ἐξαλεῖψαι με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι. καί μοι ἀνάβηθι, Ὁρθόβουλε.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ

- 14 Συλλεγέντων τοίνυν τῶν δημοτῶν πρὸ τῆς ἔξόδου, εἰδὼς αὐτῶν ἐνίους πολίτας μὲν χρηστοὺς ὄντας καὶ προθύμους, ἐφοδίων δὲ ἀποροῦντας, εἴπον, δτι χρὴ τοὺς ἔχοντας παρέχειν τὰ ἐπιτήδεια τοῖς ἀπόρως διακειμένοις. καὶ οὐ μόνον τοῦτο συνεβούλευον τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ

καὶ αὐτὸς ἔδωκα δυοῖν ἀνδροῖν τριάκοντα δραχμὰς ἐκατέρῳ, οὐχ ὡς πολλὰ κεκτημένος, ἀλλ' ἵνα παράδειγμα τοῦτο τοῖς ἄλλοις γένηται· καὶ μοι ἀνάβητε.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ

Μετὰ ταῦτα τοίνυν, ὃ βουλή, εἰς Κόρινθον ἐξόδου 15 γενομένης καὶ πάντων προειδότων ὅτι δεήσει κινδυνεύειν, ἑτέρων ἀναδυομένων ἐγὼ διεπραξάμην, ὥστε τῆς πρώτης τεταγμένος μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις· καὶ μάλιστα τῆς ἡμετέρας φυλῆς δυστυχησάσης καὶ πλειστων ἀποθανόντων ὕστερος ἀνεχώρησα τοῦ σεμνοῦ Στειριῶς τοῦ πᾶσιν ἀνθρώποις δειλίαν ὀνειδικότος.

Καὶ οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον μετὰ ταῦτα ἐν 16 Κορίνθῳ χωρίων ἴσχυρῶν κατειλημμένων, ὥστε τοὺς πολεμίους μὴ δύνασθαι παριέναι, Ἀγησιλάου δ' εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐμβαλόντος ψηφισαμένων τῶν ἀρχόντων ἀποχωρίσαι τάξεις, αἵτινες βοηθήσουσι, φοβουμένων ἀπάντων—(εἰκότως, ὃ βουλή δεινὸν γὰρ ἦν ἀγαπητῶς ὀλίγῳ πρότερον σεσωσμένους ἐφ' ἔτερον κίνδυνον ἱέναι)— προσελθὼν ἐγὼ τὸν ταξίαρχον ἐκέλευον ἀκληρωτὶ τὴν ἡμετέραν τάξιν πέμπειν.

“Ωστ', εἴ τινες ὑμῶν ὀργίζονται τοῖς τὰ μὲν τῆς πόλεως ἀξιοῦσι πράττειν, ἐκ δὲ τῶν κινδύνων ἀποδιδράσκουσιν, οὐκ ἀν δικαίως περὶ ἐμοῦ τὴν γνώμην ταύτην ἔχοιεν· οἱ γὰρ μόνον τὰ πραττόμενα ἐποίουν προθύμως, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύειν ἐτόλμων. καὶ ταῦτα ἐποίουν οὐχ ὡς οὐ δεινὸν ἡγούμενος εἶναι Λακεδαιμονίοις μάχεσθαι, ἀλλ' ἵνα, εἴ ποτε ἀδίκως εἰς κίνδυνον καθισταί.

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ, “Ἐκδοσις γ'

μην, διὰ ταῦτα βελτίων ὑφ' ὑμῶν νομιζόμενος ἀπάντων τῶν δικαίων τυγχάνοιμι. καὶ μοι ἀνάβητε τούτων μάρτυρες.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ

- 18 Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθη πάποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἔξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. καίτοι χρὴ τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομῆ, διὰ τοῦτο μισεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὕτε τοὺς ἴδιώτας οὕτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἀπαντες ὑμεῖς
- 19 ὀφελεῖσθε. ὅστε οὐκ ἔξιον ἀπ' ὄψεως, ὡς βουλή, οὕτε φιλεῖν οὕτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γεγόνασιν, ἔτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.
- 20 "Ηδη δέ τινων ἥσθόμην, ὡς βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὁν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δῆμῳ. ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἥναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἔμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἔμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαυν-

ται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν
— τὰ γὰρ ἀληθῆ χρὴ λέγειν — τοὺς τοιούτους μόνους
ἀξίους τινὸς νομίζοντας εἰναι· ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην
τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἀν ἐπαρθείη πράττειν καὶ
λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; ἔτι δὲ τί ἀν τοῖς τοιούτοις
ἀχθοισθε; οὐ γὰρ ἔτεροι περὶ αὐτῶν κριταί εἰσιν,
ἄλλοι ὑμεῖς.

II

ΚΑΤ' ΕΡΓΟΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Εἰσαγωγή.

‘Ο Ἐργοκλῆς ἦτο εἰς τῶν ἐκ τῆς Φυλῆς μετὰ τοῦ Θρασύβουλου κατελθόντων δημοκρατικῶν, οἵ δποῖοι κατέλυσαν τῷ 403 τὴν ἐν Ἀθήναις δλιγαρχίαν τῶν τριάκοντα.

‘Ο αὐτὸς Ἐργοκλῆς, δτε κατὰ τὸ 390-389 π.Χ. ὁ Θρασύβουλος ἔπλευσε μετὰ σιόλου τεσσαράκοντα νεῶν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸς παρακώλυσιν τῆς κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίας τῶν Λακεδαιμονίων, ἦτο εἰς ἐκ τῶν συστρατήγων αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν στρατείαν ἔκείνην ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ μετ’ αὐτοῦ ἥργυρολόγησαν διὰ πιεστικῶν μέσων ἀπὸ πλείστας συμμαχικὰς πόλεις. Οἱ Ἀθηναῖοι πληροφορηθέντες τοῦτο διέταξαν νὰ γίνῃ καταγραφὴ τῶν εἰσπραχθέντων ἐκ τῶν πόλεων χρημάτων, νὰ καταπλεύσουν δὲ εἰς Πειραιᾶ οἱ μετὰ τοῦ Θρασύβουλου στρατηγοί, ἵνα δώσωσιν εὐθύνας. Τότε, κατὰ τὸν κατήγορον τοῦ παρόντος λόγου, ὁ Ἐργοκλῆς συνέστησεν εἰς τὸν Θρασύβουλον νὰ παρακούσῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν ταύτην τῶν Ἀθηναίων. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ διότι κατηγορήθη ὁ Ἐργοκλῆς, δτι ἴδιοποιήθη χρήματα ἀργυρολογηθέντα καὶ ἀπὸ πένητος ἔγινε πλούσιος καὶ ἥδικησεν Ἑλληνας πολίτας, ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας εἰσῆχθη εἰς δίκην, καθ’ ἣν, ὡς μανθάνομεν ἔξ ἄλλου λόγου, κατεδικάσθη εἰς θάνατον δημευθείσης καὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων κατηγόρων τοῦ Ἐργοκλέους κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δίκης αὐτοῦ εἶναι καὶ ὁ ὅγτωρ τοῦ παρόντος λόγου.

Ἄγνωστος ἄλλως εἰς ἡμᾶς, δστις ἔλαβε, φαίνεται, τὸν λόγον, ἵνα συμπληρώσῃ τὴν ὑπ' ἄλλων προεκτεθέσαν κυρίαν κατηγορίαν. Διὰ τοῦτο δὲ ὑπὸ τοῦ Λυσίου συντεθεὶς λόγος αὐτοῦ καὶ τῶν συνήθων στοιχείων τοῦ ὁντορικοῦ λόγου, ὃς εἶναι τὸ προστιθέμενον, ἢ διήγησις καὶ αἱ μαρτυρίαι, στερεῖται καὶ ἐπίλογος δνομάζεται.

Απηγγέλθη δὲ δὲ ἐπίλογος οὗτος ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου (ὃς δεικνύει ἡ προσφώνησις τοῦ ὁντορος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους «ὡς ἀνδρες Ἀθηναῖοι») κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τῷ 388-387 π.Χ., μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν δηλαδὴ τοῦ κατηγορουμένου ἐκ τῆς ἐκστρατείας, γενομένης, ὃς εἴδομεν, τῷ 390-389.

Ἄθροι γν = ἀθροίστη

δεσμογραφία = δέσμοι

δικτύο

μητρός = δοσεντάστη

οργογραφία = εγγράφων

η

τεγχίδες σεν

διατάξια + πρότυπο

διαδικτύον

διατάξια - πρότυπο

διαδικτύον

II

- 1 Τὰ μὲν κατηγορημένα οὕτως ἔστι πολλὰ καὶ δεινά, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅστε οὐκ ἀν μοι δοκεῖ δύνασθαι· Ἐργοκλῆς ὑπὲρ ἐνὸς ἐκάστου τῶν πεπραγμένων αὐτῷ πολλάκις ἀποθανὼν δοῦναι δίκην ἀξίαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει. καὶ γὰρ πόλεις προδεδωκὼς φαίνεται, καὶ προξένους καὶ πολίτας ὑμετέρους ἡδικηώς, καὶ ἐκ πένητος ἐκ τῶν ὑμετέρων πλούσιος γεγενημένος.
- 2 Καίτοι πῶς αὐτοῖς χρὴ συγγνώμην ἔχειν, δταν δρᾶτε τὰς μὲν ναῦς, ὃν ἥρχον οὗτοι, δι' ἀπορίαν χρημάτων καταλυομένας καὶ ἐκ πολλῶν δλίγας γιγνομένας, τούτους δὲ πένητας καὶ ἀπόρους ἐκπλεύσαντας οὕτως ταχέως πλείστην τῶν πολιτῶν οὔσιαν κεκτημένους; ὑμέτερον τοίνυν ἔργον ἔστιν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ὁργίζεσθαι· καὶ γὰρ δὴ δεινὸν ἀν εἴη, εἰ νῦν μὲν οὕτως αὐτοὶ πιεζόμενοι ταῖς εἰσφοραῖς συγγνώμην τοῖς κλέπτουσι καὶ τοῖς δωροδοκοῦσιν ἔχοιτε, ἐν δὲ τῷ τέως χρόνῳ καὶ τῶν οἰκων τῶν ὑμετέρων μεγάλων ὄντων
- 3

καὶ τῶν δημοσίων προσόδων μεγάλων οὐσῶν, θανάτῳ
ἐκολάζετε τοὺς τῶν ὑμετέρων ἐπιθυμοῦντας.

Οἶμαι δὲ ἔγωγε πάντας ἀν ὑμᾶς ὅμοιογῆσαι, εἰ ὑμῖν
Θρασύβουλος ἐπηγγέλλετο τριήρεις ὀλίγας ἔχων εἰσπλεύ-
σεσθαι καὶ ταύτας παλαιὰς ἀντὶ καινῶν παραδώσειν,
καὶ τοὺς μὲν κινδύνους ὑμετέρους ἔσεσθαι, τὰς δὲ ὠφε-
λείας τῶν αὐτοῦ φίλων, καὶ ὑμᾶς μὲν διὰ τὰς εἰσφορὰς
πενεστέρους ἀποδείξειν, Ἐργοκλέα δὲ καὶ τοὺς κόλακας
τοὺς αὐτοῦ πλουσιωτάτους τῶν πολιτῶν ποιήσειν, οὐ-
δένα ἀν ὑμῶν ἐπιτρέψαι τὰς ναῦς ἔκεινον ἔχοντα ἐκ-
πλεῦσαι.

Αλλ' ὡς τάχιστα ὑμεῖς ἔψηφίσασθε τὰ χρήματα ἀ-
πογράψαι τὰ ἐκ τῶν πόλεων εἰλημμένα καὶ τοὺς ἀρχον-
τας τοὺς μετ' ἔκεινου καταπλεῖν εὐθύνας δώσοντας, Ἐρ-
γοκλῆς ἔλεγεν, ὡς ἥδη συκοφαντεῖτε καὶ τῶν ἀρχαίων
νόμων ἐπιθυμεῖτε, καὶ Θρασυβούλῳ συνεβούλευε Βυζάν-
τιον καταλαβεῖν καὶ τὰς ναῦς ἔχειν καὶ τὴν Σεύθουν
θυγατέρα ἄγεσθαι «ἴνα αὐτῶν ἐκκόψῃς», ἔφη, «τὰς συ-
κοφαντίας· ποιήσεις γὰρ αὐτοὺς οὐκ ἐπιβούλεύοντας σοὶ
καθῆσθαι καὶ τοῖς σοῖς φίλοις, ἀλλὰ περὶ αὐτῶν δεδι-
έναι». οὕτως, ὃ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ τάχιστα ἐνέ-
πληντο καὶ τῶν ὑμετέρων ἀπέλαυσαν, ἀλλοτρίους τῆς
πόλεως αὐτοὺς ἤγήσαντο. ἂμα γὰρ πλουτοῦσι καὶ ὑμᾶς
μισοῦσι, καὶ οὐκέτι ὡς ἀρξόμενοι παρασκευάζονται, ἀλλ'
ὡς ὑμῶν ἀρξοντες, καὶ δεδιότες ὑπὲρ ὧν ὑφήρηνται
ἔτοιμοι εἰσὶ καὶ χωρία καταλαμβάνειν καὶ ὀλιγαρχίαν
καθιστάναι καὶ πάντα πράττειν, ὅπως ὑμεῖς ἐν τοῖς
δεινοτάτοις κινδύνοις καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἔσεσθε· οὕτως
γὰρ ἥγοῦνται οὐκέτι τοῖς σφετέροις αὐτῶν ἀμαρτήμασι
τὸν νοῦν ὑμᾶς προσέξειν, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν καὶ τῆς
πόλεως ὁρωδοῦντας ἡσυχίαν πρὸς τούτους ἔξειν.

- 8 Θρασύβουλος μὲν οὖν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, — οὐδὲν γὰρ δεῖ περὶ αὐτοῦ πλείω λέγειν — καλῶς ἐποίησεν οὗτος τελευτήσας τὸν βίον· οὐ γὰρ ἔδει αὐτὸν οὕτε ζῆν τοιούτοις ἔργοις ἐπιβουλεύοντα, οὕτος' ὑφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν ἥδη τι δοκοῦντα ὑμᾶς ἀγαθὸν πεποιηκέναι, ἀλλὰ τοιούτῳ τρόπῳ τῆς πόλεως ἀπαλλαγῆναι.
- 9 ‘Ορῶ δ’ αὐτοὺς διὰ τὴν πρώην ἐκκλησίαν οὐκέτι φειδομένους τῶν χρημάτων, ἀλλ’ ὧνουμένους τὰς αὐτῶν ψυχὰς καὶ παρὰ τῶν λεγόντων καὶ παρὰ τῶν ἔχθρῶν καὶ παρὰ τῶν πρυτάνεων, καὶ λέγοντας πολλοὺς Ἀθηναίων ἀργυρίῳ διαφθεῖρι. ὑπὲρ ὧν ὑμῖν ἄξιόν ἔστιν ἀπολογήσασθαι παρὰ τούτου νῦν δίκην λαβοῦσι, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐπιδεῖξαι δτι οὐκ ἔστι τοσαῦτα χρήματα, ὡν ὑμεῖς ήττήσεσθε, ὥστε μὴ τιμωρεῖσθαι τὸνς ἀδικοῦντας.
- 10 ‘Ἐνθυμεῖσθε γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δτι οὐκ Ἐργοκλῆς μόνος κρίνεται, ἀλλὰ καὶ ἡ πόλις δλη. νυνὶ γὰρ τοῖς ἀρχουσι τοῖς ὑμετέροις ἐπιδεῖξετε, πότερον χρὴ δικαίους είναι, ἢ ὡς πλεῖστα τῶν ὑμετέρων ὑφελομένους τῷ αὐτῷ τρόπῳ τὴν σωτηρίαν παρασκευάζεσθαι, ὅπερ οὗτοι νυνὶ
- 11 πειρῶνται. καίτοι εῦ εἰδέναι χρῆ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δτι, δστις ἐν τοσαύτῃ ἀπορίᾳ τῶν ὑμετέρων πραγμάτων ἢ πόλεις προδίδωσιν ἢ χρήματα κλέπτειν ἢ δωροδοκεῖν ἀξιοῖ, οὗτος καὶ τὰ τείχη καὶ τὰς ναῦς τοῖς πολεμίοις παραδίδωσι καὶ δλιγαρχίαν ἐκ δημοκρατίας καθίστησιν· ὥστε οὐκ ἄξιον ὑμῖν τῆς τούτων παρασκευῆς ήττασθαι, ἀλλὰ παράδειγμα πᾶσιν ἀνθρώποις ποιῆσαι, καὶ μήτε κέρδος μήτ’ ἔλεον μήτ’ ἄλλο μηδὲν περὶ πλείονος ποιήσασθαι τῆς τούτων τιμωρίας.
- 12 Οίμαι δ’ Ἐργοκλέα, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ μὲν Ἀλικαρνασσοῦ καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ περὶ τῶν αὐτῷ

πεπραγμένων ούκ ἐπιχειρήσειν ἀπολογεῖσθαι, ἐρεῖν δὲ
ώς ἀπὸ Φυλῆς κατῆλθε καὶ ως δημοτικός ἐστι καὶ ως
τῶν κινδύνων τῶν ὑμετέρων μετέσχεν. ἐγὼ δ', ὁ
ἀνδρες Ἀθηναῖοι, οὐ τοιαύτην γνώμην ἔχω περὶ τῶν
τοιούτων· ἀλλ' ὅσοι μὲν ἐλευθερίας καὶ τοῦ δικαίου 13
ἐπιθυμοῦντες καὶ τοὺς νόμους ἴσχύειν βουλόμενοι καὶ
τοὺς ἀδικοῦντας μισοῦντες τῶν ὑμετέρων κινδύνων με-
τέσχον, οὐ πονηροὺς οἶμαι πολίτας, οὐδὲ ἀδίκως τού-
τοις φημὶ ἂν εἶναι ὑπόλογον τὴν ἐκείνων φυγήν· ὅσοι
δὲ κατελθόντες ἐν δημοκρατίᾳ τὸ μὲν ὑμέτερον πλῆ-
θος ἀδικοῦσι, τοὺς δὲ ἰδίους οἴκους ἐκ τῶν ὑμετέρων
μεγάλους ποιοῦσι, πολὺ μᾶλλον αὐτοῖς προσήκει ὀργί-
ζεσθαι ἢ τοῖς τριάκοντα· οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦτῳ ἔχειρο- 14
τονήθησαν, ἵνα κοκῶς, εἴ πῃ δύναιντο, ὑμᾶς ποιήσειαν·
τούτοις δ' ὑμᾶς αὐτοὺς ἐπετρέψατε, ως μεγάλην καὶ
ἔλευθέραν τὴν πόλιν ποιήσωσιν· ὃν ὑμῖν οὐδὲν ἀποβέ-
βηκεν, ἀλλά, τὸ ἐπὶ τούτοις εἶναι, ἐν τοῖς δεινοτάτοις
κινδύνοις καθεστήκατε, ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ὑμᾶς
αὐτοὺς ἢ τούτους ἔλεοῖτε, καὶ τοὺς ὑμετέρους παῖδας
καὶ γυναικας, δτι ὑπὸ τοιούτων ἀνδρῶν λυμαίνεσθε.

“Οταν γὰρ ἡγησώμεθα σωτηρίας ἀντειλῆφθαι, δεινό- 15
τερα ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων πάσχομεν ἢ ὑπὸ τῶν
πολεμίων. καίτοι πάντες ἐπίσταθε, ὅτι οὐδεμία ἐλπὶς
σωτηρίας ὑμῖν δυστυχήσασιν. ὡστε ἄξιον ὑμᾶς παρα-
κελευσαμένους ὑμῖν αὐτοῖς παρὰ τούτων νυνὶ τὴν
μεγίστην δίκην λαβεῖν καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησιν ἐπι-
δείξετε, ως τοὺς ἀδικοῦντας τιμωρεῖσθε καὶ τοὺς ὑμε-
τέρους ἀρχοντας βελτίους ποιήσετε.

Ἐγὼ μὲν οὖν ταῦθ' ὑμῖν παρακελεύομαι· ὑμᾶς δὲ 16
χρὴ εἰδέναι, ὅτι, ἐὰν μὲν ἐμοὶ πεισθῆτε, εὗ περὶ αὐτῶν
βουλεύσεσθε, εἰ δὲ μή, χείροσι τοῖς ἄλλοις πολίταις χρή-

σεσθε· ἔτι δέ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐὰν αὐτῶν ἀποψηφίσησθε, οὐδεμίαν ὑμῖν εἴσονται χάριν, ἀλλὰ τοῖς ἔωνημένοις τοῖς χρήμασιν, οἵς ὑφῆρηνται· ὥστε τὴν μὲν ἔχθραν ὑμῖν αὐτοῖς καταλείψετε, τῆς δὲ σωτηρίας ἔκείνοις εἴσονται χάριν.

17 Καὶ μὲν δῆ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀλικαρνασσεῖς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ὑπὸ τούτων ἡδικημένοι, ἐὰν μὲν παρὰ τούτων τὴν μεγίστην δίκην λάβητε, νομιοῦσιν ὑπὸ τούτων μὲν ἀπολωλέναι, ὑμᾶς δὲ αὐτοῖς βεβοηθηκέναι· ἐὰν δὲ τούτους σώσητε, ἡγήσονται καὶ ὑμᾶς ὅμοιογνώμονας γεγονέναι τοῖς αὐτοὺς ἀπολωλεκόσιν. ὥστ' ἄξιον τούτων ἀπάντων ἐνθυμηθέντας ἅμα τοῖς τε φίλοις τοῖς ὑμετέροις ἀποδοῦναι χάριν καὶ παρὰ τῶν ἀδικούντων νῦν δίκην λαβεῖν.

III

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ

Εἰσαγωγή.

Όπως δλαι αἱ νεώτεραι πολιτεῖαι λαμβάνουν πρόστατευτικὰ μέτρα ὑπὲρ τῶν ἐν πολέμῳ ἀνικάνων καταστάντων, τῶν ἀναπήρων πολέμου, δπως λέγομεν σῆμερον, οὗτοι καὶ ἡ ἀρχαία ἀθηναϊκὴ δημοκρατία ἐνωρίτατα ἐπέδειξεν ἴδιαιτέραν ὑπὲρ αὐτῶν μέριμναν καὶ στοργήν. Δι' εἰδικοῦ δηλαδὴ νομοθετήματος ἔχορήγησεν εἰς αὐτοὺς ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου ἡμερήσιον ἐπίδομα πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν στοιχειωδεστέρων ἀναγκῶν τῆς ζωῆς των.

Ἄργοτερον τὸ μέτρον τοῦτο τῆς διὰ χρηματικοῦ βοηθήματος περιθάλψεως ἔξετεινεν ἡ πολιτεία ἐπὶ πάντων τῶν ἀνικάνων πρὸς ἐργασίαν καὶ ἔχόντων ἀνεπαρκῆ περιουσίαν (μέχρι 3 μνῶν) διὰ νὰ συντηρηθοῦν ἐκ τῶν προσόδων της. Οὕτοι ἐκαλοῦντο ἀδύνατοι, τὸ δὲ ποσὸν τοῦ παρεχομένου εἰς αὐτοὺς καθ' ἕκαστην ἐπιδόματος ἐποίκιλλε κατὰ τὰς διαφόρους χρονικὰς περιόδους. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅμως, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπηγγέλθη ὁ πυρὸν λόγος, τὸ ἐπίδομα τοῦτο ἦτο τὸ ἔκτον τῆς ἀττικῆς δραχμῆς, ἦτοι εἰς ὅβολὸς (§ 26). Ἀλλὰ διὰ τὴν παροχὴν τοῦ βοηθήματος τούτου ἀπητεῖτο, ἵνα πᾶς θεωρῶν ἔαυτὸν ἀδύνατον ὑποβάλῃ εἰς τὴν ἀρχὴν ἕκαστου ἔτους σχετικὴν αἵτησιν πρὸς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων, ἡ ὁποία ἔκτὸς τῶν ἄλλων αὐτῆς ἔργων ἐδοκιμαζε καὶ τοὺς ἀδυνάτους, τουτέστιν ἔξηλεγχε τὸ βάσιμον τῆς ὑποβληθείσης αἵτησεως πρὸς χορήγησιν τοῦ βοηθήματος. Ἐννοεῖται, ὅτι πρὸς ἀποφυγὴν καταχρήσεων ἐπετρέπετο εἰς πάντα Ἀθηναῖον πολίτην νὰ εἰσαγγείλῃ (= καταγγείλῃ) τὸν αἴτούμενον τὸ βοήθημα ὡς ἀπατεῶνα καὶ νὰ παρουσιασθῇ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δοκιμασίας ἐνώπιον τῆς βουλῆς, δπως καὶ προφορικῶς ὑποστηρίξῃ τὴν κα-

ταγγελίαν του. Συγχρόνως ἐκαλεῖτο καὶ ὁ κατηγορούμενος ἀδύνατος, ἵνα ἀπολογηθῇ ἐπὶ τῆς ἀποδιδομένης εἰς αὐτὸν κατηγορίας, μετὰ τὴν ἀπολογίαν δ' αὐτοῦ ἀπεφάσιζεν ἡ βουλὴ διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας περὶ τῆς παροχῆς ἢ μὴ τοῦ ἐπιδόματος. Σημειωτέον δ' ὅμως, ὅτι ὁ ἀπαξ κριθεὶς ὡς ἀδύνατος δὲν ἔξησφάλιζε διὰ παντὸς τὴν ἀπόληψιν τοῦ βοήθηματος· ἥτοι ὑποχρεωμένος νὰ ὑποβάλῃ κατ' ἔτος νέαν αἴτησιν καὶ νὰ δοκιμασθῇ ἐκ νέου, ἐπειδὴ ἥτοι ἐνδεχόμενον νὰ μεταβληθοῦν ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ὅροι τῆς ζωῆς του. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀδύνατος τοῦ παρόντος λόγου, ἐνῷ ἀπὸ πολλοῦ ἐλάμβανε τὸ νόμιμον βοήθημα ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου, μόλις κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ δοκιμασίαν εἰσηγγέλθη ὑπὸ κατηγόρου τινὸς διατεινομένου, ὅτι οὕτε κατὰ τὴν περιουσίαν, διότι ἔξησκει ἐπάγγελμα, οὔτε κατὰ τὸ σῶμα, ἀφ' οὗ ἥτοι ἱκανὸς νὰ ἴππεύῃ, ἥτοι ἀδύνατος καὶ ἐπὶ πλέον, ὅτι δὲν ἥτοι κανὸς χρηστὸς πολίτης, ὥστε νὰ δικαιολογῆται ἡ παροχὴ εἰς αὐτὸν ἀμοιβῆς ὑπὸ τῆς πολιτείας.

Πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν κατηγοριῶν τούτων ὁ ἀδύνατος ἀπήγγειλε τὸν παρόντα λόγον, τὸν δποῖον συνέταξε χάριν αὐτοῦ ὁ Λυσίας.

Πότε ἔξεφωνήθη καὶ ὁ λόγος οὗτος δὲν γνωρίζομεν. Κατὰ πᾶσαν ὅμως πιθανότητα, στηριζομένην ἐπὶ ἐνδείξεών τινων αὐτοῦ (§ 25), ἀπηγγέλθη μετὰ τὸ 403 π.Χ., δλίγον ἵσως μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν τριάκοντα.

περιγραφή

III

Οὐ πολλοῦ δέω χάριν ἔχειν, ὃ βουλή, τῷ κατηγόρῳ,
ὅτι μοι παρεσκεύασε τὸν ἀγῶνα τουτονί. πρότερον γὰρ
οὐκ ἔχων πρόφασιν, ἐφ' ἵς τοῦ βίου λόγον δοίην, νυνὶ
διὰ τοῦτον εἴληφα. καὶ πειράσομαι τῷ λόγῳ τοῦτον μὲν
ἐπιδεῖξαι ψευδόμενον, ἐμαυτὸν δὲ βεβιωκότα μέχρι¹
τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐπαίνου μᾶλλον ἄξιον ἢ φθόνου. διὰ
γὰρ οὐδὲν ἄλλο μοι δοκεῖ παρεσκευάσαι τόνδε μοι τὸν
κίνδυνον οὗτος ἢ διὰ φθόνου.

Καίτη δοτις τούτοις φθόνει, οὓς οἱ ἄλλοι ἐλεοῦσι, 2
τίνος ἀν ὑμῖν ὁ τοιοῦτος ἀποσχέσθαι δοκεῖ πονηρίας;
οὐ γὰρ ἔνεκα χρημάτων μου κατηγορεῖ, οὐδὲ δὲ ἔχθρὸν
ἕαυτοῦ με τιμωρεῖται· διὰ γὰρ τὴν πονηρίαν αὐτοῦ
οὔτε φίλῳ οὔτε ἔχθρῳ πώποτ' ἔχρησάμην αὐτῷ. ἥδη
τοίνυν, ὃ βουλή, δῆλος ἐστι φυονῶν, διὰ τοιαύτη κεχρη-
μένος συμφορᾷ τούτου βελτίων εἰμὶ πολίτης. καὶ γὰρ
οἷμαι δεῖν, ὃ βουλή, τὰ τοῦ σώματος δυστυχήματα τοῖς
τῆς ψυχῆς ἐπιτήδευμασιν ιᾶσθαι· εἰ γὰρ ἔξισου τῇ συμ-
φορᾷ καὶ τὴν διάνοιαν ἔξισται τὸν ἄλλον βίον διάξισται,
τί τούτου διοίσω;

Περὶ μὲν οὖν τούτων τοσαῦτά μοι εἰρήσθω· ὑπὲρ 4

δῶν δέ μοι προσήκει λέγειν, ὡς ἂν οἶόν τε διὰ βραχυτά-
των ἐρῶ φησὶ γὰρ ὁ κατήγορος οὐ δικαιώς με λαμβά-
νειν τὸ παρά τῆς πόλεως ἀργύριον· καὶ γὰρ τῷ σῶματι
δύνασθαι καὶ οὐκ εἶναι τῶν ἀδυνάτων καὶ τέχνην ἐπί-
στασθαι τοιαύτην, ὥστε καὶ ἄνευ τοῦ διδομένου τού-
5 τοῦ ξῆν· καὶ τεκμηρίοις χρῆται τῆς μὲν τοῦ σῶματος
ὅντις, διτὶ ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, τῆς δὲ τῇ τέχνῃ
εὔπορίας, διτὶ δύναμαι συνεῖναι δυναμένοις ἀνθρώποις
ἀναλίσκειν.

6 Τὴν μὲν οὖν ἐκ τῆς τέχνης εὔπορίαν καὶ τὸν ἄλλον
τὸν ἐμὸν βίον, οἷος τυγχάνει, πάντας ὑμᾶς οἴομαι γιγνώ-
σκειν· ὅμως κάγὼ διὰ βραχέον ἐρῶ. Ἐμοὶ γὰρ ὁ μὲν
πατήρ κατέλιπεν οὐδέν, τὴν δὲ μητέρα τελευτήσασαν
πέπαυμαι τρέφων τρίτον ἔτος τουτί, παῖδες δέ μοι οὕπω
εἰσίν, οἵ με θεραπεύσουσι. τέχνην δὲ κέκτημαι βραχέα
δυναμένην ὠφελεῖν, ἣν αὐτὸς μὲν ἡδη χαλεπῶς ἐργάζο-
μαι, τὸν διαδεξόμενον δὲ αὐτὴν οὕπω δύναμαι κτήσα-
σθαι, πρόσοδος δέ μοι οὐκ ἔστιν ἄλλη πλὴν ταύτης, ἣν
ἄν ἀφέλησθε με, κινδυνεύσαιμ ἄν ύπὸ τῇ δυσχερεστάτῃ
γενέσθαι τύχῃ.

7 Μὴ τοίνυν, ἐπειδὴ γε ἔστιν, ὡς βουλή, σῶσαι με
δικαιώς, ἀπολέσητε ἀδίκως· μηδὲ ἂν νεωτέρῳ καὶ μᾶλ-
λον ἐρωμένῳ ὅντι ἔδοτε, πρεσβύτερον καὶ ἀσθενέστε-
ρον γιγνόμενον ἀφέλησθε· μηδὲ πρότερον καὶ περὶ τοὺς
οὐδὲν ἔχοντας κακὸν ἐλεημονέστατοι δοκοῦντες εἶναι
νῦνὶ διὰ τοῦτον τοὺς καὶ τοῖς ἔχθροῖς ἐλεεινοὺς ὅντας
ἀγρίως ἀποδέξησθε· μηδὲ τολμήσαντες ἀδικῆσαι καὶ
τοὺς ἄλλους τοὺς δομοίως ἐμοὶ διακειμένους ἀθυμῆσαι
ποιήσητε· καὶ γὰρ ἄν ἄτοπον εἴη, ὡς βουλή, εἰ, δτε μὲν
ἄπλη μοι ἦν ἡ συμφορά, τότε μὲν ἐφαινόμην λαμβάνων
τὸ ἀργύριον τοῦτο, νῦν δ', ἐπειδὴ καὶ γῆρας καὶ νόσοι

καὶ τὰ τούτοις ἐπόμενα κακὰ προσγίγνεται μοι, τότε
ἀφαιρεθείη.

Λοκεῖ δέ μοι τῆς πενίας τῆς ἐμῆς τὸ μέγεθος ὁ 9
κατήγορος ἀν ἐπιδεῖξαι σαφέστατα μόνος ἀνθρώπων, εἰ
γὰρ ἔγω κατασταθεὶς χορηγὸς τραγῳδοῖς προκαλεσαί-
μην αὐτὸν εἰς ἀντίδοσιν, δεκάκις ἀν ἔλοιτο χορηγῆσαι
μᾶλλον ἡ ἀντίδοσιναι ἀπαξ. καίτοι πῶς οὐ δεινόν ἐστι γῦν
μὲν κατηγορεῖν, ὡς διὰ πολλὴν εὔπορίαν ἔξισου δύνα-
μαι συνεῖναι τοῖς πλουσιωτάτοις, εἰ δὲ οὐν ἔγω λέγω
τύχοι τι γενόμενον, ὅμολογεῖν τοιοῦτον εἶναι με καὶ ἔτι
πονηρότερον.

Περὶ δὲ τῆς ἐμῆς ἵππικῆς, τῆς οὗτος ἐτόλμησε μνη- 10
σθῆναι πρὸς ὑμᾶς, οὕτε τὴν τύχην δείσας οὕτε ὑμᾶς
αἰσχυνθείς, οὐ πολὺς ὁ λόγος ἔγω γὰρ ἥγοῦμαι, ὡς βουλή,
πάντας τοὺς ἔχοντάς τι δυστυχημα ταῦτο ζητεῖν καὶ
τοῦτο φιλοσοφεῖν, δπως ὡς ἀλυπότατα μεταχειριοῦνται
τὸ συμβεβηκός πάθος, ὃν εἰς ἔγω, καὶ περιπεπτωκὸς
τοιαύτη συμφορᾶ ταύτην ἐμαυτῷ ὁρατῶνην ἐξηγούν
εἰς τὰς ὄδούς τὰς μακροτέρας τῶν ἀναγκαίων.

Ο δὲ μέγιστον, ὡς βουλή, τεκμηρίον, δτι διὰ τὴν 11
συμφοράν, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ὑβριγ, ὡς οὗτός φησιν, ἐπὶ^{τοὺς} ἵππους ἀναβαίνω, ὁρδιόν ἐστι μαθεῖν, εἰ γὰρ
ἐκεκτήμην οὖσίαν, ἐπ' ἀστράβης ἀν ὠχούμην, ἀλλ' οὐκ
ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἵππους ἀνέβαινων νυνὶ δέ, ἐπειδὴ
τοιοῦτον οὐ δύναμαι κτήσασθαι, τοῖς ἀλλοτρίοις ἵπποις
ἀναγκάζομαι χρησθαι πολλάκις. καίτοι πῶς οὐκ ἀτοπόν
ἐστιν, ὡς βουλή, τοῦτον αὐτόν, εἰ μὲν ἐπ' ἀστράβης 12
ὅχούμενον ἔώρα με, σιωπᾶν, — τί νὰ ἀν καὶ ἔλεγεν; — δτι
δ' ἐπὶ τοὺς ἡτημένους θα, ὁ τι ἵππους νω, πειρᾶσθαι
πείθειν ὑμᾶς, ὡς διὰ ἔκαστον ανατός είμι: καὶ ἐν δυοῖν
βακτηρίαιν χρῶμαι, ν. εἰ γὰρ ἀλλων μιᾷ χρᾷ ἡ κατη-
δοσίς Γ'.

γορεῖν, ὡς καὶ τοῦτο τῶν δυναμένων ἐστίν, δτι δέπλη
τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, τεκμηρίω χρῆσθαι πρὸς ὑμᾶς,
ὡς εἰμὶ τῶν δυναμένων; οἵς ἔγῳ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν
ἀμφοτέροις χρῶμαι.

13 Τοσοῦτον δὲ διενήνοχεν ἀναισχυντίᾳ τῶν ἀπάντων
ἀνθρώπων, ὁστε ὑμᾶς πειρᾶται πείθειν, τοσοῦτον
ὄντας εἰς ὅν, ὡς οὐκ εἴμι τῶν ἀδυνάτων ἔγω. καίτοι, εἰ
τοῦτο πείσει τινὰς ὑμῶν, ὃ βουλή, τί με κωλύει κλη-
ροῦσθαι τῶν ἔννεα ἀρχόντων καὶ ὑμᾶς ἐμοῦ μὲν ἀφε-
λέσθαι τὸν ὄβολὸν ὡς ὑγιαίνοντος, τούτῳ δὲ ψηφίσα-
σθαι πάντας ὡς ἀναπήρῳ; οὐ γὰρ δήπου τὸν αὐτὸν
ὑμεῖς μὲν ὡς δυνάμενον ἀφαιρήσθε τὸ διδόμενον, οἱ
δὲ θεσμοθέται ὡς ἀδύνατον ὄντα κληροῦσθαι κωλύσου-
σιν. ἀλλὰ γὰρ οὕτε ὑμεῖς τούτῳ τὴν αὐτὴν ἔχετε γνώ-
μην, οὐθ' οὗτος ὑμῖν εὖ ποιῶν. διὰ τοῦτο δὲ περι-
κλήρου τῆς συμφορᾶς οὕσης ἀμφισβητήσων ἥκει καὶ
πειρᾶται πείθειν ὑμᾶς, ὡς οὐκ εἴμι τοιοῦτος, οἷον ὑμεῖς
όρατε πάντες· ὑμεῖς δέ, διὰ τῶν εὖ φρονούντων ἔργον
ἐστί, μᾶλλον πιστεύετε τοις ὑμετέροις αὐτῶν διφθαλμοῖς
ἢ τοῖς τούτου λόγοις.

15 Δέγει δέ, ὡς ὑβριστής εἴμι καὶ βίαιος καὶ λίαν ἀσελ-
γῶς διακείμενος, ὥσπερ, εἰ φοβερῶς ὀνομάσειε, μέλλων
ἀληθῆ λέγειν, ἀλλ' οὐκ, ἐὰν πάνυ πραόνως, ταῦτα ποιή-
σων. ἔγῳ δέ ὑμᾶς, ὃ βουλή, σαφῶς οἶμαι δεῖν διαγιγνώ-
σκειν, οἵς τ' ἔγχωρεῖ τῶν ἀνθρώπων ὑβρισταῖς είναι καὶ
16 οἵς οὐ προσήκει. οὐ γὰρ τοὺς πενομένους καὶ λίαν ἀπό-
ρως διακειμένους ὑβρίζειν εἰκός, ἀλλὰ τοὺς πολλῷ πλείω
τῶν ἀναγκαίων κεκτημένους· οὐδὲ τοὺς ἀδυνάτους τοῖς
σώμασιν ὄντας, ἀλλὰ τοὺς μάλιστα πιστεύοντας ταῖς
αὐτῶν ὁρμαῖς· οὐδὲ τοὺς ἥδη προβεβηκότας τῇ ἡλικίᾳ.
ἀλλὰ τοὺς ἔτι νέοντας καὶ νέας ταῖς διανοίαις χρωμένους.

Οἱ μὲν γὰρ πλούσιοι τοῖς χρήμασιν ἔξωνοῦνται τοὺς 17 κινδύνους, οἱ δὲ πένητες ὑπὸ τῆς παρούσης ἀπορίας σωφρονεῖν ἀναγκάζονται· καὶ οἱ μὲν νέοι συγγνώμης ἀξιοῦνται τυγχάνειν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, τοῖς δὲ πρεσβυτέροις ἔξαμαρτάνουσιν ὅμοιώς ἐπιτιμῶσιν ἀμφότεροι· καὶ τοῖς μὲν ἰσχυροῖς ἐγχωρεῖ μηδὲν αὔτοῖς 18 πάσχουσιν, οὓς ἀν βουληθῶσιν, ὑβρίζειν, τοῖς δὲ ἀσθενέσιν οὐκ ἔστιν οὕτε ὑβριζομένοις ἀμύνεσθαι τοὺς ὑπάρχαντας οὕτε ὑβρίζειν βουλομένοις περιγίγνεσθαι τῶν ἀδικουμένων· ὡστε μοι δοκεῖ ὃ κατηγορος εἰπεῖν περὶ τῆς ἐμῆς ὑβρεως οὐ σπουδάζων, ἀλλὰ παίζων, οὐδὲ ὑμᾶς πεισαι βουλόμενος, ὡς εἰμὶ τοιοῦτος, ἀλλ' ἐμὲ κωμῳδεῖν βουλόμενος, ὡσπερ τι καλὸν ποιῶν.

"Ετι δὲ καὶ συλλέγεσθαι φησιν ἀνθρώπους ὡς ἐμὲ 19 πονηροὺς καὶ πολλούς, οἵ τὰ μὲν ἔαυτῶν ἀνηλώκασι, τοῖς δὲ τὰ σφέτερα σφέζειν βουλομένοις ἐπιβουλεύουσιν. ὑμεῖς δὲ ἐνθυμήθητε πάντες, ὅτι ταῦτα λέγων οὐδὲν ἐμοῦ κατηγορεῖ μᾶλλον ἢ τῶν ἄλλων, ὅσοι τέχνας ἔχουσιν, οὐδὲ τῶν ὡς ἐμὲ εἰσιόγτων μᾶλλον ἢ τῶν ὡς τοὺς ἄλλους δημιουργούς ἔκαστος γὰρ ὑμῶν εἴμισται προσ- 20 φοιτᾶν ὃ μὲν πρὸς μυροπολεῖον, ὃ δὲ πρὸς κουρεῖον, ὃ δὲ πρὸς σκυτοτομεῖον, ὃ δῆποι ἀν τύχην, καὶ πλεῖστοι μὲν ὡς τοὺς ἐγγυτάτω τῆς ἀγορᾶς κατεσκευασμένους, ἐλάχιστοι δὲ ὡς τοὺς πλεῖστον ἀπέχοντας αὐτῆς ὡστ', εἴ τις ὑμῶν πογηρίαν καταγγώσεται τῶν ὡς ἐμὲ εἰσιόγτων, δῆλον ὅτι καὶ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις διατριβόντων εἰ δὲ κάκείνων, ἀπάντων· Αθηναίων ἀπαντες γὰρ εἴδισθε προσφειτᾶν καὶ διατριβεῖν ἀμουγέπου.

"Αλλὰ γὰρ οὐκ οἰδα, ὅτι δεῖ λίαν με ἀκριβῶς ἀπολογούμενον πρὸς ἓνα ἔκαστον ὑμίν τῶν εἰρημένων ἐνοχλεῖν πλείω χρόνον. εἰ γὰρ ὑπὲρ τῶν μεγίστων εἰρηκα, λύσιοι λογοι. "Εκδοσις Γ'.

- τί δεῖ περὶ τῶν ὁμοίως τούτῳ φαύλων σπουδάζειν;
 ἐγὼ δὲ ὑμῶν, ὡς βουλή, δέομαι πάντων τὴν αὐτὴν ἔχειν
 22 περὶ ἔμοῦ διάνοιαν, ἵνα περὶ καὶ πρότερον μή, οὐ μόνου
 μεταλαβεῖν ἔδωκεν ἡ τύχη μοι τῶν ἐν τῇ πατρίδι, τού-
 τον διὰ τουτονὶ ἀποστερήσῃ τέ με μηδέ, ἀπάλαι κοινῇ
 πάντες ἔδοτέ μοι, γεννοῦντος εἰς ὅν, πείσῃ πάλιν ὑμᾶς
 ἀφελέσθαι, ἐπειδὴ γάρ, ὡς βουλή, τῶν μεγίστων διαί-
 μων ἀπεστέρησεν ἡμᾶς, ἡ πόλις ἡμῖν ἐψηφίσατο τοῦτο
 τὸ ἀργύριον, ἥγουμένη κοινὰς εἶναι τὰς τύχας τοῖς
 23 ἄπασι καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν. πῶς οὖν οὐκ
 ἀν δειλαιότατος εἴηντες εἰ τῶν μὲν καλλίστων καὶ μεγί-
 στων διὰ τὴν συμφορὰν ἀπεστερημένος εἰμί, ἢ δὲ ἡ
 πόλις ἔδωκε προνοηθεῖσα τῶν οὔτως διακειμένων, διὰ
 τὸν κατῆγορον ἀφαιρεθείην; μηδαμῶς, ὡς βουλή, ταύτη
 θῆσθε τὴν ψῆφον ~~εἰς~~
- 24 Διὰ τί γάρ ἀν καὶ τύχοιμι τοιούτων ὑμῶν; πότερον
 δτι δι' ἐμε τις εἰς ἀγῶνα πώποτε καταστὰς ἀπώλεσε τὴν
 οὐσίαν; ἀλλ' οὐδὲ ἀν εἰς ἀποδείξειεν. ἀλλ' δτι πολυ-
 πράγματων εἰμὶ καὶ θρασὺς καὶ φιλαπεχθήμων; ἀλλ' οὐδὲ
 ἀν αὐτὸς φήσειεν, εἰ μὴ βούλοιτο καὶ τοῦτο ψεύδεσθαι
 τοῖς ἄλλοις ὁμοίως, ἀλλ' δτι λίαν οὐδιστής καὶ βίαιος;
 ἀλλ' οὐ τοιαῦταις ἀφορμαῖς τοῦ βίου πρὸς τὰ τοιαῦτα
 25 ιυγχάνω χρῶμενος. ἀλλ' δτι ἐπὶ τῶν τριάκοντα γενό-
 μενος ἐν δυνάμει κακῶς ἐποίησα πολλόν των πολι-
 τῶν; ἀλλὰ μετὰ τοῦ ὑμετέρου πλήθους ἔψυχον εἰς Χαλ-
 κίδα τὴν ἐπ' Εὔριπῳ καὶ ἔξον μοι μετ' ἐκείνων ἀδεῶς
 πολιτεύεσθαι, μεθ' ὑμῶν εἰλόμην κινδυνεύειν ἀπελθών.
- 26 Μὴ τοίνυν, ὡς βουλή, μηδὲν ἡμαρτηκάδες ὁμοίων
 ὑμῶν τύχοιμι τοῖς πολλὰ ἡδικηκόσιν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν
 ψῆφον θέσθε περὶ ἔμοῦ ταῖς ἄλλαις βουλαῖς, ἀναμνη-
 σθέντες, δτι οὕτε χρήματα διαχειρίσας τῆς πόλεως

δίδωμι λόγον αὐτῶν, οὕτε ἀρχὴν ἀρξας οὐδεμίαν εὔθυ-
νας ὑπέχω νῦν αὐτῆς, ἀλλὰ περὶ δύσιοιο μόνον ποιοῦ-
μαι τοὺς λόγους. καὶ οὕτως ὑμεῖς μὲν τὰ δίκαια γνώ- 27
σεσθε πάντες, εγὼ δὲ τούτων ὑμίν τυχὸν ἔξω τὴν
χάριν, οὗτος δὲ τοῦ λοιποῦ μαθήσεται μὴ τοῖς ἀσθενε-
στέροις ἐπιβουλεύειν, ἀλλὰ τῶν ὅμοίων αὐτῷ περιγί-
γνεσθαι.

Dinner Winters - perch
Vapors droopy

suózus de aq' fared

~~20 Jun 92~~ 18 Mar 92 Wurred
~~0 Jun 92~~ 18 Mar 92 Wurred

IV

ΚΑΤΑ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ

Εἰσαγωγή.

Ἄειποτε ἡ Ἑλλὰς ὑπῆρξε χώρα, τῆς δποίας ἡ σιτοπαραγωγὴ δὲν ἐπήρκει νὰ διαθρέψῃ τὸν πληθυσμόν της.

Ἔδιαιτέρως πάλιν ἡ Ἀττικὴ διὰ τὸ λεπτόγεων καὶ ἄγονον τοῦ ἔδαφους της παρῆγε μὲν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, δπως καὶ σήμερον, ἐν σχετικῇ ἀφθονίᾳ ἐκλεκτὰ προϊόντα, οἷον ἔλαιον, σῦκα, δπώρις, ἀλλ᾽ ἥμειβεν ἐλάχιστα καὶ τὴν ἐντατικωτέραν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν. Ἐνεκα τούτου ἦσαν ὑποχρεωμένοι οἱ Ἀθηναῖοι νὰ εἰσάγουν τὸν ἀναγκαιοῦντα σίτον πρὸς διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀττικῆς ἀπὸ ἕνεας ἀγοράς, τῆς Σικελίας, τῆς Αίγυπτου, τῆς Κύπρου, τῆς Θράκης καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τὰς σιταγοράς τῶν περὶ τὸν Εὔξεινον χωρῶν. Ἐκ τούτου μάλιστα ἔξηγεῖται ὁ λόγος, διὰ τὸν δποῖον ἐνωρίτατα αἱ Ἀθῆναι ἔμερί- μνησαν νὰ ἴδρυσουν ἀποικίας εἰς τὸν Ἑλλήσποντον.

Ἡ ἀθηναϊκὴ ὅμιος πολιτεία δὲν ἤρκειτο μόνον εἰς τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν μέριμναν τῶν ἀσκούντων τὸ ἔμποριον τοῦ σίτου διὰ τὴν ἔξασφάλισιν τῆς διαρκοῦς σιταρχείας τῆς πόλεως, ἀλλ᾽ ἐφρόντιζε περὶ ταύτης καὶ ἡ ἴδια. Οὗτω ὑπεχρέωσε διὰ νόμου τὸν σιτεμπόρους τοὺς ἀπερχομένους εἰς τὰ κέντρα παραγωγῆς πρὸς προμήθειαν σίτου νὰ μεταφέρουν τοῦτον εἰς τὸν Πειραιᾶ, οὐχὶ δὲ εἰς ἄλλους λιμένας, πρᾶγμα τὸ δποῖον ἐπεδίωκον οὗτοι ἐκάστοτε, ὁσάκις αἱ τιμαὶ τοῦ σίτου ἔξεπιπτον εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν ἀγοράν. Δὲν περιωρίσθη ὅμως εἰς τὸ μέτρον τοῦτο μόνον. Ἐπειδὴ οἱ μεταπράται τοῦ σίτου, οἱ **κάπηλοι**, ὡς περιφρονητικῶς τοὺς ἀποκαλεῖ ὁ ὄγητωρ τοῦ παρόντος λόγου,

μέτοικοι ὄντες—διότι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ σιτοπώλου δὲν ἦτο εἰς μεγάλην ὑπόληψιν ἐν Ἀθήναις—ἐπενόουν πάντὸς εἴδους μέσα διὰ νὰ κερδοσκοποῦν, ἔξελεγε καθ' ἔκαστον ἔτος Ἰδίους ἀρχοντας, τὴν συναρχίαν τῶν **σιτοφυλάκων** (§ 5), ἥτις ἀποκλειστικὸν ἔργον εἶχε νὰ παρακολουθῇ τὴν κίνησιν τοῦ σίτου καὶ τὰς πονηρίας τῶν σιτοπωλῶν. Συγχρόνως ἔλαβε καὶ νομοθετικὰ μέτρα πρὸς πρόληψιν τῶν κακουργιῶν αὐτῶν. Ἐθέσπιε δηλαδὴ δύο νόμους, κατὰ τὸν διοίσους ἀπηγορεύετο ἐπὶ ποινῇ θανάτου εἰς τοὺς σιτοπώλας 1) νὰ μὴ ἀγοράζουν συνεταιρικῶς σῖτον περισσότερον τῶν πεντήκοντα φορμῶν ἢ μεδίμνων, ἵνα μὴ διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ τούτου παραβλάπτωνται τὰ συμφέροντα τῶν σιτεμπόρων, ἔκβιαζομένων νὰ πωλοῦν τὸν σῖτον εὐθηνὸν καὶ 2) τὸ ἀνώτατον θεμιτὸν δριον τοῦ κέρδους αὐτῶν νὰ μὴ ὑπερβαίνῃ τὸν ἕνα δβολὸν κατὰ μέδιμνον.

Παρὰ τὴν αὐστηρότητα ὅμως τῶν νόμων τούτων οἱ σιτοπῶλαι τοῦ παρόντος λόγου παρέβησαν ἀμφοτέρους, ἔνεκα δὲ τούτου κατηγγέλθησαν ἐνώπιον τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων, ἥτις ἐδέχετο τὰς **εἰσαγγελίας**, ἥτοι τὰς καταμηνύσεις ἐπὶ τῶν τοιουτῶν ἀδικημάτων.

Ἡ ἔκπληξις καὶ ἡ δργὴ τῆς βουλῆς διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν πρὸς τὸν νόμους τῆς πολιτείας περιφρόνησιν ἦτο τοσαύτη, ὥστε πολλοὶ τῶν βουλευτῶν προέτειναν τὴν ἀμεσον καταδίκην εἰς θάνατον τῶν σιτοπωλῶν ἀναπολογήτων. Ἐπεκράτησεν ὅμως τελικῶς συνετωτέρα ἀπόφασις κατόπιν εἰσηγήσεως ἐνδὸς βουλευτοῦ—τοῦ δῆτορος τοῦ παρόντος λόγου—καὶ ἡ ὑπόθεσις ἡκολούθησε τὴν προσήκουσαν δόδον τῆς παραπομπῆς εἰς τὴν Ἡλιαίαν. Κατὰ τὴν δικάσιμον λοιπὸν ἡμέραν παρουσιασθεὶς πρὸ τῆς Ἡλιαίας, προεδρευομένης ὑπὸ τῶν θεσμοθετῶν, ὁ ἐν τῇ βουλῇ συστήσας τὴν παραπομπὴν τῶν σιτοπωλῶν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τούτου βουλευτὴς ἀπαγγέλλει τὸν κατὰ τῶν σιτοπωλῶν λόγον, τὸν διοῖνον εἶχε παρασκευάσει δι² αὐτὸν δὲ Λυσίας.

Πότε ἀπηγγέλθη ὁ λόγος οὗτος δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, στηριζομένην ἐπὶ ἐνδείξεών τινων αὐτοῦ (§ 8 καὶ 14), ἐλέχθη τῷ 387—386 π. Χ.

IV

- 1 Πολλοί μοι προσεληλύθασιν, ὃς ἄνδρες δικασταὶ, θαυμάζοντες, ὅτι ἔγὼ τῶν σιτοπωλῶν ἐν τῇ βουλῇ κατηγόρουν, καὶ λέγοντες, ὅτι ὑμεῖς, εἰ ὡς μάλιστα αὐτοὺς ἀδικεῖν ἡγεῖσθε, οὐδὲν ἥττον καὶ τοὺς περὶ τούτων λόγους ποιουμένους συκοφαντεῖν νομίζετε. ὅθεν οὖν ἡνάγκασμαι κατηγορεῖν αὐτῶν, περὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν βούλομαι.
- 2 Ἐπειδὴ γὰρ οἱ πρυτάνεις ἀπέδοσαν εἰς τὴν βουλὴν περὶ αὐτῶν, οὗτως ὠργίσθησαν αὐτοῖς, ὃστι ἔλεγόν τινες τῶν δήτορων, ὡς ἀκρίτους αὐτοὺς χρὴ τοῖς ἔνδεκα παραδοῦναι θανάτῳ ζημιῶσαι. ἡγούμενος δὲ ἔγὼ δεινὸν εἶναι τοιαῦτα ἔθνεσθαι ποιεῖν τὴν βουλήν, ἀναστὰς εἶπον, ὅτι μοι δοκοίη κρίνειν τοὺς σιτοπώλας κατὰ τὸν νόμον, νομίζων, εἰ μέν εἰσιν ἄξια θανάτου εἰργασμένοι, ὑμᾶς οὐδὲν ἥττον ἡμῶν γνώσεσθαι τὰ δίκαια, εἰ δὲ μηδὲν ἀδικοῦσιν, οὐ δεῖν αὐτοὺς ἀκρίτους ἀπολωλέναι.
- 3 Πεισθείσης δὲ τῆς βουλῆς ταῦτα διαβάλλειν ἐπεχείρουν με λέγοντες, ὡς ἔγὼ σωτηρίας ἔνεκα τῆς τῶν σιτοπωλῶν τοὺς λόγους τούτους ἐποιούμην. πρὸ

μὲν οὖν τὴν βουλήν, ὅτ' ἦν αὐτῆς ἡ κρίσις, ἔργῳ
ἀπελογησάμην· τῶν γὰρ ἄλλων ἡσυχίαν ἀγόντων
ἀναστὰς αὐτῶν κατηγόρουν καὶ πᾶσι φανερὸν ἐποίησα,
ὅτι οὐχ ὑπὲρ τούτων ἔλεγον, ἀλλὰ τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις ἔβοήθουν. ἡρξάμην μὲν οὖν τούτων
ἔνεκα, δεδιώς δὴ τὰς αἰτίας· αἰσχρὸν δ' ἥγοῦμαι πρότερον παύσασθαι, πρὸν ἀν νμεῖς περὶ αὐτῶν,
ὅ τι ἀν βούλησθε, ψηφίσησθε.

Καὶ πρῶτον μὲν ἀνάβηθι καὶ εἰπέ· — μέτουκος εἰ; —
«Ναί». — Μετοικεῖς δὲ πότερον, ὡς πεισόμενος τοῖς νόμοις τοῖς τῆς πόλεως ἢ ὡς ποιήσων, δ τι ἀν βούλῃ; —
«Ὦς πεισόμενος». — Ἄλλο τι οὖν ἢ ἀξιοῖς ἀποθανεῖν, εἴ τι πεποίηκας παρὰ τοὺς νόμους, ἐφ' οἷς θάνατος ἡ ζημία; — «Ἐγωγε». — Ἀπόκριναι δή μοι, εἰ διμοιλογεῖς πλείω σῖτον συμπράσθαι πεντήκοντα φορμῶν, ὃν ὁ νόμος ἔξειναι κελεύει. — «Ἐγὼ τῶν ἀρχόντων κελευσόντων συνεπριάμην».

Ἐὰν μὲν τοίνυν ἀποδείξῃ, ω̄ ἄνδρες δικασταί, 6
ὡς ἔστι νόμος, ὃς κελεύει τοὺς σιτοπώλας συνωνεῖσθαι τὸν σῖτον, ἐὰν οἱ ἀρχοντες κελεύωσιν, ἀποψηφίσασθε εἰ δὲ μή, δίκαιον ὑμᾶς καταψηφίσασθαι. ἡμεῖς γὰρ ὑμῖν παρεσχόμεθα τὸν νόμον, ὃς ἀπαγορεύει μηδένα τῶν ἐν τῇ πόλει πλείω σῖτον πεντήκοντα φορμῶν συνωνεῖσθαι.

Χρῆν μὲν τοίνυν, ω̄ ἄνδρες δικασταί, ἵκανὴν 7
εἶναι ταύτην τὴν κατηγορίαν, ἐπειδὴ οὗτος μὲν διμοιλογεῖ συμπράσθαι, δ δὲ νόμος ἀπαγορεύων φαίνεται, ὑμεῖς δὲ κατὰ τοὺς νόμους διμωμόκατε ψηφεῖσθαι· διμως δ' ἵνα πεισθῆτε, ὅτι καὶ κατὰ τῶν ἀρχόντων ψεύδονται, ἀνάγκη διὰ μακροτέρων εἰπεῖν περὶ αὐτῶν.

8 Ἐπειδὴ γὰρ οὗτοι τὴν αἴτίαν εἰς ἔκείνους ἀνέφερον, παρακαλέσαντες τοὺς ἄρχοντας ἡρωτῶμεν· καὶ οἱ μὲν τέτταρες οὐδὲν ἔφασαν εἰδέναι τοῦ πράγματος, "Ἄνυτος δ' ἔλεγεν, ὡς τοῦ προτέρου χειμῶνος, ἐπειδὴ τίμιος ἦν ὁ σῖτος, τούτων ὑπερβαλλόντων ἀλλήλους καὶ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς μαχομένων, συμβουλεύσειεν αὐτοῖς παύσασθαι φιλονικοῦσιν, ἥγονος συναφέρειν ὑμῖν τοῖς παρὰ τούτων ὀνουμένοις ὡς ἀξιώτατον τούτους πρίασθαι· δεῖν γὰρ αὐτοὺς ὅβιολῷ 9 μόνον πωλεῖν τιμιώτερον. ὡς τοίνυν οὐ συμπριαμένους καταθέσθαι ἔκέλευεν αἱ γύναι, ἀλλὰ μὴ ἀλλήλοις ἀντωνεῖσθαι συνεβί λευεν, αὐτὸν ὑμῖν Ἀνυτον μάρτυρα παρέξομαι· καὶ ὡς οὗτος μὲν ἐπὶ τῆς προτέρας βουλῆς τούτους εἶπε τοὺς λόγους, οὗτοι δὲ τῆτες συνωνούμενοι φαίνονται.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ

10 Ὁτι μὲν τοίνυν οὐχ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κελευσθέντες συνεπόιαντο τὸν σῖτον, ἀκηκόατε· ἥγοῦμαι δέ, ἐὰν ὡς μάλιστα περὶ τούτων ἀληθῆ λέγωσιν, οὐχ ὑπὲρ αὐτῶν αὐτοὺς ἀπολογήσεσθαι, ἀλλὰ τούτων κατηγορήσειν· περὶ γὰρ ὧν εἰσὶ νόμοι διαρρήδην γεγραμμένοι, πᾶς οὐ χρὴ διδόναι δίκην καὶ τοὺς μὴ πειθομένους καὶ τοὺς κελεύοντας τούτοις τάναντία πράττειν;

11 Ἀλλὰ γάρ, ὃ ἄνδρες δικασταί, οἵοιμαι αὐτοὺς ἐπὶ μὲν τοῦτον τὸν λόγον οὐκ ἐλεύσεσθαι· ἵσως δ' ἐροῦσιν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ βουλῇ, ὡς ἐπ' εὔνοιᾳ τῆς πόλεως συνε-

ωνοῦντο τὸν σῖτον, ἵν' ὡς ἀξιώτατον ὑμῖν πωλοῖεν.
μέγιστον δ' ὑμῖν ἐρῶ καὶ περιφανέστατον τεκμήριον,
δτι ψεύδονται· ἔχοην γὰρ αὐτοὺς, εἴπερ ὑμῶν ἔνεκα 12
ἔποιατον ταῦτα, φαίνεσθαι τῆς αὐτῆς τιμῆς πολλὰς
ἡμέρας πωλοῦντας, ἔως δ συνεωνημένος αὐτοὺς ἐπέλιπε.
νῦν δ' ἐνίστε τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπώλουν δραχμῇ τιμιό-
τερον, ὥσπερ κατὰ μέδιμνον συνωνούμενοι. καὶ τούτων
ὑμῖν μάρτυρας παρέχομαι.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ

Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι, εἰ, δταν μὲν εἰσφορὰν 13
εἰσενεγκεῖν δέη, ἦν πάντες εἰσεσθαι μέλλουσιν, οὐκ ἐθέ-
λουσιν, ἀλλὰ πενίαν προφασίζονται, ἐφ' οἵς δὲ θάνατός
ἐστιν ἡ ζημία καὶ λαθεῖν αὐτοῖς συνέφερε, ταῦτα ἐπ'
εὔνοίᾳ φασὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρανομῆσαι. καίτοι πάντες
ἐπίστασθε, δτι τούτοις ἥκιστα προσήκει τοιούτους ποι-
εῖσθαι λόγους· τάναντία γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συμ-
φέρει· τότε γὰρ πλεῖστα κερδαίνουσιν, δταν κακοῦ τινος
ἀπαγγελθέντος τῇ πόλει τίμιον τὸν σῖτον πωλῶσιν.

Οὕτω δ' ἀσμενοι τὰς συμφορὰς τὰς ὑμετέρας ὅρδ- 14
σιν, ὥστε τὰς μὲν πρότεροι τῶν ἄλλων πυνθάνονται,
τὰς δ' αὐτοὶ λογοποιοῦσιν, ἢ τὰς ναῦς διεφθάρθαι τὰς
ἐν τῷ Πόντῳ ἢ ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐκπλεούσας συνει-
λῆφθαι; ἢ τὰ ἐμπόρια κεκλῆσθαι ἢ τὰς σπονδὰς μέλλειν
ἀπορρηθῆσθαι· καὶ εἰς τοῦτ' ἔχθρας ἐληλύθασιν, ὥστ' 15
ἐν τοῖς καιροῖς ἐπιβουλεύουσιν ὑμῖν, ὥσπερ οἱ πολέμιοι.
δταν γὰρ μάλιστα σίτου τυγχάνητε δεόμενοι, ἀναρπά-
ζουσιν οὗτοι καὶ οὐκ ἐθέλουσι πωλεῖν, ἵνα μὴ περὶ τῆς

τιμῆς διαφερόμεθα, ἀλλ᾽ ἀγαπῶμεν, ἐὰν δποσουτινο-
σοῦν πριάμενοι παρ᾽ αὐτῶν ἀπέλθωμεν· ὅστε ἐνίστε,
εἰρήνης οὕσης, ὑπὸ τούτων πολιορκούμεθα.

16 Οὗτοι δὲ πάλαι περὶ τῆς τούτων πανουργίας καὶ κα-
κονοίας ἡ πόλις ἔγνωκεν, ὅστε ἐπὶ μὲν τοῖς ἄλλοις ὥνι-
οις ἅπασι τοὺς ἀγορανόμους φύλακας κατεστήσατε, ἐπὶ
δὲ ταύτῃ μόνῃ τῇ τέχνῃ χωρὶς σιτοφύλακας ἀποκλη-
ροῦτε· καὶ πολλάκις ἥδη παρ᾽ ἐκείνων πολιτῶν ὅντων
δίκην τὴν μεγίστην ἔλαβετε, δτι οὐχ οἶοί τ᾽ ἦσαν τῆς
τούτων πονηρίας ἐπικρατῆσαι. καίτοι τί χρὴ αὐτοὺς
τοὺς ἀδικοῦντας ὑφ' ὑμῶν πάσχειν, δπότε καὶ τοὺς οὓ-
δυναμένους φυλάττειν ἀποκτείνετε;

17 Ἐνθυμεῖσθαι δὲ χρή, δτι ἀδύνατον ὑμῖν ἐστιν ἀπο-
ψηφίσασθαι. εἰ γὰρ ἀπογνώσεσθε δμολογούντων αὐτῶν
ἐπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι, δόξεθ' ὑμεῖς ἐπιβου-
λεύειν τοῖς εἰσπλέουσιν. εἰ μὲν γὰρ ἄλλην τινὰ ἀπο-
λογίαν ἔποιοῦντο, οὐδεὶς ἀν εἶχε τοῖς ἀποψηφισαμένοις
ἐπιτιμᾶν· ἐφ' ὑμῖν γὰρ δποτέροις βούλεσθε πιστεύειν.
νῦν δὲ πῶς οὐ δεινὰ ἀν δόξαιτε ποιεῖν, εἰ τοὺς δμο-

18 λογοῦντας παρανομεῖν ἀξημίους ἀφῆσετε; ἀναμνή-
σθητε δέ, ὃ ἄνδρες δικασταί, δτι πολλῶν ἥδη ἔχόν-
των ταύτην τὴν αἰτίαν, ἀμφισβητούντων καὶ μάρτυ-
ρας παρεχομένων, θάνατον κατέγνωτε, πιστοτέρους
ἥγησάμενοι τοὺς τῶν κατηγόρων λόγους. καίτοι πῶς
ἀν οὐ θαυμαστὸν εἴη. εἰ, περὶ τῶν αὐτῶν ἀμαρτημά-
των δικάζοντες, μᾶλλον ἐπιθυμεῖτε παρὰ τῶν ἀρνου-
μένων δίκην λαμβάνειν;

19 Καὶ μὲν δή, ὃ ἄνδρες δικασταί, πᾶσιν ἥγοῦμαι
φανερὸν εἶναι, δτι οἱ περὶ τῶν τοιούτων ἀγῶνες κοινό-
τατοι τυγχάνουσιν ὅντες τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὡστε πεύ-
σονται, ἥντινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἔχετε, ἥγούμενοι,

έὰν μὲν θάνατον τούτων καταγνῶτε, κοσμιωτέρους
ἔσεσθαι τοὺς λοιπούς, ἔὰν δ' ἀζημίους ἀφῆτε, πολλὴν
ἀδειαν αὐτοῖς ἐψηφισμένοι 20 ἔσεσθε ποιεῖν, διὰ τὸ βιού-
λωνται. χρὴ δέ, ὃ ἀνδρες δικασταί, μὴ μόνον τῶν παρα-
δείγματος 21 ἔνεκα τῶν μελλόντων ἔσεσθαι· οὕτω γὰρ
ἔσονται μόγις ἀνεκτοί. ἐνθυμεῖσθε δέ, διὰ ταύτης
τῆς τέχνης πλεῖστοι περὶ τοῦ σώματός εἰσιν ἡγωνισμέ-
νοι· καὶ οὕτω μεγάλα ἔξ αὐτῆς ὠφελοῦνται, ὅστε μᾶλ-
λον αἴροῦνται καθ' ἕκαστην ἡμέραν περὶ τῆς ψυχῆς
κινδυνεύειν ἢ παύεσθαι παρ' ὑμῶν ἀδίκως κερδαί-
νοντες.

Καὶ μὲν δὴ οὐδὲ 22 ἔὰν ἀντιβολῶσιν ὑμᾶς καὶ ἴκε-
τεύωσι, δικαίως ἀν αὐτοὺς ἐλεήσαιτε, ἀλλὰ πολὺ μᾶλ-
λον τῶν τε πολιτῶν, οἵ διὰ τὴν τούτων πονηρίαν ἀπέ-
θνησκον, καὶ τοὺς ἐμπόρους, ἐφ' οὓς οὕτοι συνέστησαν·
οἵς ὑμεῖς χαριεῖσθε καὶ προθυμοτέρους ποιήσετε δίκην
παρὰ τούτων λαμβάνοντες· εἰ δὲ μή, τίν' αὐτοὺς οὔεσθε
γνώμην ἔχειν, ἐπειδὰν πύθωνται, διὰ τῶν καπήλων, οἵ
τοῖς εἰσπλέουσιν ὀμοιλόγησαν ἐπιβουλεύειν, ἀπεψηφί-
σασθε;

Οὐκ οἶδα, διὰ τὸ δεῖ πλείω λέγειν· περὶ μὲν γὰρ τῶν
ἀλλων τῶν ἀδικούντων, διὰ τούτων δικάζονται, δεῖ παρὰ τῶν
κατηγόρων πυθέσθαι, τὴν δὲ τούτων πονηρίαν ἀπαν-
τες ἐπίστασθε. 23 ἔὰν οὖν τούτων καταψηφίσησθε, τά τε
δίκαια ποιήσετε καὶ ἀξιώτερον τὸν σῖτον ὀνήσεσθε· εἰ
δὲ μή, τιμιώτερον.

V

ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΙΚΟΣ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Εἰσαγωγή.

Νέος τις Ἀθηναῖος, Νικόμαχος καλούμενος, κατήγγειλε διὸ **ἀπογραφῆς**, τουτέστι διὰ μηνύσεως ἐπὶ καταπατήσει περιουσίας τοῦ δημοσίου καὶ ἀσεβείᾳ, τὸν ἄγνωστον δῆτορα τοῦ παρόντος λόγου, ὅτι κατέστρεψε **μορίαν**, ἥτοι ἐλαίαν ἀφιερωμένην εἰς τὴν πολιοῦχον τῆς πόλεως Ἀθηνᾶν, τῆς δποίας ἡ κυριότης ἀνῆκεν εἰς τὸ δημόσιον, μολονότι αὕτη εὑρίσκετο ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ἀντελήφθη ὁ μηνυτής, ὅτι διὰ τῆς κατηγορίας ταύτης δὲν θὰ ἐπετύχανε τὴν καταδίκην τοῦ κατηγορουμένου, ὑπέβαλε καὶ νέαν **ἀπογραφὴν** ἐναντίον του. Κατ' αὐτὴν δὲναγόμενος τῇ βοηθείᾳ τῶν ὑπηρετῶν του ἡφάνισε τὸν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ **σηκόν**, δηλαδὴ τὸν κορμὸν παλαιᾶς μορίας, τοῦ δποίου ἡ καταστροφὴ ἀπηγορεύετο ἐπίσης ὅπως καὶ τῆς θαλλούσης μορίας.

Ἡ ἐπὶ τῷ ἐγκλήματι τούτῳ δίκη ἐγένετο ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου προεδρευομένου ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος βασιλέως, διότι τὸ δικαστήριον τοῦτο εἶχε τὴν ἐποπτείαν ἐπὶ τῶν μορίων, ἡ δὲ ποιήη, ἦν θὰ συνεπήγετο ἡ ἀπόδειξις τῆς κατηγορίας, ἥτο ἔξορία τοῦ κατηγορουμένου καὶ δήμευσις τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Φαίνεται δέ, ὅτι διὰ τὸ δεύτερον τοῦτο κυρίως ἐπενόησεν ὁ Νικόμαχος τὴν κατηγορίαν, ἐπειδὴ ὁ κατηγορούμενος ἦτο ἐκ τῆς τάξεως τῶν πλουσίων κτηματιῶν, ὡς μαρτυρεῖ ὑπαινιγμός τις ἐν τῇ ἀπολογίᾳ του (§ 24).

Ποίον ὑπῆρξε τῆς κατηγορίας ταύτης τὸ ἀποτέλεσμα, δὲν

γνωρίζομεν· κατὰ πᾶσαν δύμας πιθανότητα, στηριζομένην ἐπὶ τῶν ἀδιασείστων ἐπιχειρημάτων, τὰ δοῖα παρατάσσονται ἐν τῷ λόγῳ, δικαίησης οὐδεὶς διὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἀπολογίας του, κατέβαλε κάθε προσπάθειαν νὰ συγκεντρώσῃ πᾶν ἐπιχείρημα πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀθωότητος τοῦ πελάτου του καὶ νὰ ἥθογραφήσῃ μετ' ἀκριβείας τοὺς ὑπηρέτας καὶ τοὺς ἔχθροὺς αὐτοῦ.

Ο λόγος ἔξεφωνήθη πιθανῶς τῷ 396 ή 395, ὡς συνάγεται ἐκ τῆς § 11 αὐτοῦ, καλεῖται δὲ **Ἄρεοπαγιτικός**, διότι, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, ἀπηγγέλθη ἐνώπιον τῆς βουλῆς τοῦ Ἀρείου Πάγου.

V

- 1 Πρότερον μέν, ὃ βουλή, ἐνόμιζον ἔξεῖναι τῷ βουλομένῳ, ἡσυχίαν ἄγοντι, μήτε δίκας ἔχειν μήτε πράγματα· νυνὶ δὲ οὕτως ἀποσδοκήτοις αἰτίαις καὶ πονηροῖς συκοφάνταις περιπέπτωκα, ὅτε, εἴ πως οἶον τε, δοκεῖ μοι δεῖν καὶ τοὺς μὴ γεγονότας ἥδη δεδιέναι περὶ τῶν μελλόντων ἕσεσθαι· διὰ γὰρ τοὺς τοιούτους οἵ κίνδυνοι κοινοὶ γίγνονται καὶ τοῖς μηδὲν ἀδικοῦσι καὶ τοῖς πολλὰ ἡμαρτηκόσιν.
- 2 Οὗτο δ' ἀπορος δ ἀγών μοι καθέστηκεν, ὥστε ἀπεγράφην τὸ μὲν πρῶτον ἐλάαν ἐκ τῆς γῆς ἀφανίζειν, καὶ πρὸς τοὺς ἐωνημένους τοὺς καρποὺς τῶν μορίων πυνθανόμενοι προσῆσαν· ἐπειδὴ δὲ ἐκ τούτου τοῦ τρόπου ἀδικοῦντά με οὐδὲν εὑρεῖν ἐδυνήθησαν, νυνὶ με σηκὸν ἀπογράφουσιν ἀφανίζειν, ἡγούμενοι ἐμοὶ μὲν ταύτην τὴν αἰτίαν ἀπορωτάτην εἶναι ἀπελέγξαι, αὐτοῖς δὲ ἔξεῖναι μᾶλλον δ τι ἀν βούλωνται λέγειν.
- 3 καὶ δεῖ με, περὶ ὃν οὗτος ἐπιβεβουλευκὼς ἥκει, ἃμ' ὑμῖν τοῖς διαγνωσομένοις περὶ τοῦ πράγματος ἀκού-

σαντα καὶ περὶ τῆς πατρίδος καὶ περὶ τῆς οὐσίας ἀγωνίσασθαι. δμως δὲ πειράσομαι ἐξ ἀρχῆς ὑμᾶς διδάξαι.

* Ήν μὲν γὰρ τοῦτο Πεισάνδρου τὸ χωρίον, δη 4 μευθέντων τῶν ὄντων δ' ἐκείνουν Ἀπολλόδωρος ὁ Μεγαρεὺς δωρειὰν πάρα τοῦ δήμου λαβὼν τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἐγεώργει, ὀλίγῳ δὲ πρὸ τῶν τριάκοντα 'Αντικλῆς παρ' αὐτοῦ πριάμενος ἐξεμίσθωσεν· ἐγὼ δὲ παρ' Ἀντικλέους εἰρήνης οὕσης ἐωνούμην.

* Ήγοῦμαι τοίνυν, ὡς βουλή, ἐμὸν ἔργον ἀποδεῖξαι 5 ὡς, ἐπεὶ δὴ τὸ χωρίον ἐκτησάμην, οὔτ' ἐλάα οὔτε σηκὸς ἐνῆν ἐν αὐτῷ. νομίζω γὰρ τοῦ μὲν προτέρου χρόνου, οὐδὲ εἰ πάνυ πολλαὶ ἐνῆσαν μορίαι, οὐκ ἀν δικαίως ζημιοῦσθαι· εἰ γὰρ μὴ δι' ἡμᾶς εἰσιν ἡφανισμέναι, οὐδὲν προσήκει περὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀμαρτημάτων ὡς ἀδικοῦντας κινδυνεύειν. πάντες γὰρ ἐπίστασθε, δτι ὁ πόλεμος καὶ ἄλλων πολλῶν αἴτιος κακῶν γεγένηται, καὶ τῶν χωρίων τὰ μὲν πόρρω ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐτέμνετο, τὰ δ' ἐγγὺς ὑπὸ τῶν φίλων διηροπάζετο. ὥστε πῶς ἀν δικαίως ὑπὲρ τῶν τῇ πόλει πάλαι γεγενημένων συμφορῶν ἐγὼ νῦν δίκην διδοίην; ἄλλως τε καὶ τοῦτο τὸ χωρίων ἐν τῷ πολέμῳ δημευθὲν ἀποτατὸν ὃν πλεῖν ἦ τρία ἔτη; οὐδὲν θαυμαστὸν 7 δ', εἰ τότε τὰς μορίας ἐξέκοπτον, ἐν τῷ οὐδὲ τὰ ἡμέτερον αὐτῶν φυλάττειν ἐδυνάμεθα. ἐπίστασθε δέ, ὡς βουλή, δσφ μάλιστα τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθε, πολλὰ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ δασέα ὄντα ἰδίαις καὶ μορίαις ἐλάαις, ὡς νῦν τὰ πολλὰ ἐκκένοπται καὶ ἡ γῆ ψιλὴ γεγένηται· καὶ τῶν αὐτῶν καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ ἐν τῷ πολέμῳ κεκτημένων, οὐκ ἀξιοῦτε παρ' αὐτῶν, ἐτέρων 8 ἐκκοψάντων, δίκην λαμβάνειν. καίτοι, εἰ τοὺς διὰ παν-

τὸς τοῦ χρόνου γεωργοῦντας τῆς αἰτίας ἀφίετε, ἢ που
χρὴ τούς γ' ἐν τῇ εἰρήνῃ πριαμένους ἐφ' ὑμῶν ἀξη-
μίους γενέσθαι.

- 9 Ἄλλὰ γάρ, ὃ βουλή, περὶ μὲν τῶν πρότερον γεγε-
νημένων πολλὰ ἔχων εἰπεῖν ίκανὰ νομίζω τὰ εἰρημένα
ἐπειδὴ δ' ἐγὼ παρέλαβον τὸ χωρίον, πρὶν ἡμέρας πέντε
10 γενέσθαι, ἀπεμίσθωσα Καλλιστράτῳ ἐπὶ Πυνθοδώρου
ἀρχοντος ὃς δύο ἔτη ἐγεώργησεν οὕτε ίδίαν ἐλάαν οὕτε
μορίαν οὕτε σηκὸν παραλαβών. τρίτῳ δὲ ἔτει Δημή-
τριος οὗτοσὶ εἰργάσατο ἐνιαυτόν. ταῦτα τρία ἔτη. τῷ
δὲ τετάρτῳ Ἀλκίᾳ Ἀντισθένους ἀπελευθέρῳ ἐμίσθωσα,
ὅς τέθνηκεν. ὅμοιώς καὶ Πρωτέας ἐμισθώσατο. καί μοι
δεῦρο ἵτε μάρτυρες.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ

- 11 Ἐπειδὴ τοίνυν ὁ χρόνος οὗτος ἔξήκει, αὐτὸς γε-
ωργῶ. φησὶ δὲ ὁ κατήγορος ἐπὶ Σουνιάδου ἀρχοντος
σηκὸν ὑπ' ἐμοῦ ἐκκεκόφθαι. ὑμῖν δὲ μεμαρτυρήκα-
σιν οἱ πρότερον ἐργαζόμενοι καὶ πολλὰ ἔτη παρ' ἐμοῦ
μεμισθωμένοι μὴ εἶναι σηκὸν ἐν τῷ χωρίῳ. καίτοι
πῶς ἂν τις φανερώτερον ἢ οὗτος ἔξελέγξειε ψευδόμε-
μενον τὸν κατήγορον; οὐ γάρ οἶόν τε, ἢ πρότερον
μὴ ἦν, ταῦτα τὸν ὕστερον ἐργαζόμενον ἀφανίζειν.
12 Ἐγὼ τοίνυν, ὃ βουλή, ἐν μὲν τῷ τέως χρόνῳ, δσοι
με φάσκοιεν δεινὸν εἶναι καὶ ἀκριβῆ καὶ οὐδὲν ἄν-
εικῇ καὶ ἀλογίστως ποιησαι, ἡγανάκτουν ἄν, ἡγού-

μενος μᾶλλον λέγεσθαι ἡ ὡς μοι προσῆκε· νῦν δὲ πάντας ἀν ὑμᾶς βουλούμην περὶ ἐμοῦ ταύτην τὴν γνώμην ἔχειν, ἵν' ἀν ἡγῆσθμέ με σκοπεῖν, εἴπερ τοιούτοις ἔργοις ἐπεχείρουν, καὶ δὲ τι κέρδος ἐγίγνετο τῷ ἀφανίσαντι καὶ ἡτις ζημία τῷ ποιήσαντι, καὶ τί ἀν λαθῶν διεπραξάμην καὶ τί ἀν φανερὸς γενόμενος ὑφ' ὑμῶν ἔπασχον. πάντες γὰρ ἄνθρωποι τὰ τοιαῦτα 13 οὐχ ὕβρεως, ἀλλὰ κέρδους ἔνεκα ποιοῦσι, καὶ ὑμᾶς εἰκὸς οὕτω σκοπεῖν, καὶ τοὺς ἀντιδίκους ἐκ τούτων τὰς κατηγορίας ποιεῖσθαι, ἀποφαίνοντας, ἡτις ὠφέλεια τοῖς ἀδικήσασιν ἐγίγνετο.

Οὗτος μέντοι οὐκ ἀν ἔχοι ἀποδεῖξαι οὕθ' ὡς ὑπὸ 14 πενίας ἡναγκάσθην τοιούτοις ἔργοις ἐπινειρεῖν, οὕθ' ὡς τὸ χωρίον μοι διαφθείρεται τοῦ σηκοῦ ὅντος, οὕθ' ὡς ἀμπέλοις ἐμποδὼν ἦν, οὕθ' ὡς οἰκίας ἐγγύς, οὕθ' ὡς ἔγῳ ἀπειρος τῶν παρ' ὑμῖν κινδύνων. ἔγῳ δὲ εἴ τι τούτων ἔπραττον, πολλὰς ἀν καὶ μεγάλας ἐμαυτῷ ζημίας γενομένας ἀποφήναιμι· δις πρῶτον μὲν μεθ' 15 ἡμέραν ἐξέκοπτον τὸν σηκόν, ὥσπερ οὐ πάντας λαθεῖν δέον, ἀλλὰ πάντας Ἀθηναίους εἰδέναι. καὶ εἰ μὲν αἰσχρὸν ἦν μόνον τὸ πρᾶγμα, ἵσως ἀν τις τῶν παριόντων ἡμέλησε· νῦν δὲ οὐ περὶ αἰσχύνης, ἀλλὰ τῆς μεγίστης ζημίας ἐκινδύνευον.

Πῶς δὲ οὐκ ἀν ἦν ἀθλιώτατος ἀνθρώπων ἀπάντων, 16 εἰ τοὺς ἐμαυτοῦ θεράποντας μηκέτι δούλους ἔμελλον ἔξειν, ἀλλὰ δεσπότας τὸν λοιπὸν βίον, τοιοῦτον ἔργον συνειδότας; ὥστε, εἰ καὶ τὰ μέγιστα εἰς ἐμὲ ἐξημάρτανον, οὐκ ἀν οἶόν τε ἦν δίκην με παρ' αὐτῶν λαμβάνειν· εὖ γὰρ ἀν ἥδη, διτι ἐπ' ἐκείνοις ἦν καὶ ἐμὲ τιμωρήσασθαι καὶ αὐτοῖς μηνύσασιν ἐλευθέροις γενέσθαι.

- 17 Ἐτι τοίνυν, εἰ τῶν οἰκετῶν παρέστη μοι μηδὲν φροντίζειν, πῶς ἀν ἐτόλμησα τοσούτων μεμισθωμένων καὶ ἀπάντων συνειδότων ἀφανίσαι τὸν σηκὸν βραχέος μὲν κέρδους ἔνεκα, προθεσμίας δὲ οὐδεμιᾶς οὕσης τῷ κινδύνῳ, τοῖς εἰργασμένοις ἀπασι τὸ χωρίον ὁμοίως προσῆκον εἶναι σῶν τὸν σηκόν, ἵνα; Καὶ τις αὐτοὺς ἦτι-
ατο, εἶχον ἀνενεγκεῖν, ὅτῳ παρέδοσαν. νῦν δὲ καὶ ἐμὲ ἀπολύσαντες φαίνονται, καὶ σφᾶς αὐτούς, εἰπερ ψεύ-
δονται, μετόχους τῆς αἰτίας καθιστάντες.
- 18 Εἰ τοίνυν καὶ ταῦτα παρεσκευασάμην, πῶς ἀν οὗτος τὸ ἦν πάντας πεῖσαι τοὺς παριόντας ἢ τοὺς γείτονας, οἱ οὐ μόνον ἀλλήλων ταῦτα ἴσασιν, ἀ πᾶσιν δρᾶν ἔξε-
στιν, ἀλλὰ καὶ περὶ ὧν ἀποκρυπτόμεθα μηδένα εἰδέ-
19 ναι, καὶ περὶ ἐκείνων πυνθάνονται; ἐμοὶ τοίνυν τού-
των οἵ μὲν φίλοι, οἱ δὲ διάφοροι, ὥσπερ ἐκάστῳ ὑμῶν,
τυγχάνουσιν ὅντες οὓς ἔχονται τοῦτον παρασχέσθαι
μάρτυρας, καὶ μὴ μόνον οὕτως τολμηρὰς κατηγορίας
ποιεῖσθαι· ὃς φησιν, ὃς ἐγὼ μὲν παρειστήκη, οἱ δὲ
κένται ἔξετεμνον τὰ πρέμνα, ἀναθέμενος δὲ ὁ βοηλά-
της ὄφετο τὰ ἔύλα ἀπάγων.
- 20 Καίτοι, ὃ Νικόμαχε, χρῆν σε τότε καὶ παρακαλεῖν
τοὺς παριόντας ἢ τοὺς γείτονας μάρτυρας, καὶ φανε-
ρὸν ποιεῖν τὸ πρᾶγμα· καὶ ἐμοὶ μὲν οὐδεμίαν ἀν
ἀπολογίαν ὑπέλιπες, αὐτὸς δέ, εἰ μέν σοι ἐχθρὸς ἦν,
ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἡσθα ἀν με τετιμωρημένος, εἰ δὲ
τῆς πόλεως ἔνεκα ἐπραττες, οὕτως ἔξελέγξας οὐκ ἀν
ἔδοκεις εἶναι συκοφάντης, εἰ δὲ κερδαίνειν ἔβούλου,
21 τότε ἀν πλεῖστον ἔλαβες· φανεροῦ γάρ ὅντος τοῦ πρά-
γματος οὐδεμίαν ἄλλην ἡγούμην ἀν εἶναι μοι σωτη-
ρίαν ἢ σὲ πεῖσαι. τούτων τοίνυν οὐδὲν ποιήσας διὰ
τοὺς σοὺς λόγους ἀξιοῖς με ἀπολέσθαι, καὶ κατηγορεῖς,

ώς ύπο τῆς ἐμῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐμῶν χρημάτων
οὐδεὶς ἔθέλει σοι μαρτυρεῖν. καίτοι εἰ—φῆς γάρ μ^ι 22
ίδειν τὴν μορίαν ἀφανίζοντα—τὸν ἐννέα ἀρχοντας
ἐπήγαγες ή ἄλλους τινὰς τῶν ἐξ Ἀρείου Πάγου, οὐκ
ἄν ἑτέρων ἔδει σοι μαρτύρων οὕτω γάρ ἄν σοι συν-
ήδεσαν ἀληθῆ λέγοντι, οἴπερ καὶ διαγιγνώσκειν ἔμελ-
λον περὶ τοῦ πράγματος.

Δεινότατα οὖν πάσχω· δε, εἰ μὲν παρέσχετο μάρ- 23
τυρας, τούτοις ἄν ἡξίου πιστεύειν, ἐπειδὴ δὲ οὐκ εἰσὶν
αὐτῷ, ἐμοὶ καὶ ταύτην ζημίαν οἶεται χρῆναι γενέσθαι.
καὶ τούτου μὲν οὐ θαυμάζω· οὐ γάρ δήπου συκο-
φαντῶν αἱεὶ τοιούτων γε λόγων ἀπορήσει καὶ ἀμαρτύ-
ρων ὑμᾶς δ' οὐκ ἀξιῶ τὴν αὐτὴν τούτῳ γνώμην
ἔχειν.

*Ἐπίστασθε γάρ ἐν τῷ πεδίῳ πολλὰς μορίας οὖσας 24
καὶ λιπομορίας ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐμοῖς χωρίοις,
ᾶς, εἴπερ ἐπεθύμουν, πολὺ ἦν ἀσφαλέστερον καὶ ἀφα-
νίσαι καὶ ἐκκόψαι καὶ ἐπεργάσασθαι, δσφπερ ἥττον
τὸ ἀδίκημα πολλῶν οὐσῶν ἔμελλε δῆλον ἔσεσθαι.
νῦν δ' οὗτως αὐτὰς περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι, ὕσπερ καὶ 25
τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν, ἥγούμενος περὶ
ἀμφοτέρων τούτων εἶναί μοι τὸν κίνδυνον. αὐτοὺς
τοίνυν ὑμᾶς τούτων μάρτυρας παρέξομαι, ἐπιμελητὰς
αίρουμένους μὲν ἑκάστου μηνός, ἐπιγγόμονας δὲ πέμ-
ποντας καθ' ἔκαστον ἐνιαυτόν· ὃν οὐδεὶς πώποτ' ἐ-
ξημίωσεν ως ἐργαζόμενον τὰ περὶ τὰς μορίας χωρία.

Καίτοι οὐ θαυμαστὸν δήπου, εἰ τὰς μὲν μικρὰς 26
ζημίας οὕτω περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι, τοὺς δὲ περὶ τοῦ
σώματος κινδύνους οὕτω περὶ οὐδενὸς ἥγοῦμαι καὶ
τὰς μὲν πολλὰς ἐλάας, εἰς μὲν ἔξην μᾶλλον ἔξαμαρτά-

νειν, οὗτως θεραπεύων φαίνομαι, τὴν δὲ μίαν μορίαν,
ἥν οὐχ οἶόν τ' ἥν λαθεῖν ἔξοργάντα, ὡς ἀφανίζων
νυνὶ κρίνομαι.

- 27 Πότερον δέ μοι κρείττον ἥν, ὃ βουλή, δημοκρα-
τίας οὔσης παρανομεῖν ἢ ἐπὶ τῶν τριάκοντα; καὶ οὐ
λέγω ὡς τότε δυνάμενος ἢ ὡς νῦν διαβεβλημένος, ἀλλ᾽
ὡς τῷ βουλομένῳ τότε μᾶλλον ἔξδον ἀδικεῖν ἢ νυνί.
ἔγω τοίνυν οὐδέ τὸν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ οὕτε τοιοῦτον
28 οὕτε ἄλλο οὐδὲν κακὸν ποιήσας φανήσομαι. πῶς δ'
ἄν, εἰ μὴ πάντων ἀνθρώπων ἐμαυτῷ κακονούστατος ἥν,
ὅμῶν οὗτως ἐπιμελουμένων ἐκ τούτου τὴν μορίαν
ἀφανίζειν ἐπεχείρησα τοῦ χωρίου, ἐν τῷ δένδρον μὲν
οὐδὲν ἔν εστι, μιᾶς δὲ ἐλάσσης σηκός, ὡς οὗτός φησιν, ἥν,
κυκλόθεν δὲ ὅδος περιέχει, ἀμφοτέρῳ δὲ γείτονες
περιοικοῦσιν, ἀεροτονούσιν δὲ καὶ πανταχόθεν κάτοπτρόν
ἐστιν; ὅστε τίς ἄν ἀπετόλμησε, τούτων οὗτως ἔχόντων,
ἐπιχειρῆσαι τοιούτῳ πράγματι;
- 29 Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι ὑμᾶς μέν, οἵτις ὑπὸ τῆς
πόλεως τὸν ἄπαντα χρόνον προστέτακται τῶν μορίων
ἐλαῶν ἐπιμελεῖσθαι, μήθ' ὡς ἐπεργαζόμενον πώποτε ζη-
μιῶσαι μήθ' ὡς ἀφανίσαντα εἰς κίνδυνον καταστῆσαι,
τοῦτον δ', ὃς οὕτε γεωργῶν ἐγγὺς τυγχάνει οὕτ' ἐπιμε-
λητὴς ἡρημένος οὕθ' ἡλικίαν ἔχων εἰδέναι περὶ τῶν
τοιούτων, ἀπογράψαι με μορίαν ἐκ τῆς γῆς ἀφανίζειν.
- 30 Ἐγὼ τοίνυν δέομαι ὑμῶν μὴ τοὺς τοιούτους λόγους
πιστοτέρους ἡγήσασθαι τῶν ἔργων, μηδὲ περὶ δν αὐτοὶ
σύνιστε, τάναντί ἀνασχέσθαι τῶν ἐμῶν ἔχθρῶν λεγόν-
των, ἐνθυμουμένους καὶ ἐκ τῶν εἰδημένων καὶ ἐκ τῆς
31 ἄλλης πολιτείας. ἔγὼ γὰρ τὰ ἐμοὶ προστεταγμένα
ἄπαντα προδυμότερον πεποίηκα ἢ ὡς ὑπὸ τῆς πόλεως
ἡναγκαζόμην, καὶ τριηραρχῶν καὶ εἰσφορὰς εἰσφέρων

καὶ χορηγῶν καὶ τὰλλα λητουργῶν οὐδενὸς ἥττον πολυτελῶς τῶν πολιτῶν.

Καίτοι ταῦτα μὲν μετρίως ποιῶν, ἀλλὰ μὴ προθύμως οὕτ' ἀν περὶ φυγῆς οὕτ' ἀν περὶ τῆς ἄλλης οὐσίας ἡγωνιζόμην, πλείω δ' ἀν ἐκεκτήμην, οὐδὲν ἀδικῶν οὐδ' ἐπικίνδυνον ἐμαυτῷ καταστήσας τὸν βίον· ταῦτα δὲ πράξας, ἢ οὗτός μου κατηγορεῖ, ἐκέρδαινον μὲν οὐδέν, ἐμαυτὸν δ' εἰς κίνδυνον καθίστην. καίτοι πάντες ἀν διμολογήσαιτε δικαιότερον εἶναι τοῖς μεγάλοις χρῆσθαι τεκμηρίοις περὶ τῶν μεγάλων, καὶ πιστότερα ἡγεῖσθαι περὶ ὃν ἅπασα ἡ πόλις μαρτυρεῖ μᾶλλον ἢ περὶ ὃν μόνος οὗτος κατηγορεῖ.

"Ετι τοίνυν, ὃ βουλή, ἐκ τῶν ἄλλων σκέψασθε. μάρτυρας γὰρ ἔχων αὐτῷ προσῆλθον, λέγων, δτι μοι πάντες ἔτι εἰσὶν οἱ θεράποντες, οὓς ἐκεκτήμην, ἐπειδὴ παρέλαβον τὸ χωρίον, καὶ ἔτοιμος εἰμι, εἴ τινα βούλοιτο, παραδοῦναι βασανίζειν, ἡγούμενος οὕτως ἀν τὸν ἔλεγχον ἴσχυρότερον γενέσθαι τῶν τούτου λόγων τῶν ἔργων τῶν ἐμῶν. οὗτος δὲ παραλαβεῖν οὐκ ἥθελεν, οὐδὲν φάσκων πιστὸν εἶναι τοῖς θεράπονσιν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ δεινὸν εἶναι, εἰ περὶ αὐτῶν μὲν οἱ βασανιζόμενοι κατηγοροῦσιν, εὖ εἰδότες, δτι ἀποθανοῦνται, περὶ δὲ τῶν δεσποτῶν, οἵς πεφύκασι κακονούστατοι, μᾶλλον ἀν εἴλοντο ἀνέχεσθαι βασανιζόμενοι ἢ κατειπόντες ἀπηλλάχθαι τῶν παρόντων κακῶν.

Καὶ μὲν δή, ὃ βουλή, φανερὸν οἶμαι εἶναι παντί, δτι, εἰ Νικομάχου ἔξαιτοῦντος τοὺς ἀνθρώπους μὴ παρεδίδουν, ἐδόκουν ἀν ἐμαυτῷ ἔχοντες εἶναι· ἐπειδὴ τοίνυν ἐμοῦ παραδιδόντος οὗτος παραλαβεῖν οὐκ ἥθελε, δικαιοιν καὶ περὶ τούτου τὴν αὐτὴν γνώμην σχεῖν, ἀλλως τε καὶ τοῦ κινδύνου οὐκ ἵσου ἀμφοτέροις ὄντος. περὶ

έμοι μὲν γάρ, εἰ μὴ ἔλεγον, ἂν ἐγὼ ἥθελον, οὐδὲ ἄν ἀπολογήσασθαι μοι ἔξεγένετο· τούτῳ δ' εἰ μὴ ώμοιόγονυν, ἂν οὗτος ἐβούλετο, οὐδεμιᾷ ζημιᾷ ἔνοχος ἦν. ὥστε πολὺ μᾶλλον τοῦτον παραλαμβάνειν ἐχρῆν ἢ ἐμὲ παραδοῦναι προσῆκεν. ἐγὼ τοίνυν εἰς τοῦτο προθυμίας ἀφικόμην, ἡγούμενος ἔτοιμον εἶναι καὶ ἐκ βασάνων καὶ ἐκ μαρτύρων καὶ ἐκ τεκμηρίων ὑμᾶς περὶ τοῦ πράγματος τάληθη πυθέσθαι.

38 Ἐνθυμεῖσθαι δὲ χρή, ὃ βουλή, ποτέροις χρὴ πιστεύειν μᾶλλον, οἵς πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν ἢ φῶ μηδεὶς τετόλμηκε, καὶ πότερον εἰκὸς μᾶλλον τοῦτον ἀκινδύνως φεύδεσθαι ἢ μετὰ τοσούτου κινδύνου τοιωῦτον ἐμὲ ἔργον ἐργάσασθαι, καὶ πότερον οἴεσθε αὐτὸν ὑπὲρ τῆς πόλεως βοηθοῦντα ἢ συκοφαντοῦντα αἰτιάσασθαι;

39 Ἐγὼ μὲν εἰδέναι ὑμᾶς ἡγοῦμαι, δτὶ Νικόμαχος ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν πεισθεὶς τῶν ἐμῶν τοῦτον τὸν ἀγῶνα ἀγωνίζεται, οὐχ ὡς ἀδικοῦντα ἐλπίζων ἀποδεῖξειν, ἀλλ' ὡς ἀργύριον παρ' ἐμοῦ λήψεσθαι προσδοκῶν. δσφ γὰρ οἱ τοιοῦτοι εἰσιν ἐπαιτιώτατοι καὶ ἀπορώτατοι τῶν κινδύνων, τοσούτῳ πάντες αὐτοὺς φεύγουσι μάλιστα.

40 Ἐγὼ δέ, ὃ βουλή, οὐκ ἡξίουν, ἀλλ' ἐπειδήπερ ἥτιάσατο, παρέσχον ἐμαυτόν, δ τι βούλεσθε, χρῆσθαι, καὶ τούτου ἔνεκα τοῦ κινδύνου οὐδενὶ ἐγὼ τῶν ἐχθρῶν διηλλάγην, οἵ ἐμὲ ἥδιον κακῶς λέγουσιν ἢ σφᾶς αὐτοὺς ἐπαινοῦσι, καὶ φανερῶς μὲν οὐδεὶς πώποτε ἐμὲ αὐτῶν ἐπεχείρησε ποιῆσαι κακὸν οὐδέν, τοιούτους δ' ἐπιπέμπουσί μοι, οἵς

41 ὑμεῖς οὐκ ἄν δικαίως πιστεύοιτε. πάντων γὰρ ἀθλιώτατος ἄν γενοίμην, εἰ φυγὰς ἀδίκως καταστήσομαι, ἀπαὶς μὲν ὅν καὶ μόνος, ἐρήμου δὲ τοῦ οἶκου γενομένου μητρός τε πάντων ἐνδεοῦς, πατρίδος δὲ τοιαύτης ἐπ' αἰσχίσταις στερηθεὶς αἰτίαις, πολλὰς μὲν ναυμαχίας ὑπὲρ

αὐτῆς νεναυμιαχηκώς, πολλὰς δὲ μάχας μεμαχημένος, κό-
σμιὸν δ' ἐμαυτὸν καὶ ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ἐν ὀλιγαρχίᾳ
παρασχών.

Αλλὰ γάρ, ὃ βουλή, ταῦτα μὲν ἐνθάδε οὐκ οἰδ' ὅ τι 42
δεῖ λέγειν· ἀπέδειξα δ' ὑμῖν ώς οὐκ ἐνῇν σηκὸς ἐν τῷ
χωρίῳ, καὶ μάρτυρας παρεσχόμην καὶ τεκμήρια. ἡ χρὴ
μεμνημένους διαγιγνώσκειν περὶ τοῦ πράγματος, καὶ
ἀξιοῦν παρὰ τούτου πυθέσθαι, δτου ἔνεκα, ἐξὸν ἐπ' αὐ-
τοφώρῳ ἐλέγξαι, τοσούτῳ χρόνῳ ὕστερον εἰς τοσοῦ-
τόν με κατέστησεν ἀγῶνα, καὶ μάρτυρα οὐδένα παρα-
σχόμενος ἐκ τῶν λόγων ζητεῖ πιστὸς γενέσθαι, ἐξὸν αὐ- 43
τοῖς τοῖς ἔργοις ἀδικοῦντα ἀποδεῖξαι, καὶ ἐμοῦ ἀπαν-
τας διδόντος τοὺς θεράποντας, οὓς φησι παραγενέσθαι,
παραλαβεῖν οὐκ ἥθελεν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ, *εκδοσις γ'*

4α

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ

§ 1-2

σύνοιδα=γνωρίζω καλῶς, εἶμαι βέβαιος.—**ῷ βουλή**: ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς βουλευτὰς τῆς προηγουμένης βουλῆς, ἢ δποία δὲν εἶχεν ἀκόμη διαλυθῆ καὶ πρὸ τῆς ὁποίας **δοκιμάζεται**.—**τοῖς κατηγόροις βουλομένοις**=ὅτι οἱ κατήγοροι μου θέλουν (ἐπιδιώκουν).—**κανδεῖ ποιῶ τινα**=βλάπτω τινά.—**χάριν ἔχω τινὶ τινος**=δφείλω χάριν εἰς τινα διὰ κάτι.—**τούτους**=τοὺς τοιούτους· δηλαδή ;—**αὐτούς**· δηλ. **τοὺς ἀδίκως διαβεβλημένους**.—**εἰς ἔλεγχον καθίσταμαι**=ἔλεγχομαι, λογοδοτῶ.—**τὰ αὐτοῖς βεβιωμένα**=τὰ ὑπ' αὐτῶν ἐν τῷ βίῳ πεπραγμένα=δ βίος των.—**πιστεύω τινί**=ἔχω πεποίθησιν εἰς τινα.—**ἀηδῶς**=ἀσυμπαθῶς, δυσμενῶς.—**περὶ τῶν πεπραγμένων**=**περὶ τῶν βεβιωμένων**.—**μεταμέλει μοι**=μεταμέλειά μοι ἐστιν=μετανοῶ, ἀλλάσσω γνώμην.—**μεταμελήσειν . . . ηγήσεσθαι**· καὶ τὰ δύο ταῦτα ἀπαρέμφατα ἔξαρτῶνται ἐκ τοῦ ἐλπίζω.

§ 3

εὖνοις εἰμί τινι=διάκειμαι φιλικῶς πρός τινα, τρέφω εύ-

μενή αἰσθήματα πρός τινα.—τὰ καθεστηκότα πράγματα=ἡ σημερινὴ μορφὴ τῆς πολιτείας, τὸ σημερινὸν καθεστώς (δηλαδὴ ἡ δημοκρατία).—ἡ νάγκασμαι = εἶμαι ἡναγκασμένος, θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου.—τῶν αὐτῶν κινδύνων· νοοῦνται οἱ ἀγῶνες καὶ οἱ ἔξ αὐτῶν ἐνδεχόμενοι κίνδυνοι, εἰς τοὺς δποίους ἐθεώρει ἔαυτὸν ὑπόχρεων ὁ Μαντίθεος νὰ ἔκτεθῇ εἰς περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡπειλεῖτο μελλοντικῶς τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα.—**ὑμῖν** συναπιέον πρός τὸ τῶν αὐτῶν.—**μηδὲν πώ μοι πλέον εἴναι**=νὰ μὴ κερδίσω ἄκομη τίποτε· κατ' ἔννοιαν=νὰ μὴ ἀρκεσθῇτε εἰς τοῦτο μόνον διὰ νὰ ἐπικυρώσετε τὴν ἐκλογήν μου· ὡς βουλευτοῦ. Διὰ τοῦ πω ὁ ὁρίτωρ θέλει νὰ εἴπῃ, δτι ἡ κρίσις τῶν βουλευτῶν πρέπει νὰ στηριχθῇ καὶ ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως τῶν ἐπομένων, περὶ τῶν δποίων πρόκειται νὰ δμιλήσῃ.—περὶ τὰ ἄλλα=κατὰ τὸν ἄλλον ἴδιωτικὸν καὶ δημόσιον μου βίον.—μετρίως=μὲ τὸ προσῆκον μέτρον, μὲ χρηστότητα.—πολὺ παρὰ τὴν δᾶσαν (ἐνν. τῶν πολλῶν) καὶ παρὰ τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν=πολὺ διαφορετικὰ ἀπὸ τὴν ἰδέαν, τὴν δποίαν ἔχει ὁ πολὺς κόσμος περὶ ἐμοῦ, καὶ ἀπὸ τοὺς ἵσχυοισμοὺς τῶν ἐχθρῶν μου.—δοκιμάζω τινὰ=ἐπιδοκιμάζω τινὰ=ἐπικυρῶ τὴν ἐκλογήν τινος (ἐδῶ ὡς βουλευτοῦ).—χειρούς· ἀνευ συγκριτικῆς ἐννοίας=μοιχθηρούς.

§ 4-5

ἐπὶ τῶν τριάνοντα· οὗτοι διεχειρίσθησαν τὴν ἔξουσίαν ἐπὶ 8 μῆνας, ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 404 π.Χ. μέχρι τέλους Ἀργιλίου τοῦ 403, δτε κατελύθησαν ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.—ἡμᾶς· ἔννοεῖ ἔαυτὸν καὶ τὸν ἀδελφόν του, περὶ τοῦ δποίου κάμνει λόγον εἰς τὴν § 10.—πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς· δηλαδὴ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἀθηναίων ἐν Αιγάλει Ποταμοῖς (405 π.Χ.).—ως Σάτυρον=πρὸς τὸν Σάτυρον (φίλον τοῦ πατρὸς τοῦ Μαντιθέου).—τὸν ἐν τῷ Πόντῳ=τὸν βασιλέα τοῦ Πόντου. Ο Πόντος ἀπετέλει τότε ἴδιον βασίλειον—τὸ βασιλεῖον τοῦ Πόντου ἢ κοινὸν τῶν Βοσπορανῶν, ὅπως.

ἔλεγετο —, εἰς τὸ δποῖον ὑπήγοντο πολλαὶ ἔλληνικαὶ ἀποικίαι κείμεναι ἐπὶ τῆς Ταυρικῆς χερσονήσου (Κιμμερίας) καὶ τῶν πέριξ παραλίων. Πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου ἦτο τὸ *Παντικάπαιον*. — **διαιτῶματι** = περνῶ τὸν καιρόν μου, ζῶ. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δι Μαντίθεος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του δὲν ἀπεστάλησαν εἰς τὸν Πόντον ἀπλῶς χάριν ἀναψυχῆς, ἀλλ' ἵνα ἀποκτήσουν καὶ πεῖσαν τῆς ἐμπορίας τοῦ σίτου. — **τὰ τείχη καθαιρεῖται** = τὰ τείχη κρημνίζονται. Νοοῦνται τὰ μακρὰ τείχη τὰ συνδέοντα τὰς Ἀθήνας μετὰ τοῦ Πειραιᾶς, τὰ δποῖα κατεκρήμνισεν δι Λύσανδρος, ὅταν κατέπλευσεν εἰς τὸν Πειραιᾶ τῷ 404 π. Χ. — **μεθισταται** ή **πολιτεία** = μεταβάλλεται τὸ πολίτευμα. Ἡ μεταβολὴ τῆς δημοκρατίας εἰς τὴν δλιγαρχίαν τῶν τριάκοντα ἔγινεν δλίγον μετὰ τὴν καθαιρίσειν τῶν τειχῶν. — **ῆκλιθομεν** οἱ ἀδελφοὶ ἐπανῆλθον εἰς Ἀθήνας πληροφορηθέντες ἵσως τὸν θάνατον τοῦ πατρός των ἐπισυμβάντα πιθανῶς ἐν Αἰγάδες Ποταμοῖς. — **τοὺς ἀπὸ Φυλῆς** ἐννοοῦνται δι Θρασύβουλος καὶ οἱ λοιποὶ δημοκρατικοί, οἵτινες, καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν τριάκοντα καὶ συγκεντρωθέντες εἰς τὰς Θήβας, κατέλαβον τὴν Φυλήν, ἥτις ἦτο δχυδὸν ἐπὶ τῆς Πάρνηθος δεσπόζον τῆς πρὸς τὰς Θήβας δόδον, τοῦ δποίου σώζονται ἐρείπια. Ἐκ τῆς Φυλῆς δομηθέντες κατέλαβον πρῶτον τὸν Πειραιᾶ, δπου ἀγωνισθέντες πρὸς τοὺς τριάκοντα ἐπεκράτησαν. Μετὰ ταῦτα ἔγιναν κύριοι τῶν Ἀθηνῶν καὶ κατέλυσαν τὴν ὑφισταμένην δλιγαρχίαν. — **καίτοι** = καὶ βεβαίως. — **εἰκός ἐστι** = εἶναι πιθανόν, λογικόν. — **καιρὸς** = κρίσιμος περίστασις (λόγῳ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἐκ τοῦ Πειραιᾶς δημοκρατικῶν καὶ τῶν ἐκ τοῦ Ἀστεως δλιγαρχικῶν). — **τῶν ἀλλοτριῶν κινδύνων** τῶν κινδύνων τῶν δλιγαρχικῶν, τοὺς δποίους ὥφειλον μόνοι νὰ ἀντιμετωπίσουν. — **γνώμη** = σκέψις, πρόθεσις. — **οἱ μηδὲν ἔξα μαρτάνοντες** (ἐνν. εἰς τὴν δημοκρατίαν) = οἱ οὐδὲν ἀδίημα διαπράττοντες ἀπέναντι τῶν δημοκρατικῶν. — **μεταδίδωμι τινὶ τῆς πολιτείας** = καθιστῶ τινα μέτοχον τῆς πολιτείας· ἐδῶ = ἔγγραφω τινὰ εἰς τὸν κατάλογον τῶν τρισχιλίων δλιγαρχικῶν. — **ἀτιμάζω τινὰ** = στερῶ τινα τῆς τιμῆς· ἐδῶ = διαγράφω τινὰ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν δλιγαρχικῶν. — **τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον** δι οὔτωρ ἐννοεῖ τὸν Θηραμένη καὶ τοὺς δπαδούς του. Διότι, ως εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς Ἰστορίας, τὸν Θηραμένη,

δοντα ἔνα τῶν τριάκοντα, ὅχι μόνον ἐστέρησαν τῆς ἀρχῆς καὶ εἰσήγησιν τοῦ Κριτίου, τοῦ αἵμοβορωτέρου τῶν τριάκοντα, ἀλλὰ καὶ ἐθανάτωσαν.

§ 6-7

ἐκ τοῦ σανιδίου· τοῦτο ἦτο πίναξ πλαισιωμένος, ἐντὸς τοῦ δποίου εἶχεν ἐγχυθῆ λευκὴ γῆ (=γύψος). Ἐπὶ τῆς ὕλης ταύτης είχον ἐγγράφει οἱ τριάκοντα πιθανὸν δι’ ἀνθρακος ἢ μολύβδου τὰ ὄνόματα τῶν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν ἵππευσάντων. Μεταξὺ τῶν ὄνομάτων τούτων ἐφέρετο καὶ τὸ τοῦ Μαντιθέου, ἐπὶ τοῦ γεγονότος δὲ τούτου ἐστήριξαν οἱ ἔχθροι του τὴν κατηγορίαν, ὅτι ἐχρημάτισεν ἵππεύς. — **σκοπῶ**=ἐξετάζω, ἐξακριβώνω. — **ἔνεισιν=ἀναγεγραμένοι εἰσίν.** — **ἔκεινος**· συνεφώνησε πρὸς τὸ ἔλεγχος, ἀντὶ **ἔκεινο=**τὸ ἔξης. — **ἔλεγχος=**ἀπόδειξις, μαρτύριον. — **κατέρχομαι=**ἐπανέρχομαι ἐκ τῆς ἔξορίας. — **ψηφίζομαι=**ἀποφασίζω διὰ ψηφοφορίας (ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δῆμου). — **τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἵππεύσαντας=**ἀναφέρουν (πρὸς ὑμᾶς) οἱ φύλαρχοι τοὺς χρηματίσαντας ὡς ἵππες=νὰ σᾶς ὑποβάλονταν οἱ φύλαρχοι τοὺς καταλόγους τῶν ἵππευσάντων. Οἱ φύλαρχοι ἥσαν 10, εἰς ἓξ ἑκάστης φυλῆς· οὗτοι διφέρουν τὸ ἵππικόν, ὑπαγόμενοι ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν δύο **ἱππάρχων**. — **κατάστασις=**ἐπιχορήγησις, μισθός. Οἱ ὑπὸ τῆς βουλῆς ἐγγραφόμενοι εἰς τοὺς ἵππεις ἐλάμβανον ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου δι’ ἔξοδα ἐγκαταστάσεως χρηματικόν τι ποσόν, τὸ δποῖον ἐλέγετο **κατάστασις**. — **ἀναποδίττω=**εἰσπράττω, παίρνω πίσω. Αἱ καταστάσεις κατὰ κανόνα δὲν ἐπεστρέφοντο, ἀλλ’ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν διδῆμος μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας ἐπέβαλεν ὡς τιμωρίαν εἰς τοὺς ἵππεύσαντας τὴν ἀπόδοσιν τῆς ληφθείσης ὑπ’ αὐτῶν καταστάσεως. — **ἀπενεχθέντα**· ἐνν. ὑμῖν. — **παραδοθέντα**· πρὸς ἀπόδοσιν τῆς καταστάσεως. — **τοῖς συνδίκοις**· μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς ὀλιγαρχίας κατηρτίσθη ἐπιτροπὴ μὲν ἔργα

δικαστικὰ πρὸς διακανονισμὸν τῶν ἀξιώσεων τῶν παθόντων ἐπὶ τῶν τριάκοντα. Ἐν ἐκ τῶν ἀνατεθέντων εἰς τὸ σῶμα τοῦτο ἔργων ἥτο καὶ ἡ ἀνάπραξις τῶν καταστάσεων τῶν ἵππεων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν καταλόγων, τοὺς δποίους συνέταξαν οἱ φύλαρχοι.—**τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις**=τοὺς λαβόντας τὰς ἐπιχορηγήσεις.—**αὐτοῖς (τοῖς φυλάρχοις) ζημιοῦσθαι**=αὐτοὶ (οἱ φύλαρχοι) νὰ καταβάλλουν ἐξ (ἰδίων) τὴν ζημίαν=αὐτοὶ νὰ ὑποχρεούνται εἰς τὴν ἐξ Ἰδίων καταβολὴν τοῦ ἐλλείποντος ποσοῦ τῶν χρημάτων.—**ἔκεινοις τοῖς γράμμασιν**=εἰς ἔκεινους τοὺς καταλόγους. Ἐννοεῖ τοὺς ὑπὸ τῶν φυλάρχων καταρτισθέντας, εἰς τοὺς δποίους δὲν ἔχωρει παραποίησις.—**ἢ τούτοις**=**ἢ τούτῳ (τῷ σανιδίῳ)**.—**ἐκ τούτων**=ἐκ τούτου.—**ὅδιον ἢν ἔξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ** διότι τὸ σανίδιον ἥτο ἔκτεθειμένον δημοσίᾳ. ἦ δὲ ὕλη, διὰ τῆς δποίας εἶχον γραφῆ τὰ δνόματα τῶν ἵππεων, ἥτο, δπως ἐλέχθη, εὐεξάλειπτος καὶ οὕτω καθίστατο εὐχερῆς ἥ ἀπόσβεσις ἐνὸς δνόματος καὶ ἡ ἀντικατάστασις αὐτοῦ δι' ἄλλου.—**ἐν ἔκεινοις τοῖς καταλόγοις τῶν φυλάρχων.**—**ἀναγναῖον ἢν διατί;**

§ 8

οὐκ ἀν ἢν ἔξαρνας ἐνν. **τοῦτο.**—**ἔξαρνός εἰμί τι**=ἀρνοῦμαι τι. •Ἐπὶ τοῦ προκειμένου τί ἥτο τοῦτο; — **δεινὸν**=**έγκληματικόν.**—**ἄλλ ἢξιον** νοεῖται ὁ **ἄν.**—**ἀποδειξας**=εἰ ἀπέδειξα.—**κακῶς πάσχω ὑπὸ τινος** = κακοποιοῦμαι, βλάπτομαι ὑπὸ τινος.—**δονιμάζεσθαι** = **ἐπιδονιμάζεσθαι**.—**ταύτῃ τῇ γνώμῃ κερδμαι** = ἔχω ταύτην τὴν γνώμην, διαπνέομαι ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν αὐτῆν.—**καὶ πολλούς** ὁ **καὶ ἐδῶ**=καὶ ἔνεκα τούτου.—**βουλεύω** = είμαι βουλευτής.—**κειροτονοῦμαι** = ἔκλεγομαι δι' ἀνατάσεως τῶν κειρῶν. Διότι οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἵππαρχοι καὶ ἄλλοι τινὲς ἄρχοντες (ταξίαρχοι, φύλαρχοι κλπ.), παρὰ τῶν δποίων ἀπητοῦντο εἰδικὰ προσόντα, ἵσαν **κειροτονητοί** καὶ δχι **κναμεντοί** (=κληρωτοί). Ἀντιθέτως οἱ βουλευταί, οἱ ἐννέα ἄρχοντες καὶ ἄλλοι τινὲς ἵσαν κληρωτοί.—**μηδὲν δ' ἄλλο**=**διὰ μηδὲν**

ἄλλο.—**ταύτην τὴν ἀπολογίαν** τὴν ἀναφερομένην εἰς τὴν κατηνορίαν, διτὶ ἐχρημάτισεν ἵππεύς.—**περιφανῶς**=προφανῶς, δλοφάνερα.—**καταψεύδομαι τινος**=λέγω ψεύδη εἰς βάρος τινός.—**ἀνάβηθι** ἀπευθύνεται πρὸς τὸν μάρτυρα παρακαλῶν αὐτὸν νὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ βάθρου κειμένου πλησίον τοῦ βῆματος, ἀπὸ τοῦ ὅποιου ἀγορεύει αὐτός.—**ἀνάβηθι μοι** =κάμε μου τὴν χάριν καὶ ἀνέβα.—**μαρτυρήσον** ἡ μαρτυρία τοῦ μάρτυρος θ' ἀνεφέρετο κυρίως εἰς τὸν χρόνον τῆς ἐπανόδου τοῦ κατηγορουμένου εἰς Ἀθήνας, διότι τῶν λοιπῶν ἡ ἀπόδειξις ἔξαρταται ἐκ τῆς διευκρινήσεως τούτου.

§ 9

αλτία=κατηγορία.—**ὅτι δεῖ πλείω λέγειν=τί δεῖ πλείω λέγειν.**—ἐν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι=εἰς τοὺς ἄλλους δικαστικοὺς ἀγῶνας (=δίκας). Ἐννοεῖ τὰς ἴδιωτικὰς ἢ δημοσίας δίκας ἐκτὸς τῆς δοκιμασίας.—**τὰ κατηγορημένα**=αἱ κατηγορίαι.—**παντὸς τοῦ βίου λόγου διδόναι** διότι κατὰ τὴν δοκιμασίαν ἔξητάζετο, ἀν ὁ ἐκλεγεὶς βουλευτὴς ἢ το γνήσιος ἀθηναῖος πολίτης, ἀν ἔξετέλεσε τὰς πρὸς τοὺς θεούς, τοὺς γονεῖς, τοὺς συμπολίτας καὶ τὴν πατρίδα ὑποχρεώσεις του, συμφώνως πρὸς τὰ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ λόγου λεγόμενα.

§ 10

οὐσία=περιουσία.—**διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως** αἱ μὲν συμφοραὶ τοῦ πατρὸς τοῦ Μαντιθέου ἥσαν ἀποτέλεσμα τῆς κατ' αὐτοῦ ὧς ἀριστοχρατικοῦ δυσμενείας τοῦ δήμου, ἐνεκα τῆς ὅποιας δὲν ηὔδοκέμουν καὶ αἱ ἐμπορικαὶ ἐπιχειρήσεις του· αἱ δὲ συμφοραὶ τῆς πόλεως προσῆλθον ὅχι μόνον ἐκ τῆς ἐν Αἴγαδε Ποταμοῖς πανωλεθρίας (§ 4), ἀλλ' ἐξ ὅλων τῶν ἀτυχημάτων, τὰ δποῖα συνέβησαν κατὰ τὴν

διάρκειαν τοῦ μακροχρονίου πολέμου καὶ τὰ δύοτα εἶχον ἀντίκτυπον καὶ ἐπὶ τῆς δημοσίας καὶ ἐπὶ τῆς Ἰδιωτικῆς οἰκονομίας.—**ἐκδίδωμι** (ἀδελφὴν ἢ θυγατέρα)=ύπανδρεύω (ἀδελφὴν ἢ θυγατέρα).—**ἐπιδίδωμι**=δίδω προῖκα. "Ο Μαντίθεος ἐπροίκισε τὰς ἀδελφάς του, διότι οἱ υἱοί μόνον ἔκληρονόμουν" ὑπεχρεοῦντο δῆμως ἐκ τοῦ νόμου, ἂν εἶχον ἀδελφάς, νὰ μεριμνήσουν περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτῶν δίδοντες τὴν ἀνάλογον προῖκα —**τριάκοντα μνᾶς**· ἡ ἀττικὴ μνᾶ ἦτο μέτρον νομισματικῆς μονάδος· εἶχεν ἀξίαν 100 δραχμῶν καὶ ἴσου τοῦ πρὸς τὸ ἔξηκοστὸν τοῦ ταλάντου.—**ἐνειμάμην**· ἐνν. τὴν οὐσίαν — ὥστ' ἔκεινον . . . **πατρῷων**=ώστε ἔκεινον δμολογεῖν πλέον (=πλεῖον μέρος) ἔκειν ἐμοῦ τῶν πατρῷων.—**πατρῷα**=πατρικὴ περιουσία.—**πρὸς τοὺς ἄλλους**· τοὺς λοιποὺς συμπολίτας.—**βεβίωνα**· παρακείμενος τοῦ ἀχρόντου παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς δήματος βιβω-ῶ (ἄντ' αὐτοῦ μετεχειοίζοντο τὸ ζῶ ἢ βιοτεύω).—**οὕτῳ βεβίωνα**=τοιαύτην συμπεριφορὰν ἐν τῷ βίῳ μου ἐπέδειξα.—**ώστε μηδεπώποτέ μοι...** γενέσθαι=ώστε οὐδέποτε μέχρι σήμερον νὰ μὴ διατυπωθῇ ἐκ μέρους ἔστι ω καὶ ἐνδὲ κανὲν παράπονον ἐναντίον μου.

§ 11-12

τὰ Ἄδια=δ Ἰδιωτικὸς βίος, αἱ πρὸς τοὺς Ἰδιώτας σχέσεις.—**διοικῶ**=κανονίζω, τακτοποιῶ.—**τὰ κοινὰ**=δ δημόσιος βίος. —**ἐπιείκεια**=χρηστότης, ἡθικότης. Ταύτην ἐπικαλεῖται ὁ ὅντωρ εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς τὴν πατρίδα ὑποχρεώσεών του. διότι ὁ ἡθικὸς Ἰδιωτικὸς βίος ἀποτελεῖ ἐγγύησιν καὶ διὰ τὸν δημόσιον —**οἱ κύβοι**=τὰ ζάρια. Διότι πολλοὶ νέοι καλῶν οἰκογενειῶν τῆς ἐποχῆς ἔκεινης ἔπαιζον κύβους ἐπὶ χρήμασι.—**πότισ**=συμπόσιον, διασκέδασις.—**ἀκολαστα**=ἀκόλαστος βίος, ἀσωτεία.—**τὰς διατριβὰς ποιοῦμαι περὶ τι**=διατρίβω (=ἐνασχολοῦμαι) περὶ τι=χάνω τὸν καιρόν μου εἰς κάτι.—**διάφορός εἰμι τινι**=**διαφέρομαι τινι**=ἐχθρεύομαι, μισῶ τινα.—**λογοποιῶ**=πλάττω καὶ διαδίω λόγους (ψευδεῖς, φαν-

ταστικούς). — **έπεθυμοῦμεν**· ύποκείμενον ἐγὼ καὶ οἱ ἀκόλαστοι νέοι. — **οὐκ ἀν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἔμοῦ**· διότι κατὰ τὴν παροιμίαν «ὅμοιος τὸν ὅμοιον ἀγαπᾷ». — **δίκη**=ἰδιωτικὴ δίκη. ³Αναφέρει τὰς Ἰδιωτικὰς δίκας, μολονότι ἐκθέτει τὰ κατὰ τὸν δημόσιον βίον αὐτοῦ, διότι αἱ Ἰδιωτικαὶ δίκαια συνεδέοντο στενώτατα μετὰ τοῦ δημοσίου βίου τῶν πολιτῶν. — **αἰσχεῖ**=προσάπτουσα ὅνειδος, ἀτιμίαν (ὅπως π. χ. ἡ δίκη εἰς τὴν περίπτωσιν Ἰδιοποιήσεως τῆς ἀνηκούσης εἰς τὸν ἀδελφὸν μερίδος τῆς κοινῆς περιουσίας). — **γραφὴ**=δίκη δι' ἀδίκημα βλάπτον τὸ δημόσιον, δημοσίᾳ δίκη. — **εἰσαγγελία**· καταγγελία διὰ σοβαρὰ ἀδικήματα (ὅπως π. χ. ἡ προδοσία). ³Ιδιαιτέρως ἐκαλεῖτο εἰσαγγελία ἡ πρὸς τὴν βουλὴν καταμήνυσις ἀδικημάτων τινῶν ἐκδικαζομένων ὑπ' αὐτῆς. — **γεγενημένην**· ἔνν. πρὸς ἔμε. — **καθίσταμαι εἰς ἀγῶνας**=περιπλέκομαι εἰς δικαστικὸς ἀγῶνας (=δίκας). ⁴Η ἀποχὴ τοῦ Μαντιθέου ἐκ τῶν δικαστηρίων ἀποτελεῖ ἔπαινον δι' αὐτόν, διότι οἱ ³Αθηναῖοι γενικῶς ἦσαν φίλοι τῶν δικαστηρίων.

§ 13

τοίνυν = ἔπειτα, δέ. — **τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους**· προσετέθη τοῦτο πρὸς διαστολὴν ἐκ τῶν δικαστικῶν κινδύνων. — **οἶον ἔμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει** = πόσον πρόθυμον παρέχω τὸν ἕαυτόν μου εἰς τὴν πόλιν=μὲ πόσην προθυμίαν ἐκπληρῶ τὸ καθῆκόν μου πρὸς τὴν πατρίδα. — **τὴν συμμαχίαν ἐποίησασθε πρὸς Βοιωτούς**· ἡ συμμαχία αὕτη συνήφθη τὸ 395 π. Χ. μεταξὺ τῶν ³Αθηναίων καὶ τῶν Θηβαίων. — **εἰς Ἀλιαρτὸν βοηθεῖν**· ὡς ύποκείμενον νοητέον **ὑμᾶς**· δ δὲ ³Αλιαρτος ἦτο βοιωτικὴ πόλις παρὰ τὴν Κωπαΐδα, εἰς τὴν δποίαν ἔσπευσαν οἱ ³Αθηναῖοι ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον πρὸς βοήθειαν τῶν Θηβαίων, μετὰ τῶν δποίων, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, εἶχον συμμαχήσει ἐναντίον τῶν Λακεδαιμονίων. — **ὑπὸ Ορθοβούλου**· φυλάρχου τῆς ³Ακαμαντίδος φυλῆς, εἰς ἥν ἀνήκεν δ Μαντίθεος, καταρτίσαντος τὸν κατάλογον

τῶν Ἱππέων.—**καταλέγομαι**=ἔγγράφομαι εἰς τὸν κατάλογον.—**κίνδυνον** **ἡγουμένους** ἐνν. εἴται.—**ἀναβαίνω** ἐπὶ τὸν Ἱππούσ=κατατάσσομαι εἰς τὸ Ἱππικόν.—**ἀδοκίμαστος**=ἄνευ (προηγουμένης) δοκιμασίας. Πρὸ τῆς κατατάξεως εἰς τὸ Ἱππικὸν ὁ ὑποψήφιος διὰ τὸ σῶμα τοῦτο ὑπεβάλλετο εἰς δοκιμασίαν, ἀν εἰχε σωματικὴν ἀρτιότητα καὶ ἀν ᾧτο ἡσκημένος εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ Ἱππου.—**παρὰ τὸν νόμον**· ὅστις ὤριζεν, ὅτι ὁ καταταχθεὶς εἰς τὸ Ἱππικὸν ἄνευ προηγουμένης δοκιμασίας περιεπίπτεν εἰς ἀτιμίαν.—**προσελθών** πρὸ τῆς ἔξ Ἀθηνῶν ἀναχωρήσεως.—**τὸ πλῆθος**=ὅ πολὺς κόσμος, ὁ λαός.—**ἀδεια**=ἀσφάλεια.

§ 14

συλλεγέντων τῶν δημοτῶν· ἐννοοῦνται οἱ συνδημόται τοῦ Μαντιθέου Θορίκιοι· διότι οἱ δημόται ἔκάστον δήμου ἐστρατεύοντο δμοῦ, τοὺς δὲ καταλόγους τῶν στρατευσίμων δημοτῶν κατήριτζον οἱ δήμαρχοι, ἐπὶ τῷ βάσει δὲ τούτων ἐγίνετο ὁ ἔλεγχος αὐτῶν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως.—**ἔξοδος**=ἐκστρατεία. Ποίαν ἐκστρατείαν ἐννοεῖ;—**προθύμους** δηλ. εἰς τὴν ἔκτελεσιν τοῦ καθήκοντος.—**ἔφρδια**=τὰ διὰ τὴν ἐκστρατείαν ἀναγκαῖα. Ἡ ἀθηναϊκὴ πολιτεία ἔδιδεν εἰς κάθε στρατιώτην ὡς μισθὸν μὲν 2 δβιολοὺς καθ' ἔκάστην, ὡς σιτηρέσιον δὲ ἔτεροις 2· τὸ ποσὸν δμως τοῦτο δὲν ἐπήρκει συνήθως, ὡς ἐκ τούτου δὲ οἱ ἀπορώτεροι εἰχον ἀνάγκην προσθέτου βοηθείας, ἥ δποία παρείχετο εἰς αὐτοὺς παρ' εὐπόρων συνδημοτῶν των.—**οἱ ἀπόρως διακειμενοι**=οἱ ἀποροῦντες, οἱ ἀποροι.—**αὐτὸς**=ἔγὼ αὐτός.—**ἀνάβητε**=ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς παρόντας συνδημότας αὐτοῦ, οἱ δποίοι ἔτυχον τῆς χρηματικῆς συνδρομῆς του.

§ 15

μετὰ ταῦτα κατὰ τὸ θέρος τοῦ 395 π.Χ.—εἰς **Κόρινθον**=εἰς τὴν Κορινθίαν. Κατὰ τὸν κορινθιακὸν λεγόμενον πόλεμον—κληθέντα οὕτω, διότι θέσπιον αὐτοῦ ἡτοι κυρίως ή περὶ τὴν Κόρινθον χώρα—εἴχον συνασπισθῆ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων οἱ Κορίνθιοι, Ἀργεῖοι, Ἀθηναῖοι, Θηβαῖοι κλπ. Συνεπεῖς πρὸς τὰς συμμαχικὰς αὐτῶν ὑποχρεώσεις οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν εἰς βοήθειαν τῶν ἐν Κορινθίᾳ συγκεντρωμένων συμμάχων 6000 ὁπλίτας καὶ 600 ἵππεis ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Θρασύβουλου. Κατὰ δὲ τὴν ἐν Νεμέᾳ συγκροτηθεῖσαν μάχην (394 π.Χ.) οἱ συνησπισμένοι σύμμαχοι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, οἱ Ἀθηναῖοι δὲ ἴδιαιτέρως ὑπέστησαν σοβαρωτάτας ἀπωλείας.—**ὅτι δεήσει κινδυνεύειν** προκειμένου νὰ πολεμήσουν πρὸς ἵσχυροτέρους ἀντιπάλους.—**ἀναδύομαι=ζητῶ** νὰ ἀποφύγω τι, ζητῶ νὰ ἀποσυρθῶ ἀπὸ κάπου (ἐδῶ ἀπὸ τὸ πολεμικὸν μέτωπον)· τὸ ἀντίθετον **ὑποδύομαι=χώνομαι** μέσα, ἀναλαμβάνω τι.—**τῆς πρώτης** (ἐνν. τάξεως)=εἰς τὴν πρώτην γραμμήν.—**δυστυχησάσης = ἡττηθείσης**.—**ἀνακωρῶ** = ὑποχωρῶ, ἀποσύρομαι (ἐκ τῆς μάχης).—**σεμνὸς** = σοβαρός, μεγαλόσχημος· τὸ ἐπίθετον τοῦτο μεταχειρίζεται ὁ ὅγητωρ πρὸς εἰδωνείαν, διότι ἐκ τῶν ἀμέσως ἐπομένων «τοῦ πᾶσιν ἀνθρώποις δειλίαν ὀνειδικότος» συνάγεται, ὅτι ψέγει τὸν περὶ οὓδι μιλεῖ ὡς κανχηματίαν. Ὁ δὲ **Στειρεὺς** (γενικὴ Στειριέως ὡς [διατί συνηρημένως ;]) εἶναι ὁ Θρασύβουλος, ὁ ἐκ τοῦ δήμου Στειρίας—κειμένου περίπου κατὰ τὸν σημερινὸν Πόρτο·¹ Ράφτην—τῆς Πανδιονίδος φυλῆς, περὶ τοῦ ὄποίου ἔγινε λόγος ἐν § 4-5 —**ὀνειδίζω τινὶ δειλίαν=κατηγορῶ** τινα ὡς δειλόν.

§ 16

κατειλημμένων αἱ θέσεις αὗται κείμεναι παρὰ τὸν Ἰσθμὸν κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν συμμάχων προτιθεμένων νὰ παρεμποδί-

σουν τοὺς Λακεδαιμονίους νὰ περάσουν τὸν Ἰσθμὸν καὶ νὰ κατευθυνθοῦν εἰς τὴν Βοιωτίαν, πρὸς τὴν δόποιαν κατήσχετο ὁ ἐκ τῆς Ἀσίας μετὰ τοῦ στρατοῦ του ἀνακληθεὶς Ἀγησίλαος. — **παριένται** ἐνν. τὸν Ἰσθμόν. — **παρέρχομαι** = διέρχομαι, περνῶ. — **Ἀγησιλάου** τοῦ γνωστοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης. — **τῶν ἀρχόντων** = τῶν στρατηγῶν. — **ἀποχωρίζω τι** = χωρίζων τι ἀπομακρύνω = ἀποσπῶ τι. Ἡ ἀπόσπασις τημημάτων στρατοῦ ἐκ τῶν κατειλημμένων χωρίων δὲν ἔξεθετεν αὐτὰ εἰς κίνδυνον, διότι ὅχυρὰ δύντα ταῦτα ἡτο δυνατὸν νὰ κρατηθοῦν καὶ δι' ἐλαχίστων δυνάμεων. — **τάξεις** = φυλάς. διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἐστρατεύοντο κατὰ δῆμους καὶ κατὰ φυλάς. — **αἰτινες βοηθήσουσι** = ἵνα αὗται σπεύσωσιν εἰς βοήθειαν (πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ Ἀγησιλάου). — **ελκότως** = εὐλόγως, μὲ τὸ δίκιο τους. — **ἀγαπητῶς . . . σεσωμένους** = ὑποκείμενον **ἡμᾶς** = ἐνῷ μετὰ δυσκολίας ἡμεῖς εὑχομεν σωθῆν = ἐνῷ εἴδαμεν καὶ ἐπάθαμεν νὰ σωθοῦμεν. — **δλίγφ πρότερον** δηλαδὴ; — **τὸν ταξιαρχον** ἐνν. τῆς φυλῆς του διότι οἱ ταξίαρχοι ἦσαν 10, ἔκαστος τῶν δόποιων διώκει τοὺς δηλίτας τῆς φυλῆς αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἀρχοντες οὗτοι ὑπήγοντο εἰς τὰς διαταγὰς τῶν στρατηγῶν, δ ταξίαρχος τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς ὥφειλε νὰ ἀναφέρῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ὑπὸ τοῦ Μαντιθέου ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν, ὅπως ἔκεινοι ἀποφασίσωσιν ἐπ αὐτῆς. — **ἀκληρωτεῖ** διότι προκειμένου περὶ ἐπικινδύνων ἐπιχειρήσεων εἴτε αὐτοπροαιρέτως ἐπρεπε νὰ δηλώσουν αἱ φυλαί, αἰτινες θὰ ἐδέχοντο νὰ ἀναλάβουν τὸν κίνδυνον, εἴτε ὠρίζοντο κατόπιν κληρώσεως. — **τὴν ἡμετέραν τάξιν πέμπειν** ἡ αἰτησις αὕτη τοῦ Μαντιθέου ἀπερρίφθη, διότι γνωρίζομεν, ὅτι οὗτος δὲν μετέσχε τῆς ἐν Κορωνείᾳ τῆς Βοιωτίας πρὸς τὸν Ἀγησίλαον μάχης (394 π.Χ.)

§ 17

πράττω τὰ τῆς πόλεως = λαμβάνω μέρος εἰς τὴν διοίκησιν, πολιτεύομαι. — **ἀποδιδράσκουσιν** τοῖς ἀποδιδράσκουσιν. — **τὴν**

γνώμην ταύτην ὅτι ἀξιῶ μὲν πράττειν τὰ τῆς πόλεως, ἀπὸ διδράσκω δὲ ἐκ τῶν κινδύνων.—κινδυνεύειν ἐτόλμων=μετὰ τόλμης ἀντεμετώπιζα τοὺς κινδύνους=μετὰ θάρρους ἀνελάμβανα ἐπικινδύνους ἐπιχειρήσεις.—οὐ δεινὸν=ἀκίνδυνον.—κινδυνος=ἀγὼν=δίκη.—τὰ δίκαια=τὸ δίκαιον.—ἀπάντων τῶν δικαίων τυγχάνοιμι· ὅπως ἐπὶ τοῦ προκειμένου τῆς ἐπιδοκιμασίας του ὡς βουλευτοῦ.—ἀνάβητε· ἀποτείνεται πρὸς τοὺς συστρατιώτας τους κατὰ τὸν κορινθιακὸν πόλεμον.—τούτων· τίνων;

§ 18 · 19

τῶν ἀλλῶν στρατειῶν καὶ φρουρῶν· ἐννοεῖ τὰς μετὰ τὸ 394.—φρουραὶ=φυλακαὶ ὀχυρῶν.—ἀπολείπομαι=μένω ὅπε σω, καθυστερῶ.—πάποιτε=ποτὲ μέχρι σήμερον.—τὰς ἔξοδους ποιοῦμαι=ἴξερχομαι=; (πρβλ. § 14 καὶ 15 ἔξοδος).—τοὺς πολιτευομένους=τοὺς πολίτας.—ἐκ τῶν τοιούτων=ἐκ τῶν τοιούτων ἔργων, ἐκ τῆς τοιαύτης μετὰ γενναιότητος ἐκπληρώ σεως τοῦ καθήκοντος.—σκοπεῖν· τὸ ὑποκείμενον ἀροιστον.—σκοπῶ=ἔξετάζω, κρίνω.—κομάω·ῶ=τρέφω (μακρὰν) κόμην. Πολλοὶ νέοι ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν τῶν Ἀθηνῶν, μεταξὺ τῶν δποίων καὶ δ Μαντίθεος, ἔτερον μακρὰν κόμην καὶ γενικῶς ἐμιμοῦντο τὰ λακωνικὰ ἥθη, ἔνεκα δὲ τούτου ἐμισοῦντο ὑπὸ τῶν αὐστηρῶς προσκεκολλημένων εἰς τὰς δημοκρατικὰς ἀρχὰς συμπολιτῶν των.—ἐπιτηδεύματα=συνήθειαι, ἔξεις.—τὸ κοινὸν τῆς πόλεως=ἡ πολιτεία, τὸ δημόσιον.—ἀπ' ὅψεως=ἀπὸ τὴν ἔξωτροικὴν ἐμφάνισιν.—μικρὸν διαλέγομαι=διαλέγομαι μικρᾶ τῇ φωνῇ=διμιλῶ χαμηλοφώνως, ἥρέμα. Τὸ χαμηλοφώνως διμιλεῖν ἐθεωρεῖτο καὶ θεωρεῖται σημεῖον καλῆς ἀνατροφῆς, τὸ δὲ μεγάλῃ τῇ φωνῇ λαλεῖν ἀγροικία, χωριατιά.—ἀμπέχομαι=ἐνδύομαι (πρβλ. ἀμπέχοντον).—κοσμίως ἀμπεχόμενοι=κομψῶς, ἀψόγως ἐνδυόμενοι. Οὗτοι ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς ἀμελῶς ἐνδυόμενους, τοὺς λακωνιστάς, εἰς τοὺς δποίους συγκαταλέγεται καὶ δ Μαντίθεος.—πολλὰ κάγαθὰ=πολλὰ ἀγαθά.—ἔργαζομαι τινά τι=κάμνω εἰς τινά τι (καλὸν ἢ κακόν).

§ 20-21

αἰσθάνομαί τινος=ἀντιλαμβάνομαι τινα.—**διὰ ταῦτα** τούτου ἐπεξήγησις εἶναι τὸ κατωτέρῳ «**ὅτι νεώτερος οὐλπ.**».—**ἄχθομαί τινι** = εἴμαι δυσηρεστημένος κατά τινος, διάκειμαι ἀσυμπαθῶς πρός τινα.—**νεώτερος** ἐνν. **τοῦ δέοντος** = πολὺ νέος.—**ἐν τῷ δήμῳ**=ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου. Κατὰ τὰ ἐν τῇ ἀθηναϊκῇ πολιτείᾳ κρατοῦντα πᾶς τις ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους τῇς ἡλικίας εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἀγορεύῃ ἐλευθέρως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου (ἐνῷ βουλευτὴς ἦδύνατο νὰ ἐκλεγῇ μόνον ἀπὸ τοῦ τριακοστοῦ) παρὰ ταῦτα ἐθεωρεῖτο ἀτοπον νὰ ἀγορεύουν οἱ πολὺ νέοι.—**ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων** = ὑπὲρ τῶν ἀτομικῶν μου ὑποθέσεων ἐδῶ ὑπαινίσσεται πιθανῶς δίωξιν αὐτοῦ παρὰ τῶν δημοκρατικῶν. λόγῳ τῆς δροίας ἀναγκάσθη νὰ διμιλήσῃ δημοσίᾳ εἴτε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἴτε ἐν τῇ Ἡλιαίᾳ πρὸς ὑπεράσπισιν ἕαυτοῦ καὶ τῆς κινδυνευούσης Ἰσας διὰ δημεύσεως περιουσίας του.—**ἔπειτα μέντοι... τοῦ δέοντος**=ἔπειτα ὅμως καὶ ἔγῳ ὁ Ἰδιος ἀναγνωρίζω, δτι ἐπέδειξα φιλοδοξίαν μεγαλυτέραν τοῦ δέοντος.—**ἄμα μέν...** **ἄμα δὲ**= ἀφ' ἐνὸς μέν..., ἀφ' ἐτέρου δέ.—**ἐνθυμοῦμαί τινος** = μέμνημαί τινος.—**ὅτι οὐδὲν πέπαυνται** ἐπεξήγησις τῶν προγόνων.—**οὐδέν** ἐπίρρημα = οὐδόλως.—**τοὺς τοιούτους μόνους** δηλαδὴ τοὺς ἐν τῷ δήμῳ ἐπιχειροῦντας λέγειν.—**ἀξίους τινός** ἐνν. λόγου.—**ταύτην τὴν γνώμην** **ἐχοντας** δηλαδὴ τιμῶντας τοὺς πράττοντας καὶ λέγοντας ὑπὲρ τῆς πόλεως.—**ἐπαίρομαι** = παρακινοῦμαι, αἰσθάνομαι τὴν φιλοδοξίαν.—**ἔτι δὲ**=ἐπὶ πλέον.—**τι**=διατί, διὰ ποῖον λόγον.—**οὐ γάρ ἔτεροι...** **ἀλλ'** ὑμεῖς τὸ νόημα τῆς κατακλεῖδος τοῦ λόγου τοῦ Μαντιθέου εἶναι τοῦτο: 'Εφ' ὅσον σεῖς διὰ τῆς ἐκτιμήσεως, τὴν δροίαν τρέφετε πρὸς μόνους τοὺς πολιτευομένους, παρασύρετε πολλοὺς νέους εἰς τὴν πολιτικήν, δὲν ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ διάκεισθε δυσμενῶς πρὸς αὐτοὺς καὶ νὰ καταχρίνετε τὴν πρὸς διαχείρισιν τῶν κοινῶν φιλοδοξίαν των. Τοῦτο θὰ ἐδικαιοῦντο νὰ κάμουν μόνον ἀνθρώποι ἀντιθέτων πρὸς τὰς Ἰδικάς σας ἀντιλήψεων.

II

ΚΑΤ' ΕΡΓΟΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΛΟΓΟΣ

§ 1

Τὰ μὲν κατηγορημένα· τὸ μὲν ἄνευ ἀποδόσεως τοῦ δέ· τὰ δὲ κατηγορημένα=αἱ κατηγορίαι.—δεινὰ τὰ κατηγορημένα=σοβαραὶ, βαρεῖαι αἱ κατηγορίαι.—ῶς ἀνδρες Ἀθηναῖοι· διότι ἡ δίκη διεξάγεται ἐνώπιον τοῦ κυριάρχου τῆς πολιτείας σώματος, τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, ἡ ὅποια παρὰ τὰ ἄλλα αὐτῆς ἔργα ἥσκει ἐν Ἀθήναις καὶ δικαστικὴν ἔχουσίαν. Εἰδικῶς ἐδίκαζε τὴν προβολὴν καὶ τὴν εἰσαγγελίαν. Καὶ ἡ μὲν προβολὴ ἦτο καταγγελία ἀδικήματος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐγίνετο δὲ ἐν τῇ κυρίᾳ ἐκκλησίᾳ ἑκάστης πρυτανείας κατὰ τῶν συκοφαντῶν καὶ κατ' ἑκείνων, οἱ ὅποιοι ἡπάτησαν τὸν δῆμον μὴ ἐκτελέσαν· τες ὅσα ὑπεσχέθησαν. Ἡ δὲ εἰσαγγελία ἦτο καταγγελία ἐνώπιον τοῦ δήμου εἰς παλαιοτέρους μὲν χρόνους μεγάλων καὶ ἀποδειγμένων ἀδικημάτων μὴ ἐπιδεχομένων ἀναβολήν, περὶ τῶν ὅποιών δὲν προέβλεπον οἱ κείμενοι νόμοι, ἀργότερον δὲ καὶ ἔλαχίστων καὶ εὐτελεστάτων. Συνήθως αἱ εἰσαγγελίαι ἐγίνοντο κατ' ἑκείνων, οἵτινες κατέλυον τὴν δημοκρατίαν ἢ συνήρχοντο μυστικῶς πρὸς κατάλυσιν αὐτῆς ἢ προέδιδον πόλιν ἢ ναῦν ἢ πεζὴν ἢ ναυτικὴν στρατιάν.—οὐκ ἀν μοι δοκεῖ δύνασθαι· Ἐργοκλῆς=δοκεῖ μοι Ἐργοκλῆς οὐκ ἄν δύνασθαι.—ὑπὲρ ἐνδεικάστων = δι^τ ἔνα ἔνα χωριστά. — τῶν πεπραγμένων αὐτῷ=τῶν ὑπ^τ αὐτοῦ πεπραγμένων, τῶν πράξεων αὐτοῦ.—

ΑΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ, ἔκδοσις γ'

5

δοῦναι δίκην τὸ ἀπαρέμφατον ἐκ τοῦ δύνασθαι. — **δίδωμι δίκην τινὶ** = τιμωροῦμαι ὑπό τινος. — **ἀξίαν** = ἀνταξίαν τῶν πράξεών του, ἀρμόζουσαν. — **πόλεις προσδεδωκός φαίνεται** = εἶναι προφανὲς (= ἀποδειγμένον), διτι ἐπρόδωκεν ἐλληνικὰς πόλεις. Διὰ τούτων ὑπαινίσσεται δικήτωρ, διτι δ 'Εργοκλῆς λαβὼν χρήματα παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἢ τῶν βαρβάρων δὲν ἔβοήθησε πόλεις συμμάχους τῶν Ἀθηναίων. — **προξένους** πρόξενοι ἐλέγοντο οἱ ἄλλοδαποὶ φίλοι πόλεως, οἵτινες, ὅσάκις πολῖται ἢ πρέσβεις τῆς πόλεως ταύτης μετέβαινον εἰς τὴν πατρίδα των, ὑπεδέχοντο αὐτοὺς καὶ παρεστάτουν εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεών των. — **ἐκ τῶν ὑμετέρων** = ἐκ τῶν προσόδων, αἱ διποῖαι ἀνήκουν εἰς ὑμᾶς. Διότι ὅσα χρήματα ἢ πράγματα περιήρχοντο εἰς χεῖρας τῶν στρατηγῶν κατὰ τὰς ἐκστρατείας, ταῦτα ἀνήκον εἰς τὸ δημόσιον, ἐπειδὴ διὰ τῶν πολεμικῶν δυνάμεων τῆς πολιτείας ἐκτῶντο ταῦτα οἱ στρατηγοί.

§ 23

αὐτοῖς ἀναφέρεται εἰς τὸν Θρασύβουλον, τὸν Ἐργοκλέα καὶ τοὺς περὶ αὐτούς. — **καταλυμένας** (= ἔξασθενούσας). . . **διλιγας γιγνομένας** ἡ δευτέρα μετοχὴ ἐπεξηγεῖ τὴν πρώτην. — **ἐκ πλεύσαντας** τίνος εἴδους εἶναι ἡ μετοχὴ αὕτη; — **τῶν πολιτῶν** γενικὴ συγκριτικὴ = δῶλων τῶν (συμ)πολιτῶν των. — **ἐπὶ τοῖς τοιούτοις** = ἐπὶ ταῖς τοιαύταις πράξεσι (τοῦ Ἐργοκλέους καὶ τῶν σὺν αὐτῷ). — **δεινὸν** = ἄτοπον, παράδοξον. — **αὐτοὶ** = ὑμεῖς αὐτοί. — **ταῖς εἰσφοραῖς** ἐκτὸς τῶν τακτικῶν φόρων, τοὺς διποίους κατέβαλλον οἱ Ἀθηναῖοι, ὅσάκις κατὰ τὴν περίοδον πολέμου παρίστατο ἀνάγκη ἐκτάκτων πολεμικῶν παρασκευῶν, ἐπεβάλλετο εἰς πάντας τοὺς εὐπόρους πολίτας ἐκτακτος χρηματικὸς ἔργονος ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἀνάλογος πρὸς τὴν ὑλικὴν κατάστασιν ἐκάστου, ὅστις ἐκαλεῖτο εἰσφορὰ (πρβλ. περὶ τοῦ σηκοῦ § 30—31). — **κλέπτω** = ἀποκρύπτω τὸ πραγματικόν. — **δωρο-**

δοκῶ=δέχομαι δῶρα πρὸς παράβασιν τοῦ καθήκοντος.—δέ τέως χρόνος=δ προηγούμενος καιρός—οἱ οἶκοι οἱ ὑμέτεροι=αἱ ὑμέτεραι περιουσίαι.—πρόσσοδοι=εἰσοδήματα.—τοὺς τῶν ὑμετέρων ἐπιθυμοῦντας=ὅσους ἐδείκνυον τὴν ὅρεξιν νὰ ίδιοποιήθουν τὰς ὑμετέρας προσόδους.

§ 4

ἐπαγγέλλομαι=ὑπόσχομαι.—εἰσπλεύσεσθαι· εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς ἐπανερχόμενος ἐκ τῆς ἔκστρατείας.—καινὸς=καινούργιος.—παραδώσειν ὑμὴν τοῖς Ἀθηναίοις.—τοὺς κινδύνους· ἔννοεὶ τοῦ πλοῦ, τῆς ἔκστρατείας.—ὑμετέρους ἕσεσθαι=δι τὸ φαρύνουν ὑμᾶς (τοὺς συμπολίτας ὑμῶν).—τῶν αὐτοῦ φίλων· ἔνν. ἕσεσθαι· διὰ δὲ τοῦ αὐτοῦ νοεῖ τὸν Θρασύβουλον.—ἀποδείκνυμε τινα=καθιστῶ, κάμνω τινά.—οὐδένα ἀν ὑμῶν ἐπιτρέψαι· τὸ ἐπιτρέψαι ἐκ τοῦ δμολογῆσαι ἀν. Τὸ νόημα τῶν λόγων τοῦ κατηγόρου εἶναι τοῦτο ἀν οἵ Ἀθηναῖοι ἐπέτρεψαν εἰς τὸν Θρασύβουλον τὸν ἔκπλουν, τοῦτο συνέβη, διότι οὗτος ἔδιδεν ὑποσχέσεις ἀντιμέτους πρὸς ἔκεινα, τὰ δποῖα ἐπραξεν· ἔνῷ, ἀν ἔλεγεν ἀρχικῶς, δσα διενοεῖτο νὰ πράξῃ, δὲν θὰ παρέδιδον εἰς αὐτὸν τὸν στόλον.

§ 5-7

ώς τάχιστα=εὐθὺς ὡς.—ψηφίζομαι=ἀποφασίζω (διὰ τῆς ψήφου).—ἀπογράφω τὰ χρήματα=καταγράφω, δίδω σημείωμα τῶν χρημάτων.—τὰ ἐκ τῶν πόλεων ελλημένα· νοοῦνται τὰ χρήματα, τὰ δποῖα δι' ἀργυρολογίας εἰσέπραξαν ἀπὸ τὰς συμμαχικὰς πόλεις δ Θρασύβουλος καὶ οἵ περὶ αὐτόν. Αἱ πόλεις αὗται κατεβόων τότε κατὰ τῶν ἀργυρολογούντων, δι' δ ἥναγκάσθησαν οἵ Ἀθηναῖοι νὰ ξητήσουν τὴν καταγραφὴν τῶν εἰσπραχθέντων χρημάτων, ἵνα μὴ γίνῃ κατάχρησις αὐτῶν, καὶ τὴν ἐπάνοδον τῶν στρατηγῶν πρὸς λογοδοσίαν.—τοὺς μετ' ἔκεινου· δηλαδὴ τοῦ

Θρασυβούλου.—**εὐθύνας δώσοντας**=διὰ νὰ λογοδοτήσουν. “Ολοι οἱ ἀρχοντες ἐν Ἀθηναις μετὸ τὴν λῆξιν τῆς ἀρχῆς των ὄφειλον νὰ λογοδοτήσουν διὰ τὰς πράξεις των κατὰ τὴν περίοδον τῆς διαχειρίσεως τῆς ἀρχῆς, τὴν δποίαν ἡσκουν, ἐνώπιον εῆς εὐθυνούσης ἀρχῆς· ἥ ἀρχὴ δ’ αὔτη ἡ τῶν **10 λογιστῶν**, οἵτινες ἦλεγχον πάντα τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ὑπευθύνου ἀρχοντος καὶ εἰσῆγον τὰς εὐθύνας αὐτοῦ εἰς ἥλιαστικὸν δικαστήριον ἀποτελούμενον ἐκ 501 δικαστῶν.—**δως ἡδη συκοφαντεῖτε**=διὰ πάλιν ἥρχισατε τὰς συκοφαντίας, διὰ πάλιν δεικνύετε διαμέσεις πρὸς συκοφαντίαν (ὅπως εἰς παλαιοτέραν ἐποχήν).—**τῶν ἀρχαίων νόμων ἐπιθυμεῖτε**=θέλετε νὰ γυρίσετε εἰς τὸν παλαιὸν σκοπὸν (ἀμανέν), εἰς τὸ παλαιὸν τροπάρι. Διὰ τῆς λέξεως **νόμος** (ἥ δποιά ἔδω σημαίνει **τὸ μέλος**, τὸν σκοπὸν) ὁ ἥρητωρ ὑπαινίσσεται τὰς παλαιὰς συνηθείας τῶν Ἀθηναίων περὶ τὸ συκοφαντεῖν τοὺς στρατηγούς.—**Βυζαντίου καταλαβεῖν** διὰ τοῦ **καταλαβεῖν** δὲν ἔννοει κατάληψιν τοῦ Βυζαντίου, διότι τοῦτο εἶχεν ἥδη παραδοθῆ εἰς τὸν Θρασύβουλον, ἀλλ’ ἀνακήρυξιν αὐτοῦ ὡς πρωτευόντης ἰδίας ἐπικρατείας μὲ ἀρχοντα τὸν Θρασύβουλον νυμφευόμενον τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῶν Θρακῶν Σεύδουν.—**τὰς ναῦς** τὰ 40 πλοῖα, μετὰ τῶν δποίων ἐξέπλευσεν ἐκ Πειραιῶς.—**ἄγεσθαι** ἐνν. **γυναῖκα**.—**ἄγομαι γυναῖκα**=νυμφεύομαι.—**ἴνα αὐτῶν ἐκκόψης τὰς συκοφαντίας**=διὰ νὰ τῶν κόψῃς τὴν δρεξῖν πρὸς συκοφαντίας=διὰ νὰ ἐκριζώσῃς ἀπὸ τὴν ψυχήν των τὴν πρὸς τὸ συκοφαντεῖν διάθεσιν· τὸ **ἐκκόπτειν** κυριολεκτεῖται ἐπὶ τῶν φυτῶν.—**ποιήσεις γὰρ αὐτούς...** **φίλους**· ἥ πλοκή· **ποιήσεις γὰρ αὐτούς καθῆσθαι** (ἐν τῷ δήμῳ) [=τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου] **οὐκ ἐπιβούλευόντας σοὶ καὶ τοῖς σοῖς φίλοις**=διότι θὰ τοὺς ἀναγκάσῃς νὰ κάθωνται (εἰς τὴν ἐκκλησίαν) καὶ συζητοῦν μὲ δῆλην των τὴν ἄνεσιν (καθ’ ἥν στιγμὴν ἡμεῖς κοπιάζομεν καὶ κινδυνεύομεν) δχι πῶς νὰ βλάψουν σὲ καὶ τοὺς φίλους σου.—**περὶ αὐτῶν**=περὶ τῆς τύχης των. Οἱ Ἀθηναῖοι δηλαδὴ ἀναλογιζόμενοι τὴν δύναμιν, ἥν εἶχεν ἥδη εἰς χειράς του ὁ Θρασύβουλος μετὰ τὴν κατάληψιν ἰδίᾳ τοῦ Βυζαντίου, θὰ ἐφοβοῦντο, μήπως ἐπιβάλῃ ἐπ’ αὐτῶν κυριαρχίαν μοναρχικήν.—**ἐπειδὴ τάχιστα=ῶς τάχιστα**=εὐθὺς ὡς.—**ἐνέπληντο** ἀόρ. β’ τοῦ **ἐμπίμπλαμαι**=χορ-

ταίνω, ἵκανοποιῶ τὰς πρὸς συλλογὴν ὑλικῶν ἀγαθῶν ὁρέ-
ξεις μου.—**καὶ τῶν ὑμετέρων ἀπέλαυσαν** ὁ καὶ ἐδῶ ἐπεξῆ-
γηματικὸς = δηλαδὴ διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν ὑμετέ-
ρων δυνάμεων ἀπέκτησαν χρήματα.—**ἀλλότριος τινος** = ξένος
πρός τινα, μὴ ἔχων σχέσιν πρός τινα.—**καὶ οὐκέτι ὡς ἀρξόμε-
νοι (ὑφ' ὑμῶν) παρασκευάζονται**=καὶ δὲν δεικνύουν πλέον
καμμίαν διάθεσιν νὰ διατελοῦν ὑπὸ τὴν ἴδικήν σας ἔξουσίαν
(ὑπὸ τὸν ἴδικόν σας ἔλεγχον).—**ἀλλ' ὡς ὑμῶν ἀρξοντες** = ἀλλ'
ἴνα ἐπιβάλουν τὴν κυριαρχίαν των ἐφ' ὑμῶν (§ 6).—**ὑπὲρ
ῶν ὑφῆρηνται=ὑπὲρ τούτων** (=δι' ἔκεινα), ἢ **ὑφῆρηνται.**—
ὑφαιροῦμαι=ἀφαιρῶ κρυψίως, κλέπτω, σφετερίζομαι.—**χω-
ρία**=φρούρια, θέσεις ἐπίκαιιροι (ὅπως π.χ. τὸ Βυζάντιον).—**δλι-
γαρχίαν καθιστάναι** τοῦτο ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως συκοφαντίαν,
διότι βεβαίως οἱ προκινδυνεύσαντες πρὸς παλινόρθωσιν τῆς δη-
μοκρατίας δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διανοηθοῦν κἄν νὰ ἐγκαθιδρύ-
σουν δλιγαρχίαν.—**καὶ πάντα πράττειν, δπως...Έσεσθε**=καὶ νὰ
μετέρχωνται κάθε μέσον προσπαθοῦντες, πῶς θὰ ενδίσκεσθε σεῖς
καθ' ἔκαστην ἡμέραν μέσα εἰς σοβαρωτάτους κινδύνους (πῶς θὰ
περιστοιχίζεσθε διαρκῶς ἀπὸ σοβαρωτάτους κινδύνους) [ῶστε νὰ
μὴ ἔχετε καιρὸν νὰ σκέπτεσθε περὶ τιμωρίας αὐτῶν].—**οὕτως** δηλ.
διὰ τῶν ἀνωτέρω ἐνεργειῶν των.—**προσέχω τὸν νοῦν τινι**=
ἔχω ἐστραμμένην τὴν προσοχήν μου πρὸς τι.—**ὑπὲρ ὑμῶν αὐ-
τῶν καὶ τῆς πόλεως**=περὶ τῆς τύχης ὑμῶν καὶ τῆς πόλεως.—
δραδέω-ῶ=φοβοῦμαι, τρέμω.—**ἡσυχίαν ἔχω πρός τινα**=
ἀφήνω τινὰ ἥσυχον, δὲν προβαίνω εἰς οὐδεμίαν ἐνέργειαν ἐναν-
τίον τινός.

§ 8

οὐδὲν γὰρ δεῖ...λέγειν ὁ ὅγτωρ αἰτιολογεῖ προληπτικῶς
τὸ ἔπομενον «**καλῶς ἐποίησεν οὕτως τελευτήσας τὸν βίον**»
καὶ ὑποδηλοὶ διὰ τούτου, ὅτι θὰ είχε μὲν τὴν ὅρεξιν νὰ συνεχίσῃ
τὸ κατὰ τοῦ Θρασυβούλου κατηγορητήριον, ἀλλ' ἐπειδὴ «οἱ ἀπο-
θανόντες δεδικαίωνται», σταματᾷ ἔως ἐδῶ.—**καλῶς ἐποίησεν
οὕτως τελευτήσας**=καλὰ ἔκαμε καὶ ἀπέθανε κατ' αὐτὸν τὸν τρό-
πον· καὶ ἔννοιαν=εὔτυχῶς ἀπέθανεν, ὅπως ἀπέθανε. Διὰ τοῦ

οὔτως δικαίοορος ὑπενθυμίζει εἰς τοὺς ἀκροατάς του τὰς γνωστὰς εἰς τοὺς Ἀθηναίους περιστάσεις τοῦ θανάτου τοῦ Θρασύβουλου. Ὁ Θρασύβουλος δηλαδὴ ἀργυρολογῶν καὶ ἐν Ἀσπένδῳ τῆς Παμφυλίας, ἀποικίᾳ τῶν Ἀργείων, προσεβλήθη εἰς τὴν σκηνήν του ὑπὸ Ἀσπενδίων καὶ ἐφονεύθη, ἐπειδὴ οἱ στρατιῶται του εἶχον βλάψει τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν.—τοιούτοις ἔργοις ἐπιβουλεύοντα = τοιαῦτα ἔργα ἐπιχειροῦντα (§ 5 6).—ἡδη τι δοκοῦντα... πεποιηκέναι = ἐπειδὴ ἡδη ἐπικρατεῖ ἡ ἀληθῆς περὶ αὐτοῦ γνώμη, ὅτι ἔχει παρασχεῖ ἡδη πρὸς ὑμᾶς σπουδαίαν εὐεργεσίαν (διὰ τῆς καταλύσεως τῆς ἀρχῆς τῶν τριάκοντα). τὸ ἡδη ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ δοκοῦντα καὶ εἰς τὸ πεποιηκέναι.—τοιούτῳ τρόπῳ ἀνωτέρῳ εἴπεν οὕτως, διὰ τοῦ ἐν τῇ ἔνη δηλαδὴ θανάτου του.—ἀπαλλάττομαι τῆς πόλεως· ἐδῶ = ἀπαλλάσσομαι τῆς ἐκ μέρους τῆς πόλεως διώξεως.

§ 9

αὐτούς· ἡδη δικαίωρο περιορίζεται εἰς τὸν Ἐργοκλέα καὶ τοὺς περὶ αὐτόν.—διὰ τὴν πρώην ἐκκλησίαν = λόγῳ τῶν ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐκκλησίᾳ ἐκδηλωθεισῶν δυσμενῶν διαθέσεων. Ὁ δῆμος δεχθεὶς ἐν κυρίᾳ ἐκκλησίᾳ τὴν εἰσαγγελίαν, τουτέστι τὴν κατὰ τοῦ Ἐργοκλέους καταμήνυσιν, ὅτι προέδωκε συμμαχικὰς πόλεις καὶ ἐνοσφίσθη δημόσια χοήματα, δὲν ἐκρινεν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν. Συμφώνως πρὸς καθιερωμένην συνήθειαν παρέπεμψε ταύτην εἰς τὴν βουλὴν μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ διεξαγάγῃ ἐκείνη σχετικὰς ἀνακρίσεις καὶ νὰ εἰσαγάγῃ προβούλευμα εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἐκκλησίαν, ὅτε αὗτη ἡ θά παρέπεμπε τὴν κατηγορίαν εἰς τὴν Ἡλιαίαν ἡ θά ἐκρινεν ἐπ' αὐτῆς ἡ ἴδια, ὅπως πολλάκις συνέβαινεν ἐπὶ τοιαύτης φύσεως ὑποθέσεων καὶ ὅπως συνέβη καὶ τώρα. Ἡ ἀπόφασις εἰς τοιαύτας περιπτώσεις ἐλαμβάνετο μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἀκροαματικῆς διαδικασίας εἴτε διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας εἴτε διὰ χειροτονίας (πρβλ. Ἑλληνικῶν Ξενοφῶντος βιβλ. I, κεφ. ε', § 9-10).—οὐκέτι φειδομένους τῶν χρημάτων· ἡ μετοχὴ ἐκ τοῦ δρῶ.—τῶν χρημάτων = τῶν ἐκ τῆς γνωστῆς πηγῆς κτηθέντων χρημάτων.—ἄλλο ὀνουμένους τὰς

αὐτῶν ψυχὰς=ἄλλος (ὅτι) προσπαθοῦν νὰ ἔξαγοράσουν τὴν σωτηρίαν τῆς ζωῆς των. — **παρὰ τῶν λεγόντων** (= ὅμηρων) ...**παρὰ τῶν ἐχθρῶν**...**παρὰ τῶν προντάνεων** παρὰ τῶν πρώτων ὀνοῦνται τὴν σωτηρίαν των διὰ τῶν ὑπὲρ αὐτῶν ἀγορεύσεων των παρὰ τῶν δευτέρων διὰ τῆς ἀποχῆς των ἀπὸ τῆς κατηγορίας· παρὰ τῶν τρίτων διὰ τῆς ἐπιεικείας των κατὰ τὸ στάδιον τῆς ὑπὸ τῆς βουλῆς διεξαχθείσης ἀνακρίσεως μετὰ τὴν παραπομπὴν τῆς ὑποθέσεως ὑπὸ τοῦ δήμου εἰς αὐτήν, ἥδιοια ἡδη παρέπεμψεν ἐκ νέου ταύτην εἰς τὸν δῆμον (προβλ. τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα). — **πολλοὺς Ἀθηναίων** εἰς ἄλλον λόγον τοῦ Λυσίσου (τὸν κατὰ Φιλοκλάτους ἐπίλογον, § 12) ἀναφέρεται ὅτι, ὅτε ὁ Ἐργοκλῆς ἐκρίνετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου οἱ φίλοι του περιερχόμενοι διέδιδον, ὅτι ἔχουν ἔξασφαλίσει ὑπὲρ αὐτοῦ διὰ δωροδοκίας τὴν ψῆφον 500 Πειραιέων καὶ 1600 Ἀθηναίων ἐκκλησιαστῶν. — **ὑπὲρ ὅν=ἔξ** δινόματος λοιπὸν τούτων=πρὸς ἀποκατάστασιν λοιπὸν τῆς θιγείσης ὑπολήψεως τούτων (δηλαδὴ τῶν κατὰ τὰς διαδόσεις τῶν φίλων τοῦ Ἐργοκλέους δεκασθέντων πολιτῶν). — **ὅν** δινόματος ἡττήσεσθε=πρὸς τῶν διοίων σεῖς θὰ καμφθῆτε, τὰ διοία θὰ σᾶς θαυμάσουν τὰ μάτια. “Ο κατήγορος ζητεῖ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην τοῦ κρινομένου καὶ διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ὑπολήψεως 2100 πολιτῶν, τὴν συνείδησιν τῶν διοίων ἵσχυρίζοντο οἱ περὶ τὸν Ἐργοκλέα, ὅτι ἔξηγόρασαν διὰ χρημάτων. — **τοὺς ἀδικοῦντας**=τοὺς καταχραστάς, τοὺς κλέπτας τοῦ δημοσίου πλούτου.

§ 10-11

ἐνθυμοῦμαι=ἀναλογίζομαι, ἔχω ὑπ’ ὅψει μου. — **ἄλλα καὶ ἡ πόλις ὅλη** (ἕνν. **κρίνεται**)=ἄλλα καὶ δλόκληρος ἡ πόλις δικάζεται=δικάζεται ἡ ἡθικὴ ὑπόστασις δλοκλήρου τῆς πόλεως. “Ἡ ἕννοια τῶν λόγων τοῦ κατηγόρου εἶναι αὕτη· ἡ καταδίκη ἡ ἀθώωσις τοῦ Ἐργοκλέους θὰ ἀποδεῖξῃ, ἂν ἡ πόλις θὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς ἀρχοντας νὰ καταχρῶνται τὰ χρήματα τοῦ δημοσίου καὶ ἔπειτα δικάζοντες δὲ αὐτῶν τοὺς δικαστὰς νὰ σώζωνται, ἥθα κολάζῃ αὐτούς, ἐφ’ ὅσον ἀποδεικνύονται κοινοὶ καταχρασταί. Τοῦτο διασαφεῖται εὐθὺς κατωτέρῳ: **νυνὶ γὰρ τοῖς ἀρχοντισι τοῖς ὑμετέροις** κλπ. — **τοῖς ἀρχοντισι τοῖς ὑμε-**

τέροις· νοοῦνται πάντες οἵ ἀναλαμβάνοντες δημόσιον ὑπούργη-
μα.—δικαίους=ἐντίμους, χρηστούς.—ὑφελομένους· ποῖον τὸ
ὅντα καὶ πῶς ἐρμηνεύεται; (§ 7).—τῷ αὐτῷ τρόπῳ· δη-
λαδὴ διὰ τοῦ δεκασμοῦ, τὸν δποῖον ὑποδηλώνει καὶ τὸ παρα-
σκευάζεσθαι.—ἐν τοσαύτῃ ἀπορίᾳ τῶν ὑμετέρων πραγμά-
των=ἐνῷ ἡ πόλις ὑμῶν εὔρισκεται εἰς τόσον δύσκολον θέσιν,
ἀντιμετωπίζει τόσας οἰκονομικάς στενοχωρίας.—ἢ πόλεις προ-
δίδωσιν· ὑπαινίσσεται τὴν Ἀλικαρνασσόν, περὶ τῆς δποίας θὰ
διμιλήσῃ εἰδικώτερον κατωτέρω (§ 12).—ἀξιῶ=θεωρῶ ἄξιον
ἔμαυτοῦ, ἔντιμον.—καὶ τὰ τείχη...καθίστησιν· ὁ κατήγορος
προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ, διτὶ δὲ Ἐργοκλῆς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἐμπνέ-
ονται ἀπὸ τὰς αὐτὰς σκέψεις, ὑπὸ τῶν δποίων ἐνεφρούντο καὶ
οἱ διλγαρχικοί, οἱ κατασταθέντες ἐν Ἀθήναις τῷ 405 404 καὶ οἱ
δποῖοι καὶ τὴν ἐν Αἴγαδος ποταμοῖς πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων
ὑπεβοήθησαν καὶ ἀτιμωτικὴν εἰρήνην συνηψαν πρὸς τοὺς Λακε-
δαιμονίους καὶ τὴν δημοκρατίαν ἀντικατέστησαν διὰ τῆς διλγαρ-
χίας.—παραδίδωσι=οἶδός τέ ἐστι παραδιδόνται.—οὐκ ἄξιον
(ἔνν. ἐστιν) . . . ήττασθαι=δὲν είναι τιμητικὸν εἰς ὑμᾶς νὰ κάμ-
πτεσθε πρὸ τῶν (εὐτελῶν) μεθόδων, τὰς δποίας θέτουν οὗτοι εἰς
ἐφαρμογήν. Ὁ ἕντωρ ἐννοεῖ τὴν δωροδοκίαν, διὰ τῆς δποίας οἱ
περὶ τὸν Ἐργοκλέα ἐπεχειρησαν νὰ ἔξαγοράσουν τὰς συνειδήσεις
τῶν δικαστῶν.—ἄλλα...ποιῆσαι (ἄξιόν ἐστιν)=ἄλλα [τὴν ἀμεί-
λικειν τιμωρίαν τοῦ Ἐργοκλέους] (είναι τιμητικὸν) νὰ χρησιμο-
ποιήσετε ὡς παράδειγμα (τοῦ πῶς ἐννοεῖτε νὰ τιμωρήτε τοὺς
ἀδικοῦντας).—ἔλεος (δό)=οἰκτος.—μήτ' ἄλλο μηδὲν=μήτε ἄλλο
τίποτε ἀνθρωπιστικὸν ἐλατήριον.—περὶ πλείονος ποιοῦμαί τι
=θέτω τι εἰς ἀνωτέραν μοῖραν.

§ 12-14

περὶ τῆς ἀρχῆς=περὶ τῆς στρατηγίας, τῆς δράσεως αὐ-
τοῦ ὡς στρατηγοῦ (διότι κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐκείνην διέπραξε τὰ
ἀδικήματα, διὰ τὰ δποῖα κατηγορεῖται).—ἔρειν δὲ=ἄλλα θὰ
εἴπῃ, θὰ ἐπικαλεσθῇ ὡς ἐλαφρυντικόν.—ἀπὸ Φυλῆς κατῆλθε-
βλ. εἰσαγωγὴν σελ. 20. Ἡ δὲ Φυλὴ ἦτο δχυρὸν ἐπὶ τῆς Πάρον-
θος, δεσπόζον τῆς δρεινῆς ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Θήβας δδοῦ, τοῦ δποίου

σφέζονται σημαντικὰ ἔρειπια. Ἐκ ταύτης ἔγινεν ἡ ἔξιδρμησι τῶν περὶ τὸν Θρασύβουλον φυγάδων πρὸς κατάλυσιν τῆς ὀλιγαρχίας τῶν τριάκοντα. — **δημοτικός** = δημοκρατικός (ἐφ' ὃσον συνεκινδύνευσε μετὰ τῶν ἄλλων πρὸς παλινόρθωσιν τῆς δημοκρατίας). — **οὐ τοιαύτην γνώμην ἔχω περὶ τῶν τοιούτων** = δὲν ἔχω δημοίαν (πρὸς τοὺς πολλοὺς) γνώμην περὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων (οἷοι δὲ Ἐργοκλῆς καὶ οἱ ὅμοιοι του). — **ἔλευθερίας καὶ τοῦ δικαίου ἔλευθερία καὶ δικαιον** εἶναι τὰ κατ' ἔξοχὴν γνωρίσματα τῆς δημοκρατίου μένης πολιτείας, δηλαδὴ ἡ **ἰσηγορία** (= τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκθέτειν ἔλευθερος δημοσίᾳ τὰς γνώμας) καὶ ἡ **ἰσονομία** (= ἴσοτης δικαιωμάτων). — **τοὺς νόμους ἵσχυειν** καὶ ὅχι τὴν αὐθαίρετον γνώμην τῶν κρατούντων, ὡς συμβαίνει εἰς τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα. — **οὐδὲ ἀδικίας.. φυγὴν** = λέγω δτι ἡ ἔξορία ἔκεινων (= τὸ δτι ἔκεινοι ἔξωρίσθησαν) δικαίως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐκδούλευσις αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς. Ὁ κατήγορος μὲν ἄλλους λόγους θέλει νὰ τονίσῃ τοῦτο· ἂν οἱ μεθ' ὑμῶν προκινδυνεύσαντες διὰ τὴν κατάλυσιν τῆς δημοκρατίας τῶν τριάκοντα κατηγορηθῶσί πότε, δικαίως ήμποροῦν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ είναι ἐπιεικῆς ἀπέναντι των ἔχοντες ὑπὲρ ὅψει τὴν ἐπὶ τῆς δημοκρατίας ἔξορίαν των καὶ τοὺς κατόπιν ἀγῶνάς των πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας. — **ἀδικοῦσι...** ποιοῦσι· ἀμφότερα τὰ ὁματα ταῦτα συναπτέου πρὸς τὸ **ἐν δημοκρατίᾳ**. Διότι δὲ ὁ δῆτωρ θέλει νὰ ἔξαρῃ ἐδῶ τὴν ἀντίφασιν τὴν ὑφισταμένην μεταξὺ τῶν δῆθεν δημοκρατικῶν ἰδεῶν τῶν ἐκ Φυλῆς κατελθόντων καὶ τῶν κατόπιν πράξεων αὐτῶν, αἵτινες προσιδιάζουν εἰς δημοκρατικούς. — **τοὺς ἰδίους οἰκους** = τὰς περιουσίας των. — **ἐκ τῶν θμετέρων** = χρησιμοποιούντες τὰς ἰδικάς συς πολεμικὰς δυνάμεις. — **οἱ μέν** οἱ τριάκοντα. — **ἐπὶ τοῦτο** = πρὸς τὸν ἐπῆς σκοπὸν (ὅστις ἐπέξηγεῖται διὰ τοῦ κατωτέρῳ: **ἴνα κακῶς...** ποιήσειαν). — **χειροτονοῦμαι** = ἐκλέγομαι διὰ χειροτονίας (ἀνατάσεως τῶν χειρῶν). Περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐκλογῆς τῶν τριάκοντα μᾶς ὅμιλεῖ δὲ Ξενοφῶν εἰς τὰ **Ἐλληνικά** του (βιβλ. II, κεφ. Γ', § 11). Οὗτος ἦτο δὲ σύνταξις νέου καταστατικοῦ χάρτου τῆς πολιτείας, τὸν διοικοῦν ὅμως διαρκῶς ἀνέβαλλον νὰ καταρτίσουν ἀποβλέψαντες μόνον εἰς τὸ νὰ καταστήσουν

ὑποχειρίους τῶν διαθέσεών των τὴν βουλὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀρχάς.—*πη*=πως, κάπως.—*κακῶς ποιῶ τινα*=βλάπτω τινά.—*τούτοις τοῖς ἐκ τῆς Φυλῆς κατελθοῦσιν*.—*ἐπιτρέπω τινὶ τι*=παραδίδω εἰς χειράς τινός τι.—*ῶς ποιήσωσιν*=ἴνα ποιήσωσιν.—*ῶν=τούτων* δέ.—*τὸ ἐπὶ τούτοις εἶναι*=ὅσον ἔξηρτατο ἀπὸ τὴν δύναμιν αὐτῶν (ἀπὸ τὰ χέρια των). Ἐδῶ ἔχομεν τὴν ἀπόλυτον λεγομένην σύνταξιν τοῦ ἀπαρεμφάτου.—*λυμαίνομαι ὑπό τινος*=βλάπτομαι ὑπό τινος (τὸ λυμαίνομαι ἔχει συνήθως ἐνεργητικὴν σημασίαν=βλάπτω).

§ 15

σωτηρίας ἀντειλῆφθαι περίφρασις=σεσῶσθαι=ἐν ἀσφαλείᾳ εἶναι.—*ὅταν γὰρ ἡγησάμεθα .. πολεμίων*=ὅσακις δηλαδὴ νομίσωμεν, ὅτι εὑρισκόμεθα ἐν ἀσφαλείᾳ, πάσχομεν χειρότερα ὑπὸ τῶν ἰδικῶν μας ἀρχόντων (σιρατηγῶν) παρὰ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν.—*δυστυχήσασιν=ἐπειδὰν δυστυχήσητε*=ὅταν σᾶς πλήξῃ ἐκ νέου πολεμικὴ συμφορά. Ὁ ὁρτωρ θέλει νὰ εἴπῃ τοῦτο· δπως ἄλλοτε προεκάλεσαν τὸν πελοποννησιακὸν πόλεμον τὰ παράπονα τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον μας, οὕτως εἶναι δυνατὸν πάλιν τὰ παράπονα Ἑλλήνων (πιεζομένων πρὸς ἀργυρολογίαν καὶ τὰ τοιαῦτα) νὰ προκαλέσουν ἐναντίον μας πόλεμον ἐκ μέρους τῶν Λακεδαιμονίων, ὅτε, ἀπεξενωμένοι πάσης παρ' Ἑλλήνων συμπαθείας, θὰ ὑποστῶμεν ἀνεπανόρθωτον συμφοράν.—*παρακελεύομαι τινὶ*=συμβουλεύω τινά, ἐμβάλλω θάρρος εἰς τὴν ψυχήν τινος.—*καὶ τοῖς ἄλλοις Ἐλλησιν ἐπιδειξετε=καὶ (τότε) ἀφ'* ἐνὸς μὲν θὰ καταστήσετε (ἀμέσως) φανερὸν εἰς τοὺς λοιποὺς Ἑλληνας.—*καὶ τοὺς ὑμετέρους ἀρχοντας*· δ καὶ =ἀφ' ἐτέρου δέ.—*βελτίους=χρηστοτέρους*, ἐντιμοτέρους.

§ 16

εὗ βουλεύομαι περὶ τινος=λαμβάνω δρθὰς ἀποφάσεις περὶ τινος.—εἰ δὲ μή ἐνν. *πεισθήσεσθε ἐμοὶ=ἐν ἐναντίᾳ*

περιπτώσει, ἄλλως. — **χείροσι τοῖς ἀλλοῖς πολίταις χρήσε-**
σθε=θὰ καταστήσετε τοὺς ἄλλους πολίτας φαυλοτέρους (ποῖος ὁ
β' ὅφος τῆς συγκρίσεως;). — **ἀποψηφίζομαί τινος=**ἀνθρώπων
τινά. Τὸ ἀντίθετον; — **εἰσονται** μέλλ. τοῦ δήματος οἶδα. — **χάριν**
οἴδα τινι = γνωρίζω χάριν εἰς τινα. — **ἄλλα τοῖς ἐωνημένοις**
τοῖς χρήμασιν (ἐνν. **χάριν εἰσονται**) = ἄλλα θὰ (γνωρίζουν χά-
ριν) εἰς ἔκεινους (μόνον), τοὺς δποίους ἔξηγόρασαν διὰ χρημά-
των (§ 9). — **οἵς ὑφήρηνται=**δὲ **ὑφήρηνται.** — **ῶστε τὴν μὲν**
ἔχθραν..καταλείψετε=ῶστε τὴν μὲν ἔχθραν (τῶν κατηγορο-
δουμένων) θὰ τὴν ἀφήσετε διὰ τοὺς ἑαυτούς σας (θὰ τὴν κρα-
τήσετε διὰ λογαριασμόν σας). Λέγει τοῦτο ὁ δήτωρ, διότι κατὰ
τὴν πρώτην ἔκκλησίαν ἔδειξαν οἱ Ἀθηναῖοι ἔκκλησιασταὶ δυσμε-
νεῖς διμέσεις ἀπέναντι τοῦ κατηγορουμένου καὶ παρέπεμψαν τὴν
ὑπόθεσίν του εἰς τὴν βουλήν. — **ἐκείνοις** δηλ. **τοῖς χρήμασιν** ἐω-
νημένοις.

§ 17

καὶ μὲν δὴ=καὶ ἄκομη.—καὶ Ἀλικαρνασσεῖς καὶ οἱ ἀλ-
λοι διὰ τρίτην φορὰν ὁ δήτωρ τονίζει τὴν πρὸς τοὺς Ἀλικαρ-
νασσεῖς καὶ λοιποὺς συμμάχους ἀδικίαν τοῦ Ἐργοκλέους δια-
τί; — **δίκην λαμβάνω παρὰ τινος=**τιμωρῶ τινα. — **ἔάν δίκην**
τὴν μεγίστην λάβητε=ἔάν ἐπιβάλετε εἰς αὐτοὺς τὴν ἔσχάτην τῶν
ποιῶν. — **ἀπολωλένας** ὑποκείμενον **αὐτούς**, τοὺς Ἀλικαρνασ-
σεῖς δηλαδὴ καὶ τοὺς ἄλλους. Ἀπώλειαν δὲ νοεῖ δ κατήγορος
τὴν διὰ μέτρων πιεστικῶν εἰσπραξιν παρ' αὐτῶν χρημάτων
ὑπὸ τοῦ Ἐργοκλέους. — **ὑμᾶς δὲ αὐτοῖς βεβοηθημέναι=**σεῖς
δέ, δι (ἀναγνωρίζοντες τὴν κατ' αὐτῶν ἀδικίαν) ἔχετε ἐπανορ-
θώσει (διὰ τῶν ἀντιποίων κατὰ τῶν ἀπολεσάντων αὐτοὺς) τὸ
κατ' αὐτῶν ἀδίκημα. — **δμογνώμων τινὶ=**δὲ ἐμφορούμενος ἀπὸ
τὰς αὐτὰς ἀντιλήψεις πρός τινα, δὲ ἐπικροτῶν τὰς πράξεις τι-
νός. — **τοῖς φίλοις τοῖς ὑμετέροις** νοοῦνται οἱ Ἀλικαρνασσεῖς
καὶ οἱ ἄλλοι ἀδικηθέντες. — **ἀποδοῦναι χάριν** ὡς χάριν πρὸς
τοὺς συμμάχους χαρακτηρίζει δ δήτωρ τὴν τιμωρίαν τῶν ἀδικη-
σάντων αὐτούς, τὴν δποίαν, ὡς δφειλομένην, ἔχουν ὑποχρέωσιν
οἱ Ἀθηναῖοι νὰ ἀποδώσουν εἰς τοὺς παθόντας..

III

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ

§ 1.

οὐ πολλοῦ δέω=δὲν μοῦ λείπει πολύ, κοντεύω κατ' ἔννοιαν=σκεδόν.—χάριν ἔχω τινὶ=χρεωστῶ χάριν εἰς τινα, εὖχαριστῶ τινα.—ῶ βουλή· διότι ἐνώπιον αὐτῆς διεξάγεται ἥ δοκιμασία τοῦ ἀδυνάτου κατὰ τὰ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ λεχθέντα.—ἀγὼν=δικαστικὸς ἀγών, δίκη.—πρόφασις=ἀφορμή.—ἔφ' ἡς λόγον δοίην=τὴν δοπίαν ἐκμεταλλευόμενος (ἐπωφελούμενος) νὰ λογοδοτήσω.—νυνὶ=τώρα δά, αὐτὴν τὴν στιγμήν.—ἐπιδείνυμι=ἀποδεικνύω.—ἐπαίνου μᾶλλον ἀξιον=κατὰ τρόπον ἵκανὸν νὰ προκαλέσῃ μᾶλλον τὸν ἔπαινον.—κίνδυνος=ἀγὼν =;

§ 23

καίτοι· ἐδῶ ἀντιθετικὸς=καὶ ὅμως.—ἀπέχομαι τινος=ἀπέχω τινός, στέκομαι μακρὰν ἀπὸ κάτι.—ἀν ἀποσκέσθαι=ἀν ἀπόσχοιτο.—πονηρία=κακουργία, ποταπότης.—τιμωροῦμαι τινα=τιμωρῶ τινα, ἐπιδιώκω νὰ ἐκδικηθῶ κάποιον.—πώποτε=ποτὲ μέχρι σήμερον.—χρῶμαι τινι φίλῳ=ἔχω φιλικὰς σχέσεις μὲ κάποιον.—χρῶμαι τινι ἔχθρῷ=—ἥδη τοίνυν ὅτε ἐλατήριον τῆς κατηγορίας δὲν εἶναι οὔτε ἐκβιασμὸς πρὸς χρηματισμὸν οὔτε ἔχθρα.—χρῶμαι συμφορᾷ=περιέρχομαι εἰς συμ-

ράν.—*τούτου* τοῦ κατηγόρου.—*καὶ γάρ* διὰ τούτου αἰτιολογεῖ, διατί εἶναι χρησιότερος πολίτης τοῦ κατηγόρου.—*δυστύχημα*=βλάβη, ἔλαττωμα.—*ἐπιτηδεύματα*=ἀρεταί.—*ἰδομαι*=ἰατρεύω· ἔδω=ἀντισταθμίζω, σκεπάζω.—*ἔξ ἴσου τῇ συμφορᾷ*=ἴσην τῇ *συμφορᾷ*=δύοιν πρὸς τὸ ἀνάτηρόν μου σῶμα, τὸ ευφροσύνην μου κορμί, ὅπως λέγομεν κοινῶς.—*διάνοια*=ψυχή.—*τὸν ἄλλον βίον*=τὴν ζωὴν ἐν γένει.—*διάξω*=; Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ ἀδυνάτου εἶναι αὕτη· ἔχω σῶμα ἀνάπηρον· ἀν παραλλήλως πρὸς τὴν σωματικὴν αὐτὴν ἀναπηρίαν μου ἥμην καὶ ψυχικῶς διεστραμμένος (κακοήθης), ὅπως ὁ κατήγορός μου, δὲν θὰ διέφερον καθόλου ἀπὸ αὐτόν.—*τὴν διάνοιαν ἔξω*—*τὸν ἄλλον βίον διάξω*—*τὸν διοίσω*· αἱ τρεῖς αὕται προτάσεις καταλήγουσαι εἰς τὰς αὐτὰς συλλαβῆς σχηματίζουσιν τὸ λεγόμενον *δμοιονατάληκτον* ἢ *δμοιοτέλευτον* σχῆμα.

§ 45

τούτων τῶν ἔλατηρίων τῆς κατηγορίας.—*τοσαῦτα*=τόσον δλίγα, τόσα μόνον.—*ὑπὲρ ὕν=περὶ ὕν*· ταῦτα εἶναι τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ κατηγόρου.—*ώς ἀν οἶν τε*· ἐνν. *ἢ*.—*οἶν τ’ ἔστι;*—*τὸ ἀργύριον*=τὸ παρεχόμενον χρηματικὸν βοήθημα, τὸ ἐπίδομα· περὶ τούτου βλέπε τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὸν λόγον (σελ. 27).—*τῷ σώματι δύνασθαι καὶ οὐκ εἶναι τῶν ἀδυνάτων=οὔτω τῷ σώματι δύνασθαι (=ἰσχυρὸν εἶναι)*, ὥστε μὴ εἶναι τῶν ἀδυνάτων.—*τοῦ διδομένου=ιοῦ ἀργυρίου*, τοῦ παρεχομένου ἐπιδόματος.—*ἐν τῇ τέχνῃ=διὰ τῆς τέχνης*, ἐκ τῆς τέχνης.—*σύνειμι τινι*=συναναστρέφομαι τινα, κάνω παρέα μὲ κάποιον.—*ἀναλίσκειν*· ἐνν. *ἀργύριον*.—*ἀναλίσκω*=; (πρβλ. κατανάλωσις).

§ 6

τὸν ἄλλον· τὸν ἐκ κληρονομίας.—*δὲ βίος=τὸ βίος*, ἢ περιουσία· ἔδω δύμιλεῖ εἰρωνικῶς ὁ ἀδύνατος.—*τυγχάνει*· ἐνν. *ἄντα*.

τελευτήσασαν· τὸν βίον.—τρέφων· ἐκ συναισθήσεως τῆς πρὸς αὐτὴν ὑποχρεώσεως μου.—τοιτον ἔτος τουτὶ (τουτοῦ)=ἔδῶ καὶ τοίᾳ χρόνιᾳ μὲ τοῦτο (ποὺ διατρέχουμεν)=πρὸ δύο ἐτῶν· συναπτέον πρὸς τὸ τελευτήσασαν.—οὕπω εἰσὶν· χαριτολογεῖ δ ἀδύνατος, ἐφ' ὅσον καὶ ἀνάπηρος καὶ γέρων ἦτο, ὡς δ ἔδιος τονίζει κατωτέρῳ (§ 8).—οὐ με θεραπεύσουσι (ἐνν. γηράσκοντα)· ἀναφορικὴ τελικὴ πρότασις=οἵ διποῖοι νὰ μὲ περιποιηθοῦν εἰς τὰ γηραιτεῖά μου, οἵ διποῖοι νὰ μὲ γηροκομήσουν.—κέντημα=χω εἰς τὰ χέρια μου, ἀσκῶ.—βραχέα ωφελῶ=ἀποδίδω βραχεῖαν ωφέλειαν, μικρὰ κέρδη.—αὐτὸς=ἔγω αὐτός.—χαλεπῶς ἐργάζομαι=μὲ δυσκολίαν ἔξασκω.—τὸν διαδεξόμενον αὐτὴν=ἐκεῖνον, ὅστις πρόκειται νὰ τὴν ἀσκήσῃ ἀντ' ἔμοῦ, νὰ τὴν συνεχίσῃ διὰ λογαριασμὸν μου· ἐννοεῖ δοῦλον, δν οὕπω δύναται κτήσασθαι (=πολασθαι) δι' ἔλλειψιν χοημάτων καὶ δ ὅποιος θὰ τοῦ ἔξησφάλιζεν εἰς τὰ γηραιτεῖά του τὰ ἀναγκαῖα· τοιοῦτοι δοῦλοι ἔτιμῶντο τότε 5-6 μνᾶς.—πρόσοδοι δέ· δ δὲ=τοινυν λοιπόν, κατὰ ταῦτα.—πρόσοδος = εἰσόδημα.— ἢν δὲν ἀφέλησθε με=καί, δὲν ταύτην ἀφέλησθε με.—ὑπὸ τῇ δυσχερεστάτῃ τύχῃ γίγνομαι=περιέρχομαι ὑπὸ τὸ κράτος (τὴν πίεσιν) τῆς δυσκολωτάτης τύχης=ὑφίσταμαι τὴν θλιβερωτάτην τύχην (δηλ. τὸν ἔξ αστίας θάνατον).

§ 7-8

ἔπειδή γε ἔστιν=ἔπειδή γε δύνασθε.—ἀπολέσητε· συναπτέον πρὸς τὸ μή· μή (με) ἀπολέσητε = μὴ μὲ καταστρέψετε, καταδικάσετε εἰς θάνατον.— μηδὲ ἀ . . . ἀφέλησθε· ἥ πλοκή· μηδὲ ἀφέλησθε (ἔμε) γιγνόμενον πρεσβύτερον καὶ ἀσθενέστερον (ταῦτα), ἀ ἔδοτε (ἔμοι) δντι νεωτέρω καὶ μᾶλλον ἐρρωμένω (=ἔρρωμενεστέρω).—γιγνόμενον· δὲν εἴπε γενόμενον, διότι ἀκόμη δὲν εἴχε γηράσει, ἀλλὰ γιγνόμενον, ἔπειδὴ τώρα ἡρχιζε νὰ γηράσκῃ καὶ νὰ καθίσταται ἀνικανώτερος πρὸς ἐργασίαν.—ἔρρωμένος=ἔχων ὁμόην, ἀκμαῖος.— μηδὲ πρότερον . . . ἀποδέξησθε· ἥ πλοκή· μηδὲ νυνὶ διὰ τοῦτον ἀγρίως ἀποδέξησθε τοὺς καὶ τοῖς ἔχθροῖς ἐλεεινοὺς δντας

δοκοῦντες (=καίπερ δοκοῦντες) πρότερον εἶναι ἐλεημονέστατοι καὶ περὶ τοὺς οὐδὲν κακὸν ἔχοντας. — ἀγρίως ἀποδέχομαί τινα = φαίνομαι ἄγριος πρός τινα, δεικνύομαι σκληρὸς ἀπέναντι τινος. — ἐλεεινὸς = ἀξιολύπητος. — ἐλεήμων = φιλάνθρωπος. — κακὸν = βλάβη (σωματική). — οἱ δμοίως ἐμοὶ διακείμενοι = δοσοί εὑρίσκονται εἰς τὴν ίδιαν θέσιν μὲν ἐμέ, οἱ δμοιοί μου ἀδύνατοι. — ἀθυμῶ = χάνω τὴν διάθεσίν μου, τὴν ψυχικὴν ἡρεμίαν μου· διατί θὰ ἡθύμουν οἱ ἄλλοι ἀδύνατοι; — ἀπλῆ ἡ συμφορᾶ = μόνη ἡ σωματικὴ ἀδυναμία, μόνη ἡ ἀναπηρία. — φαίνομαι λαμβάνων = φανερὰ λαμβάνω, λαμβάνω χωρὶς καμμίαν ἀντίρρησιν. — προσγίγνομαι = προστίθεμαι. — τότε = εἰς τὴν δύσκολον αὐτὴν καμπήν τῆς ζωῆς μου (κατόπιν τῆς προσθήκης καὶ νέων κακῶν). — ἀφαιρεθείην· ἡ εὐκτικὴ ἐκ τοῦ εἰ· εἰ ἀφαιρεθείην (τὸ ἀργύριον τοῦτο) = ἐάν θὰ ἔχανα (τὰ χρηματικὸν τοῦτο βοήθημα).

§ 9

καθίσταμαι χορηγὸς τραγῳδοῖς = δρίζομαι χορηγὸς τῆς δαπάνης εἰς τραγῳδίαν. **Χορηγὸς** ἔκαλεντο ἐν Ἀθήναις ὃ ἐκ τῆς τάξεως τῶν πλουσίων δρίζόμενος ὑπὸ τῆς πολιτείας διὰ τὴν καταβολὴν τῆς δαπάνης πρὸς συγκρότησιν καὶ ἀσκησιν τοῦ χοροῦ τῶν τραγῳδιῶν καὶ κωμῳδιῶν ἡ τῶν θρησκευτικῶν ἔօρτῶν. Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη, ἡ **λητουργία**, ὡς ἐλέγετο, (πρβλ. περὶ τοῦ σηκοῦ § 30 - 31) τοῦ χορηγοῦ ἔκαλεντο **χορηγία**, ἡς ἡ δαπάνη ἔκυμαίνετο ἀπὸ 300 ἔως 5000 δραχ. — **ἀντίδοσις** (τῆς οὐσίας) = ἀνταλλαγὴ τῆς περιουσίας. Πρὸς ἀποφυγὴν ἀδικιῶν κατὰ τὴν ἐπιβολὴν τῆς χορηγίας, ὡς καὶ πάσης ἄλλης λητουργίας (περὶ τοῦ σηκοῦ § 30 - 31), παρείχετο τὸ δικαίωμα εἰς τὸν νομίζοντα, ὅτι παρελείφθη ἄλλος πλουσιώτερος αὗτοῦ πολίτης, νὰ ὑποδείξῃ τοῦτον καὶ νὰ προκαλέσῃ αὐτὸν εἰς **ἀντίδοσιν**, ἥτοι ἀνταλλαγὴν τῶν περιουσιῶν των. Ἐκεῖνος τότε ὑπεχρεοῦτο ἡ νὰ ἀναλάβῃ τὴν λητουργίαν ἡ νὰ δεχθῇ τὴν ἀντίδοσιν. — **καίτοι** = ὅθεν. — **δεινὸν** = παράλογον, ἔξωφρενικόν. — **κατηγορεῖν** ἐνν. ἐμοῦ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφ. εἶναι αὐτὸν (τὸν κατήγορον). — **εἰ** δὲ ὡν-

ἔγὼ λέγω κλπ· δηλαδὴ ἐνδεχομένη πρόκλησις πρὸς ἀντίδοσιν.—**δμολογεῖν**· ὑποκείμενον καὶ ἔδω αὐτόν· Ὁμολογίαν τοῦ κατηγόρου περὶ τῆς οἰκτρᾶς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ ἀδυνάτου θὰ ἀπετέλει ἡ ἀρνησίς του πρὸς ἀντίδοσιν εἰς ἐνδεχομένην πρόκλησιν τοῦ ἀδυνάτου δριζομένου τυχὸν χρηγοῦν.—**τοιοῦτον**· οἵος πράγματι εἶναι, δηλαδὴ πιστώχος.—**πονηρότερον=πενέστερον=οἰκονομικῶς ἀθλιώτερον** (ἀπὸ δ, τι πράγματι εἶναι).

§ 10

ἡ ἵππική=ἡ ἵππασία, ἡ ἐπὶ τῶν ἵππων ἀνάβασις.—**μνησθῆναι πρὸς ὑμᾶς=νὰ ἀναφέρῃ πρὸς ὑμᾶς** (κατὰ τὴν ἀγόρευσίν του).—**τύχη=ἡ ἐκ τῶν θεῶν τιμωρία, ὁ θεός, τὸ κοῖμα, ὅπως θὰ ἐλέγαμεν ἡμεῖς σήμερον.**—**οὕτε ὑμᾶς αἰσχυνθεὶς**· διὰ τὸ ἀνόητον τῆς κατηγορίας.—**οὐ πολὺς ὁ λόγος**· ἐνν. ἔσται=δὲν θὰ γίνῃ μακρὸς λόγος=δὲν θὰ ἐνδιατρίψω ἐπὶ πολὺ.—**ζητῶ τι=ἐξετάζω τι, μὲ ἀπασχολεῖ τι.**—**φιλοσοφῶ τι=σκέπτομαι τι.**—**ἀλυπτίατα = καρτεριώτατα, στωικώτατα.**—**μεταχειρίζομαι τι=ὑπομένω, ἀντιμετωπίζω τι.**—**ὅν = τούτων δὲ (τῶν ἐχόντων δηλαδὴ δυστύχημά τι).**—**εἰς ἔγώ· ἐνν. εἰμι.**—**ταύτην· καθ'** ἔλξιν πρὸς τὸ κατηγορούμενον, ἀντὶ τοῦτο (τὸ ἐπὶ τὸν ἀλλοτρίους ἵππους ἀναβαίνειν).—**δαστώη=εὐκολία, ἀνακούφισις.**—**ἐξευρίσκω=κατόπιν ἐξετάσεως εὑρίσκω, ἐπινοῶ.**—**εἰς τὰς δδούς=διὰ τὰς δδούς.**—**τῶν ἀναγκαίων· γενικὴ διαιρετικὴ εἰς τὸ τὰς μακροτέρας· διότι εἰς τὰς ἀναγκαίας μέν, ἀλλὰ βραχείας, ἐπορεύετο πεζός.** Διὰ δὲ τοῦ: **τὰς δδούς τὰς μακροτέρας τῶν ἀναγκαίων** ἐννοεῖ τὰς μακρὰς δδοι πορείας, εἰς τὰς δδοις ἡτο ὑποχρεωμένος ὁ ἀδύνατος νὰ ὑποβάλλεται, ἵνα μεταβαίνῃ εἰς τὰ ἔξω τῶν Ἀθηνῶν χωρία πρὸς πώλησιν τοῦ ἐμπορεύματός του.

§ 11-12

ὕβρις=ἀλαζονεία, ἡ ἐκ τῆς εὐπορίας προερχομένη ἐπίδειξις.—**ῶς οὐτός φησιν· ὁ κατήγορος, φαίνεται, κατὰ τὴν προφορὰν ΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ, ἔκδοσις γ'**

ρικήν ύποστήριξιν τῆς καταγγελίας μετεχειρίσθη τὴν ἵκανότητα τοῦ ἀδυνάτου περὶ τὸ ἱππεύειν ὃχι μόνον ὡς ἀπόδειξιν σωματικῆς του ἵκανότητος, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπικείρημα πρὸς πιστοποίησιν τῆς εὐπορίας του.—**ἀστράβη**· ἀρχικῶς ἐσήμαινεν ἀναπαυτικὸν ἐπίσαγμα (=σαμάρι), ἔπειτα δὲ τὸν ἡμίονον, ἐπὶ τοῦ ὅποιου ἔκεινο ἐπετίθετο· τὴν δευτέραν ταύτην σημασίαν ἔχει ἐδῶ.—**δροῦμαι** (**δρημα**)=ἐποχοῦμαι, κάθημαι ἐπὶ ἵππου ἢ ἀμάξης· ἐδῶ;—**τοιοῦτον**· ἀντὶ **τοιαύτην**· διατί;—**ἄλλοτροις** **ἱπποις**· τοὺς ὅποιους ἔχορήγουν ἀμισθὶ ἢ ἐπὶ μικρῷ μιτθίῳ οἱ κύριοι τῶν.—**καίτοι**=λοιπὸν (τοβλ. § 9).—**ἄτοπον**=παράλογον, ἀντιφατικόν.—**τι γὰρ ἀν καὶ ἔλεγεν**; διατί;
καὶ τὴν ἀντίληψιν τοῦ ἀδυνάτου νὰ κάμῃ λόγον περὶ τῆς ἀστράβης, διότι θὰ ἀνεγνώριζεν, διτὶ ἡτο κρήσιμος εἰς αὐτὸν λόγῳ τῆς ἀναπηρίας του.—**τοὺς γηγενένους** **ἱππους**=**τοὺς ἄλλοτροις** **ἱππους** (τοὺς ὅποιους εἶχε ζητήσει ὁ ἀδύνατος παρὰ τῶν κυρίων τῶν καὶ εἶχε χρησιμοποιήσει εἰς τὰς μακρὰς δόσεις).—**δυνατὸς**=ἵκανὸς σωματικῶς καὶ εὔπορος (τοβλ. τὸ ἀνωτέρω: ὁς οὗτός φησιν).—**μὴ κατηγορεῖν**· ἔξακολουθεῖ ἢ ἔξάρτησις ἐκ τοῦ **ἄτοπόν** **ἔστιν**, ὅπως καὶ εἰς τὸ κατωτέρω **χρῆσθαι**.—**χρῶμαι τεκμηρίω**=χρησιμοποιῶ, φέρω ὡς ἀπόδειξιν.—**οἴς...ἄμφοτεοις**· δηλιαδή;—διὰ τὴν αὐτὴν **αἰτίαν**· τὴν ἀναπηρίαν μου.

§ 13-14

διενήνοχεν· τοῦ **διαφέρω**.—**διαφέρω τινός τινι**= ὑπερτεροῦ τινα κατά τι.—**πείθω τινά τι**=πείθω τινὰ εἰς τι.—**κληροῦσθαι τῶν ἐννέα ἀρχόντων**· ἥ γενικὴ διαιρετικὴ=εἰς τῶν ἐννέα ἀρχόντων οἱ δὲ ἐννέα ἀρχοντες ἦσαν ὁ **ἄρχων**, ὁ καὶ **ἐπώνυμος** καλούμενος, ὁ **βασιλεύς**, ὁ **πολέμαρχος** καὶ οἱ **ἔξι θεσμοθέται**· πάντες οὗτοι εἰς παλαιοτέρων ἐποχὴν ἤσκουν εὐρεῖαν διοικητικὴν καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν, μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν ὅμως τῆς δημοκρατίας περιιωρίσθησαν εἰς ἕργα δευτερευούσης σημασίας, ἐπειδὴ ἐθεωρήθησαν ὑπόλειμμα τοῦ παλαιοῦ ἀριστοκρατικοῦ καθεστῶτος. Διὰ νὰ κληρωθῇ δέ τις τῶν ἐννέα ἀρχόντων ἐπρεπε νὰ εἶναι ἀρτιμελὴς σωματικῶς· τὸ αὐτὸν ἵσχε

προσκειμένου καὶ περὶ οἵασδήποτε ἄλλης ἀρχῆς.—ἔμοιο=έμει.—**δήπου**=ἀναμφιβόλως, ὡς πιστεύω.—οἱ **θεσμοθέται** οὕτω ἐκαλοῦντο καταχρηστικῶς καὶ οἵ ἐννέα ἀρχοντες, δχι δὲ μόνον οἵ κυρίως ἔξ **θεσμοθέται** τῶν ἐννέα ἀρχόντων ἔργον ἦτο καὶ ἡ κλήρωσις τῶν μελλόντων νὰ ἀντικαταστήσουν αὐτούς.—ἄλλα γὰρ οὔτε... φράσις ἐλλειπτική· πλήρης θὰ εἰχεν οὕτω : **ἄλλο** οὔτε ἔγω **κληρώσουμαι** τῶν ἐννέα ἀρχόντων οὔτε ὑμεῖς ἐμὲ μὲν ἀφαιρήσεσθε τὸν δβολόν, τούτῳ δὲ **ψηφιεῖσθε** πάντας οὔτε γὰρ ὑμεῖς τούτῳ τὴν αὐτήν... ἂς ἐρμηνευθῇ=ἄλλὰ δὲν θὰ συμβῇ τοῦτο· διότι οὔτε...—οὔθ’ **οὐτος** ὅμιν' ἐνν. τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχει.—εὖ **ποιῶν**=εὔτυχῶς (διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει θὰ ἥσαν καὶ ἐκεῖνοι, δπως αὐτός, ἀνόητοι).—**ῶσπερ** **ἐπικλήρου** τῆς συμφορᾶς **οὐσης**=**ἄσπερ** εἰ λὴν ή συμφορὰ **ἐπικληρος παρθένος** (τὴν δποίαν διαμφισβητοῦν οἱ συγγενεῖς).
Ἐπικληρος ἐκαλεῖτο ἐν Ἀθήναις ή κονογενής θυγάτηρ, ή δποία ἀποφανιζομένη ἐκληρονόμει δλην τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἀφ’ οὗ δὲν ὑπῆρχον ἀρρενες, καὶ ή δποία, ἵνα μὴ περιέλθῃ ή περιουσία εἰς ἔνην οἰκογένειαν, ὑπεχρεοῦτο ἐκ λόγων θρησκευτικῶν —διὰ τὴν διατήρησιν τῶν ἔφεστίων θεῶν—νὰ λάβῃ ὡς σύζυγον τὸν πλησιέστερον συγγενῆ της. Συχνὰ ὅμως, δταν ίδιας ή ἐπίκληρος ἦτο πλουσία κληρονόμος, συνέβαινε νὰ διαμφισβητοῦν οἱ συγγενεῖς, ποῖος εἶναι δ πλησιέστερος καὶ δικαιούμενος ἐπομένως νὰ τὴν νυμφευθῇ, δπότε τὸ ζήτημα ἀνήγετο εἰς τὸν ἐκ τῶν ἐννέα ἀρχόντων **ἀρχοντα** καὶ δι’ αὐτοῦ εἰς τὸ δικαστήριον.
Ἐδῶ δ ἀδύνατος μὲ κωμικότητα, ἥτις διακρίνει αὐτὸν εἰς δλόκληρον τὸν λόγον, παραβάλλει τὴν συμφορὰν καὶ τὸν διδόμενον δβολὸν πρὸς ἐπίκληρον, τὴν δποίαν διαμφισβητοῦν οἱ συγγενεῖς· διότι βέβαια δ ἀντίδικος δὲν ἀντεποιεῖτο οὔτε τῆς συμφορᾶς οὔτε τοῦ δβολοῦ τοῦ ἀδυνάτου, ἀλλ’ ἐπεδίωκε μόνον νὰ τὸν στερήσῃ τοῦ βοηθήματος τῆς πολιτείας. —**ἀμφισβητήσων**(τῆς συμφορᾶς)=**ἵνα** διεκδικήσῃ τὴν συμφορὰν (δηλαδή ;).—**ἥκει** ἐνν. **πρὸς** **ὅμας**.

§ 15-16

λέγει δὲ=ἰσχυρίζεται ἀκόμη.—**νέβριστής**=**ὑπερόπτης**, θρασύς.—**ἀσελγῶς** **διάκειμαι**=**ἀσελγής εἰμι**.— **ἀσελγής** =**προπέ-**

της, ἀδιάντροπος. — ὥσπερ· συναπτέον πρὸς τὸ μέλλων ἀληθῆ λέγειν. — εἰ φοβερῶς δνομάσειε = ἐὰν ἥθελε μὲ δνομάσει μὲ φοβερὰ δνόματα = ἐὰν ἥθελεν ἀποδώσει εἰς ἐμὲ ἐπίθετα προκαλοῦντα φόβον, κατάπληξιν (δποῖα τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα ὑβριστής, βίαιος, ἀσελγής). — ἀλλ' (= καὶ) οὐκ(α) ταῦτα (=τοῦτο) ποιήσων = ἀλλ' οὐ μέλλων ἀληθῆ λέγειν. — ἐὰν πάνυ πραόνως ἐνν. δνομάσῃ. — πάνυ πραόνως (=πράως) δνομάζω = πάνυ πραέσιν δνόμασι χρῶμαι = μεταχειρίζομαι πολὺ μαλακὰς λέεις, ἡπίας ἐκφράσεις. ‘Η ἐννοια τῶν λόγων τοῦ ἀδυνάτου εἶναι αὕτη ὁ κατήγορος μοῦ ἀπέδωκε βαρεῖς χαρακτηρισμοὺς (ὑβριστής, βίαιος, ἀσελγής) φρονῶν, ὅτι οὗτω θὰ καταστήσῃ μᾶλλον πιστευτὴν τὴν κατηγορίαν, παρὰ ἐὰν μετεχειρίζετο εὐπρεπῆ γλῶσσαν ἀπέναντί μου. — διαγιγνώσκω = διακρίνω. — ἔγχωρεῖ τινι· ἀπροσώπως = εἶναι δυνατὸν εἰς τινα. — ἀπόρως διάκειμαι =; (πρβλ. ὑπὲρ Μαντιθέου § 14). — ὑβρίζω =; (πρβλ. ὑβριστής). — εἰκός ἐνν. ἔστι. — εἰκόδει = λογικόν. — οἱ χρώμενοι νέαις ταῖς διανοίαις = οἱ νεανικὰ φρονοῦντες, οἱ σκεπτόμενοι σὰν παιδιά.

§ 17·18

ἔξωνοῦμαι = ἔξαγοράζω. — τοῖς χρήμασιν ἔξωνοῦνται τοὺς κινδύνους = μὲ χρήματα ἔξαγοράζουν τοὺς ἐκ τῶν δικαστικῶν ἀγώνων κινδύνους = ἀπαλλάσσονται τῶν δικῶν ἔξοδεύοντες χρήματα. — ἔξαμαρτάνουσιν· μετοχὴ χρονικὴ = δσάκις περιπίπτουν εἰς παραπτωμα. — δμοίως ἐνν. τοῖς νέοις. — ἐπιτιμᾶτιν = κατακρίνω τινά. — ἀμφότεροι· καὶ οἱ νέοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι (ἐνῷ, δπως εἴπε προηγούμενως, οἱ νέοι ἀξιοῦνται συγγνώμης παρὰ τῶν πρεσβυτέρων). — οὐκ ἔστιν· τὸ ἔστιν μετ' ἀπορεμάτου (ἀμύνεσθαι) = εἴναι δυνατόν. — ὑβρίζομένοις· μετοχὴ χρονικὴ = δσάκις ὑβρίζονται, ἀδικοῦνται. — ἀμύνομαι τινα = ἀποκρούω τινά. — τοὺς ὑπάρξαντας ἐνν. τῆς ὑβρεως. — ὑπάρχω τινὸς = κάμνω ἀρχήν τινος, δίδω ἀφορμὴν εἰ τι. — περιγίγνομαι τινος = ὑπερισχύω τινός, τὰ βγάζω πέρα μὲ κάποιον. — σπου-

δάζω=σπουδαιολογῶ, ὅμιλῶ σοβαρῶς.—**τοιοῦτος**· δηλ. ὑβριστής. — **κωμωδῶ τινα** = διακωμωδῶ, περιγελῶ κάποιον.—**ώσπερ καλὸν** (=σπουδαῖον κατόρθωμα) **ποιῶν** μὲ τὸ νὰ διακωμωδῆ ἔνα πτωχὸν ἀνάπηρον γέροντα.

§ 19 20

ώς ἐμὲ=πρὸς ἐμέ, εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου.—**τὰ ἔαυτῶν**=τὰ ὑπάρχοντά των, τὴν περιουσίαν των.—**σφέζω**=διασφέζω, διατηρῶ.—**ἐνθυμοῦμαι**=σκέπτομαι, ἔχω ὑπ' ὄψει μου.—**οὐδὲν**=οὐδόλως.—**δημιουργὸς**=τεχνίτης. — **ἐθίζομαι** = συνηθίζω.—**προσφοιτῶ**=συχνάζω.—**σκυτοτομεῖον**=ἐργαστήριον σκυτοτόμου, ὑτοδηματοποιοῦ (**σκύτος** [τὸ] = δέρμα κατειργασμένον, πετσί).—**δποι ἀν τύχη**· ἔνν. προσφοιτῶν.—**καὶ πλεῖστοι μέν**· ἔνν. προσφοιτῶσιν.—**τοὺς ἐγγυτάτω τῆς ἀγορᾶς κατεσκευασμένους**=τοὺς ἔχοντας κατασκευάσει (=ἴδρυσει, ἐγκαταστήσει) τὸ ἐργαστήριόν των πλησιέστατα τῆς ἀγορᾶς· διότι παρὰ τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν ὑπῆρχον παντὸς εἴδους ἐργαστήρια, οἷον μυροπωλεῖα, ἡνιοποιεῖα, γναφεῖα, κουρεῖα, σκυτοτομεῖα κλπ, εἰς τὰ διποῖα ἐσύχναζον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἐπολιτικολόγουν ἢ περιέπαιζον τοὺς διαβάτας· ἐκεῖ ἦτο καὶ τὸ ἐργαστήριον τοῦ ἀδυνάτου.—**καταγιγνώσκω τινός τι**=καταδικάζω τινὰ εἰς τι· ἐδῶ=χαρακτηρίζω τινὰ ὡς τι.—**παρὰ τοῖς ἄλλοις**· δηλαδὴ δημιουργοῖς.—**δῆλον δτι**· ἔνν. πονηρίαν καταγνώσεται τις.—**εἰ δὲ κάκείνων**· πῶς θὰ συμπληρωθῇ;—**ἀπάντων Ἀθηναῖων**· πῶς θὰ συμπληρωθῇ ἐπίσης;—**ἀμονγέπον**=ἔν τινί γε τόπῳ=κάπου· τοῦ ἐπιρρήματος τούτου, ὃς καὶ ἄλλων τινῶν ὅμοίων (**ἀμόθεν**, **ἀμῶς** κλπ), βάσις εἶναι τὸ **ἀμός** (=τις), οὔτενος ἔχνος διετηρήθη εἰς τὰς μέχρι σήμερον διασφέζομένας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν λέξεις **οὐδαμοῦ**, **μηδαμοῦ**, **οὐδαμῶς**, **μηδαμῶς**.

§ 21 23

ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδα· φράσις ἐλλειπτικὴ=ἀλλὰ παύομαι· οὐ γὰρ οἶδα=ἀλλὰ σταματῶ, διότι δὲν γνωρίζω, δὲν εὑρίσκω...—διτε δεῖται δεῖται τίς ή ἀνάγκη.—ἀκριβῶς=μὲν ἀκριβολογίαν, μὲ κάθε λεπτομέρειαν.—ὑμῖν· συναπτέον πρὸς τὸ ἐνοχλεῖν.—ἐνοχλῶ τινι=προξενῷ εἴς τινα ἐνόχλησιν.—τῶν εἰρημένων· ἐνν. τῷ κατηγόρῳ (=ὑπὸ τοῦ κατηγόρου).—ὑπὲρ τῶν μεγίστων=περὶ τῶν μεγίστων, περὶ τῶν σπουδαιοτάτων (τῆς πενίας καὶ τῆς ἀδυναμίας μου).—τί δεῖ περὶ τῶν δμοίως τούτων φαύλων σπουδάζειν=διατί πρόπει νὰ δεικνύῃ τις σπουδὴν (ὑπέρμετρον ἐνδιαφέρον) διὰ πράγματα τόσον ἀνάξια λόγου, δισον δεικνύει οὕτος. Φαῦλα ἐννοεῖ δὲ ἀδύνατος τὰ περὶ τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ κατηγόρου, περὶ τῶν δποίων ἔκαμε λόγον εἰς τὰς § 15 καὶ 19.—διάνοια=γνώμη, ίδέα.—ἡμπτερος καὶ πρότερον· ἐνν. εἰχειε, δτε μὲ κατετάξατε εἰς τοὺς ἀδυνάτους.—οὗ μόρου· ἐννοεῖ τὸν δβολόν.—μεταλαμβάνω τινδες=λαμβάνω μέρος ἐκ τινος, ἀπολαμβάνω τι.—τῶν ἐν τῇ πατρίδι· ἐν. ἀγαθῶν.—πάλαι=ἀπὸ πολλοῦ, ἀπὸ καιρού· συναπτέον πρὸς τὸ ἔδοτε (βλέπε τὰ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ εἰς τὸν λόγον λεγόμενα).—τῶν μεγίστων· ἐνν. ἀγαθῶν· μέγιστα δὲ ἀγαθά, τὰ δποῖα κατωτέρω καλεῖ καὶ καλλιστα, νοεῖ τὴν ἀσκησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ τὴν ἀνάληψιν ἀξιωμάτων, ἐνῷ αὐτὸς οὔτε βουλευτὴς οὔτε ἡλιαστὴς οὔτε ἐκκλησιαστὴς καν οὔτε οἰανδήποτε ἄλλην ἀρχὴν ἡδύνατο νὰ ἀναλάβῃ ὡς ἀνάπηθος (ποβλ. τὰ ἐν § 13-14 περὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων λεγόμενα).—δαίμων=τύχη.—ἡμᾶς· ἐννοεῖ τὴν τάξιν ὅλων τῶν ἀδυνάτων.—ἡ πόλις ἡμῖν ἐψηφίσατο . . . ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου εἶχε ψηφίσει τὴν χορήγησιν τοῦ ἐπιδόματος εἰς τοὺς ἀδυνάτους· ποία δμως ἀρχὴ καθώριζε τὸ ποσὸν αὐτοῦ καὶ ἤσκει τὸν ἔλεγχον τῶν ἀδυνάτων;—δειλαιος=δυστυχής.—προνοοῦμαι τινος=λαμβάνω πρόνοιαν (μέριμναν) περὶ τινος.—τῶν οὔτως διακειμένων· τῶν ἀδυνάτων.—ταύτη· ἐπίρρημα=οὕτως.—τίθεμαι τὴν ψῆφον=ψηφίζω, ἀποφασίζω.

§ 24 25

διὰ τὸ άν καὶ (= ἀρα) τύχοιμι τοιούτων ὑμῶν = διατί ἄρα γε θὰ σᾶς εὔρισκα τοιούτους=διὰ ποῖον λόγον θὰ ἐσυναντοῦσα τόσην ἔχθρότητα ἐκ μέρους σας.—**πότερον**· ἐφ' ὅσον δὲν ἀκολουθεῖ διπλῆ ἐρώτησις=μήπως. — **ἀγών** =; — **ἀπώλεσε τὴν οὐσίαν**· διὰ τῆς καταβολῆς μεγάλης χρηματικῆς ζημίας ἢ διὰ τῆς δημεύσεως αὐτῆς.— **πολυπράγμων**=πολυάσχολος, περίεργος.—**φιλαπεχθήμων**=ὅ φιλοσκόμενος νὰ δημιουργῇ ἔχθρας, ὁ φιλόνικος.—**τοῖς ἄλλοις**: τίσιν ; — **διφορμὴ τοῦ βίου**=τὸ ἔξ οὐ δρματαί τις, ἐκεῖνο τὸ δποῖον ἔχει τις ὡς χρηματικὴν βάσιν (κεφάλαιον) πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς. — **πρὸς τὰ τοιαῦτα**=πρὸς ἔκδήλωσιν τῶν ἰδιοτήτων τούτων=ῶστε νὰ είμαι ὑβριστὴς καὶ βίαιος.—**τυγχάνω χρώμενος**=ἔχω, διαθέτω — **ἄλλον τοιαύταις...** **χρώμενος**=ἄλλον δὲν διαθέτω τοιαῦτα κεφάλαια διὰ νὰ ἀνταποκρίνωμαι εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς, ὥστε νὰ είμαι τοιοῦτος (ὑβριστὴς καὶ βίαιος) [πρβλ. τὰ ἐν § 15-18 λεγόμενα]. — **δύναμις**=πολιτικὴ ἰσχύς, ἐπιρροή. — **μετὰ τοῦ ὑμετέρου πλήθους**=μεθ' ὑμῶν τῶν δημοκρατικῶν. — **εἰς Χαλκίδα τὴν ἐπ' Εὐρίπῳ** πρὸς διαστολὴν τῶν ἄλλων Χαλκίδων. Καὶ εἰς τὴν Χαλκίδα, ὅπως εἰς τὰς Θήβας καὶ ἄλλαχοῦ, κατέφευγον οἱ φυγάδες δημοκρατικοὶ τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ τῶν τριάκοντα. — **ἔξδρ**· μετοχὴ τοῦ ἔξεστι. — **μετ' ἐκείνων**: τίνων ; — **ἀδεῶς**=ἄνευ δέους, χωρὶς φόβον· διὰ ποῖον λόγον ; — **πολιτεύομαι**=διάγω ὡς πολίτης, ζῶ. — **εἰλόμην κινδυνεύειν**: κάπως κωμικὸν τοῦτο λεγόμενον παρ' ἀναπήρου.

§ 26-27

μὴ δμοίων ὑμῶν τύχοιμι = **μὴ τύχοιμι ὑμῶν δμοίως δυσμενῶν**=εἴθε νὰ μὴ συναντήσω δμοίαν ἔχθρότητα ἐκ μέρους σας. — **ἡμαρτηώς**· ἐναντιωματικὴ μετοχή. — **τοῖς πολλὰ ἡδικηκόσι** = **οἷσιν ἔτυχον ὑμῶν οἱ πολλὰ ἡδικηκότες**. — **ταῖς**

ἄλλαις βουλαῖς=ὅπως αἱ βουλαὶ προηγουμένων ἐτῶν. —**εὐθύ-**
νιας ὑπέκω=λογοδοτῶ. "Ολοι, ὅσοι διαχειρίζοντο ἀρχήν τινα ἐν
"Αθήναις, ὡφειλον ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς ἀρχῆς των
νὰ δώσουν εὐθύνας τῆς διαχειρίσεως αὐτῆς ἐνώπιον τῆς εὐθυ-
νούσης ἀρχῆς τῶν **10 λογιστῶν**. —**ποιοῦμαι τοὺς λόγους**=
λέγω, ἀγορεύω. —**οὔτως**=ἔάν οὕτω ποιήσῃτε (ὅπως αἱ βουλαὶ
προηγουμένων ἐτῶν). —**δίκαια γιγνώσκω**=κρίνω τὰ δίκαια, ἔκδι-
δω δικαίαν ἀπόφασιν. —**τούτων δηλ.** τῶν δικαίων. —**υμῖν** συνα-
πτέον πρὸς τὸ ἔξω τὴν χάριν. — **τὴν χάριν**= τὴν ὁφειλομένην
εὐγνωμοσύνην. —**μαθήσεται** διὰ τῆς ἀπορρίψεως τῆς κατηγο-
ρίας. —**ἐπιβουλεύειν**=πειρᾶσθαι κακῶς ποιεῖν. —**τῶν δμοί-**
ων αὐτῷ κατὰ τὴν σωματικὴν δύναμιν καὶ τὸν πλοῦτον. —**περι**
γίγνοματ τινος=νικῶ τινα· ἐδῶ=ἐπιδεικνύω τὴν ἵκανότητά
μου ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἀπέναντί τινος.

IV

ΚΑΤΑ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ

§ 1

Πολλοὶ μοι προσεληλύθασιν. οὗτοι εἶναι οἱ φίλοι τῶν σιτοπωλῶν, οἵ διοῖοι είχον προσέλθει εἰς τὸν ὅγητορα τοῦ παρόντος λόγου συνιστῶντες εἰς αὐτὸν νὰ μὴ παρουσιασθῇ εἰς τὴν Ἡλιαίαν καὶ συνεχίσῃ τὴν κατὰ τῶν σιτοπωλῶν ἀρξαμένην ἐν τῇ βουλῇ κατηγορίαν.—**ῶς ἀνδρες δικασταί·** διότι ἡ δίκη διεξάγεται ἐνώπιον τῆς Ἡλιαίας· ἥτο δ' αὕτη τὸ πολυπληθέστερον τῶν ἐν Ἀθήναις δικαστηρίων, ἀποτελουμένη ἀπὸ 6,000 πολίτας· Ἀθηναίους ἔκλεγομένους διὰ κλήρου ἐπὶ ἔνιαυσίᾳ θητείᾳ. Δι' ἑκάστην δίκην καὶ ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος αὐτῆς ἔκληροῦτο ὁρισμένος ἀριθμὸς ἡλιαστῶν τὴν πρωίαν τῆς ἡμέρας, καθ' ἥν θὰ συνήρχετο τὸ δικαστήριον. Πρὸς ποῖον ἄρα σημερινὸν δικαστήριον ἡμπωρεῖ νὰ παραβληθῇ;—**θαυμάζω=**ἀπορῶ, διατυπῶ τὴν ἔκτιληξίν μου—**ὑμεῖς** οἱ ἡλιασταί.—**εἰ ὡς μάλιστα... ἡγεῖσθε =εἰ καὶ πάνυ ἡγεῖσθε ἀδικεῖν αὐτοὺς=**καὶ ἀν ὑποθέσωμεν ἔστω, διτε τὴν γνώμην (=εἰσθε βέβαιοι), διτοι διέπραξαν (τὴν ἀποδιδομένην εἰς αὐτοὺς) παρανομίαν.—**οὐδὲν ἡττον=**οὐδόλως διηγώτερον=ἐξ ἵσου τὸ **οὐδὲν ἡττον** νὰ συναφθῇ πρὸς τὸ **νομίζετε.**—**οἱ περὶ τούτων λόγους ποιούμενοι=**οἱ ὅμιλοι τες (δισμενῶς) περὶ αὐτῶν=οἱ κατήγοροι των.—**συκοφαντεῖν νομίζετε=**ἔχετε τὴν ἐντύπωσιν, διτε εἶναι (κοινοὶ) συκοφάνται.⁹ Ή ἔννοια τῶν λόγων τοῦ ὅγητορος εἶναι αὕτη· οἱ φίλοι τῶν σιτοπωλῶν διὰ νὰ πείσουν αὐτὸν ν' ἀπόσχῃ τῆς ἐν τῇ Ἡλιαίᾳ κατηγο-

ρίας χρησιμοποιοῦν μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι καὶ εἰς τὴν ὅλως ἀπίθανον, κατ' αὐτούς, περίπτωσιν, καθ' ἥν οἱ δικασταὶ θὰ ἐπείθοντο ἀπολύτως περὶ τῆς ἐνοχῆς τῶν σιτοπωλῶν, θὰ διέτρεχε καὶ αὐτὸς τὸν κίνδυνον νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς κοινὸς τύπος ἔκβιαστοῦ ἐξ ἑκείνων, οἱ δοποῖοι ἐκυκλοφόρουν ἀφθόνως ἐν Ἀθήναις καὶ τοὺς δοποίους ἐδέκαζον συνήθως οἱ σιτοπωλαὶ διὰ χρημάτων, ἵνα ἀποφεύγωσι τὰς ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων κατηγορίας των. — **δύναμις** = διὰ ποίαν αἴτιαν, ἀπὸ ποῖον ἐλατήριον.

§ 2

οἱ πρυτάνεις εἰς τοὺς πρυτάνεις, τουτέστι τοὺς 50 βιολευτὰς τῆς πρυτανευούσης φυλῆς, οἱ δοποῖοι ἐπὶ 35-36 ἡμέρας προήδρευον τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων, εἶχεν ἐγχειρισθῆ συμφώνως τῷ νόμῳ ἢ κατὰ τῶν σιτοπωλῶν **εἰσαγγελλα** (=καταμήνυσις), τὴν δοποίαν ἀνεκοίνωσαν εἰς τὴν βουλήν, ἵνα κρίνῃ περὶ αὐτῆς. — **ἀπέδοσαν...περὶ αὐτῶν** = ἔθεσαν ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς βουλῆς τὴν ὑπόθεσιν περὶ αὐτῶν (τῶν σιτοπωλῶν). — **ῳδησθησαν** οἱ βουλευταί. — **τῶν ἀρχόντων** ὁ ἄρχορες ἐδῶ νοοῦνται ὅχι οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος ὁ ἄρχορες, ἀλλ' οἱ «εἰωθότες λέγειν», οἱ λαμβάνοντες δηλ. συνήθως τὸν λόγον ἐν τῇ βουλῇ βουλευταί, ἵνα εἰσηγηθῶσι τὴν γνώμην των ἐπὶ τῶν ὑπὸ συζήτησιν ὑποθέσεων. — **ἀνοίτους** = ἀδικάστους, ἀναπολογήτους — **τοῖς ἐνδεκα** οἱ ἐνδεκα ἀπετέλουν συναρχίαν 10 ἀνδρῶν κληρουμένων ἐξ ἑκάστης φυλῆς, εἰς τοὺς δοποίους συνηρμεῖτο καὶ δὲ γραμματεύς· εἰς τούτους ἀνετίθετο ἢ ἐπιμέλεια τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς καταδίκων καὶ ἢ μέριμνα περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ὑπὸ τῶν δικαστηρίων ἐπιβιλλομένων σωματικῶν ποινῶν καὶ δὴ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου (προβλ. τὸ σημερινὸν τμῆμα μεταγωγῶν). — **ξημιδί τινα** = τι μωρῶ τινα. — **δεινὸν** = ἐπικίνδυνον (διὰ τὸ μέλλον), κακὴ ἀρχή. — **ἐθίζομαι** = συνηρμίζω. — **τοιαῦτα** = τοιαύτας παρανομίας. Διότι ἡ βουλὴ δὲν εἶχε δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλῃ θανατικὴν ποινήν, ἀλλὰ μόνον χρηματικὸν πρόστιμον μέχρι 500 δραχμῶν. Εἰς περίπτωσιν καθ' ἥν τὸ διαπραχθὲν καὶ καταγγελθὲν εἰς αὐτὴν ἀδίκημα ἀπήτει βορυτέραν τιμωρίαν, παρέπεμπε τοῦτο εἰς τὴν ἔκκλησίαν ἢ τὸ ἡλιαστικὸν δικαστήριον. — **κατὰ τὸν νό-**

μον ὅστις ἐπέβαλλε τὴν παραπομπὴν τῆς ὑποθέσεως εἰς τὴν Ἡλιαίαν. — **οὐδὲν ἡττον ἥμαν** = πολλῷ μᾶλλον ἥμαν (τῶν βουλευτῶν, οἵτινες δὲν διετηρήσαμεν τὴν ἀρμόζουσαν ψυχραιμίαν, ὅτε ἀνεκοινώθη εἰς τὴν βουλὴν ἢ κατὰ τῶν σιτοπωλῶν καταγγελία).

§ 3·4

πείθοματ τι = ἀποδέχομαί τι. — **πεισθείσης τῆς βουλῆς ταῦτα** = ἀφ' οὗ ἡ βουλὴ πεισθεῖσα ἀπεδέχθη ταῦτα, συνεφάνησε πρὸς τὴν ἄποψίν μου. — **ἐπεχειλουν** = ὑποκείμενον **τινὲς τῶν δητόρων**. — **τοὺς λόγους τούτους** ἐννοεῖ τὴν πρότασίν του περὶ κρίσεως τῶν σιτοπωλῶν κατὰ τὸν νόμον, ἡτις παρέσχε τὴν ὑπόνοιαν εἰς τινας βουλευτάς, ὅτι οὗτος ἔλαβε χρήματα παρὰ τῶν σιτοπωλῶν. — **δτ̄ ἦν αὐτῆς ἡ κρίσις** = δτε ἀκόμη αὕτη (ἡ βουλὴ) ἔκρινε (διεχειρίζετο) τὴν ὑπόθεσιν τῶν σιτοπωλῶν· ὁ κατηγορος ἐννοεῖ τὴν δευτέρων συνεδρίαν τῆς βουλῆς, κατὰ τὴν τὴν δποίαν, γενομένης ἀποδεκτῆς τῆς προτάσεώς του, ἡ ὑπόθεσις τῶν σιτοπωλῶν παρεπέμφθη εἰς τὴν Ἡλιαίαν. Διότι πρόπει νὰ ἔχωμεν ὑπὲρ ὅψει, δτι ἡ διαδικασία τῶν ὑπὸ τῆς βουλῆς κρινομένων εἰσαγγελῶν διήρκει δύο ἡμέρας· κατὰ τὴν πρώτην, μετὰ τὸν λόγον τοῦ κατηγόρου καὶ τὴν ἀπολογίαν τοῦ κατηγορουμένου, ἡ βουλὴ ἀπεφάσιζε διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, ἀν δευτέρην ἔνοχον τὸν κατηγορούμενον ἢ δχι· ἀν ἐγίνετο δεκτὴ ἡ ἔνοχὴ τοῦ κατηγορουμένου, κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν ἀπεφαίνετο, ἀν ἐθεώρει ἐπαρκῆ τὴν ποινήν, ἣν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλῃ αὕτη, ἢ ἀν ἐπρεπεν δ κατηγορούμενος νὰ παραπεμφθῇ εἰς ἥλιαστικὸν δικαστήριον. — **ἔργῳ** = ἐμπράκτως, διὰ τῆς στάσεως, ἣν ἐτήρησα. — **ἡσυχίαν ἀγω** = σιωπῶ. — **αὐτῶν** τῶν σιτοπωλῶν. — **ἡρξάμην** ἐνν. **κατηγορῶν τῶν σιτοπωλῶν** ἐν τῇ βουλῇ. — **τούτων ἔνεκα** = διὰ τὴν ἔξης αἰτίαν· τοῦτο διασαφεῖται διὰ τοῦ δεδιώκεις δὴ τὰς αἰτίας. — **δὴ** = ἀκριβῶς. — **τὰς αἰτίας** = τὰς (ἐπὶ δωροδοκία) διαβολάς. — **παύσασθαι** ἐνν. **κατηγορῶν τῶν σιτοπωλῶν.**

§ 5

ἀνάβηθι· ἀπευθύνεται πρὸς τὸν προΐσταμενον τῶν κατηγορουμένων σιτοπωλῶν ἐπιδεικνύων πρὸς αὐτὸν τὴν παρὰ τῷ βῆματι τοῦ ἀγορεύοντος ἔδραν· διότι κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον ὁ κατήγορος εἶχε δικαίωμα νῦν ἀπευθύνῃ ἐρωτήσεις πρὸς τὸν ἀντίδικον, εἰς τὰς ὅποιας ὥφειλεν οὗτος νὰ ἀπαντᾷ.—**μέτοικος·** οὗτως ἔκαλεντο ὁ ἔνος ὁ ἐγκατεστημένος μονίμως ἢ ἐπὶ μαρχὸν ἐν τινι πόλει· εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ μέτοικοι ἀπετέλουν πολυπληθῆ τάξιν, ἡσχολοῦντο δὲ περὶ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, ἐστρατεύοντο οἱ μὲν εὔποροι ὡς ὀπλῖται, οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἑρέται ἐν τῷ ναυτικῷ, ἀλλὰ δὲν μετεῖχον τῶν ἀρχῶν καὶ ἐπλήρωνον ἔδιον φόρον, **μετοίκιον** καλούμενον, ἦτοι 12 μὲν δραχμὰς ἑτησίως ὁ ἀνήρ, 6 δὲ ἢ χήρα. “Οταν τις ἀπέκτα τὸ δικαίωμα τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸν μετοίκους, ἀνεγνώριζεν ἔνα τῶν πολιτῶν ὃς **προστάτην**, ὅστις ἀντερροσώπευεν αὐτὸν παρὰ ταῖς ἀρχαῖς.—**ἄλλο τι οὖν ἢ ἀξιοῖς ἀποθανεῖν**=ἄλλο τι λοιπὸν φρονεῖς ἢ παραδέχεσαι, διτι εἰσαι ἄξιος θανάτου.—**τι ... ἐφ' οἷς=τι τούτων τῶν ἐγκλημάτων, ἐφ' οἷς.**—ἡ **ζημία** ἐνν. **ἐστι.**—**ἔγωγε** ἐνν. **ἀξιώ ἀποθανεῖν=μάλιστα,** βεβαιότατα.—**συμπρόσθαι·** τοῦ **συνωνύμωναι=ἀγοράζω μετ'** ἄλλων, ἀγοράζω συνεταιρικῶς.—**φορμός·** οὗτος ἦτο μέτρον διὰ τὰ σιτηρὰ ἐν εἴδει καλάθου (**ζεμπιλίου**) ἵσοδυναμῶν πρὸς ἔνα μέδιμνον, δηλαδὴ 36 περίπου ὀκάδαις.—**ῶν καθ' ἔλειν πρὸς τὴν γενικὴν φορμῶν, ἀντὶ οὗς.**—**ἔξειναι·** δηλ. **τινὶ συμπρόσθαι.**—**τῶν ἀρχόντων=τῶν σιτοφυλάκων** οὗτοι 10 ὄντες, ἐκ τῶν ὅποιών 5 ἐν Ἀθήναις καὶ 5 ἐν Πειραιεῖ, παρηκολούμοντι τὴν κίνησιν τοῦ σίτου καὶ ἐμερίμνων διὰ τὴν εἰς κανονικάς τιμὰς πώλησιν αὐτοῦ, τῶν ἀλεύρων καὶ τοῦ ἄριτου (βλ. εἰσαγ. εἰς τὸν λόγον).

§ 6

συνωνεῖσθαι τὸν σῖτον· εἰς μεγαλυτέραν δηλαδὴ ποσότητα τῶν 50 φορμῶν.—**ἀποψηφίσασθε . . . καταψηφίσασθε·** ὡς κοι-

νὸν ἀντικείμενον τῶν δύ) τούτων δημάτων νοητέον αὐτοῦ (=αὐτῶν).—ἀποψηφίζομαι τινος = ἀθρώνω τινά.—καταψηφίζομαι=; — παρεστήμεθα=ὑπεβάλαμεν (ἐν ἀντιγράφῳ μετὰ τῆς ἐγγράφου κατηγορίας).

§ 7

χρῆν καὶ ἔχρην παρατ. τοῦ χρὴ=; — συμπρόσθαι ἐνν. πλείω σῖτον τῶν πεντήκοντα φορμῶν —ἀπαγορεύων φανεται=εἰναι προφανές, διτὶ ἀπαγορεύει.—διμωμόνατε οἱ ἡλιασταὶ μετὰ τὴν ἐκλογήν των ἔδιδον ἐν τῷ Ἀοδητῷ (λόφῳ παρὰ τὸν Ἰλισὸν πρὸς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ ἀθηναϊκοῦ Σταδίου) τὸν ἡλιαστικὸν ὅρκον, διὰ τοῦ ὅποίου ὕμνυον, διτὶ θὰ τηρήσουν τοὺς νόμους τῆς πόλεως καὶ θὰ δικάσουν ἄνευ προκαταλήψεως καὶ μεροληψίας.—κατὰ τῶν ἀρχόντων=εἰς βάρος τῶν σιτοφυλάκων.—περὶ αὐτῶν=περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης.

§ 8 9

τὴν αἰτίαν· δηλ. τοῦ συμπρόσθαι σῖτον πλείω πεντήκοντα φορμῶν.—εἰς ἐκείνους· τοὺς σιτοφύλακας.—ἀναφέρω εἰς τινά τι=ἀποδίδω εἰς τινά τι, δίχινω ἐπάνω εἰς κάποιον κάτι, ὅπως λέγομεν κοινῶς.—παρακαλῶ=καλῶ, προσκαλῶ.—οὐδὲν ἔφασαν εἰδέναι τοῦ πράγματος=ἔφασαν οὐδὲν εἰδέναι τοῦ πράγματος.—"Ανυτος δέ· οἱ σιτοφύλακες τοῦ Πειραιῶς, περὶ τῶν ὅποίων πρόκειται ἔδω, ἥσαν, ὡς εἴπομεν, 5, ἐκ τῶν ὅποίων εἴς ήτο δ "Ανυτος, διτὶς ἀπετέλει, φαίνεται, μέλος τῆς συναρχίας τῶν σιτοφυλάκων καὶ κατὰ τὸ παρελθόν καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος.—τιμίος=εἰς ὑψηλὴν τιμὴν, ἀκριβός· τὸ ἐναντίον ἀξιος=εὐθηνός.—τούτων ὑπερβαλλόντων ἀλλήλους καὶ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς (=πρὸς ἀλλήλους) μαχουμένων=ἐπειδὴ οὗτοι προσέφερον (εἰς τοὺς ἐμπόρους) ἀνωτέραν τιμὴν καὶ ἐτρώγοντο μεταξύ των περὶ τοῦ ποῖος θὰ πλειοδοτήσῃ.— συμβουλεύσειεν αὐτοῖς·

ἢ ἔξαρτησις ἐκ τοῦ ὁς (ἔλεγεν, ὁς). — παύσασθαι φιλονικοῦσιν ὁ Ἀνυτος συνεβούλευσε τοὺς σιτοπώλας κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ παρελθόντος ἔτους νὰ παύσουν τὸν συναγωνισμόν, ὅπως λέγομεν ἡμεῖς σήμερον, νὰ δρίσουν δὲ κατόπιν κοινῆς συνεννοήσεως σταθεράν τιμὴν ἀγορᾶς, μὲ τὴν δροῖαν νὰ ἀγοράζουν ὅλοι τὴν συμβουλὴν ὅμως ταύτην τοῦ Ἀνύτου διέστρεψαν οἱ σιτοπῶλαι καὶ ἵσχυρίζονται πρῶτον μέν, ὅτι τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ τῆς παρούσης βουλῆς, ἐπειτα δέ, ὅτι διετάχθησαν ὑπὸ αὐτοῦ νὰ ἀγοράσουν συνεταιρικῶς περισσοτέραν ποσότητα τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζομένης. — ὅμιν τοῖς Ἀθηναίοις. — παρὰ τούτων τῶν σιτοπωλῶν. — δεῖν τὸ ἀπαρέμφατον ἐκ τοῦ ἔλεγεν. — διβολῷ μόνον πωλεῖν τιμιώτερον κατὰ τὸν νόμον, τοῦ δροίου ἔγινε μνεία ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ παρόντος λόγου. — συμπραιμένους καταθέσθαι = συμπραΐσθαι καὶ καταθέσθαι (=ἀποθηκεῦσαι πρὸς κερδοσκοπίαν). — ἀλλήλοις ἀντωνεῖσθαι = ἀλλήλους ὑπερβάλλειν =; — τῆτες ἐπίροημα = τούτων τῷ ἔτει = ἐφέτος.

§ 10

ἐὰν ὁς μάλιστα = καὶ ἐὰν ἔστω (§ 1). — περὶ τούτων = περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης. — ἀλλὰ τούτων κατηγορήσειν = ἀλλὰ (ὅτι) θὰ ἐνοχοποιήσουν καὶ τούτους, θὰ καταστήσουν καὶ τὸν σιτοφύλακας συνυπευθύνους αὐτῶν. — περὶ ὅν ἔνν. πραγμάτων (ὅπως προκειμένου περὶ σίτου). — διαφερὴδην = ὁτιῶς, σαφῶς. — δικην διδωμι = τιμωροῦμαι. — τὸν μὴ πειθομένους δηλαδὴ τοῖς νόμοις. — τούτοις = τοῖς περὶ τούτων νόμοις.

§ 11-12

ἀλλὰ γὰρ = ἀλλὰ βεβαίως, ἀλλ' ὅμως. — ἐπὶ τοῦτον τὸν λόγον ὅτι ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κελευσθέντες συνεπρόλαντο τὸν σῖτον. — ἐπ' εὔνοιᾳ τῆς πόλεως = ἐξ ἐνδιαφέροντος πρὸς τὸν πολίτας. — ἵνα ὁς ἐπεξήγησις τοῦ ἐπ' εὔνοιᾳ τῆς πό-

λεως.—περιφανής=καταφανής, τρανός.—γάρ διασαφητικός.—
νῦμῶν ἔνεκα=ἐπ' εὐνοίᾳ νῦμῶν.—τῆς αὐτῆς τιμῆς=μὲ τὴν
Ιδίαν τιμήν,—ἔως...ἐπέλιπε=ἔως ὅτου ἐκλείψῃ, ἔξαντληθῇ.—
ῶσπερ κατὰ μέδιμνον συνωνούμενοι=ῶς ἐὰν ἥγοραζον συνε-
ταιρικῶς τὸν σῖτον ἀπὸ ἔνα ἔνα μέδιμνον (ὅτε θὰ ἦτο ἵσως δι-
καιολογημένη ἡ πώλησις τοῦ σίτου εἰς διαφόρους τιμάς).

§ 13

δεινὸν=παράδοξον, ἀνεξήγητον. — εἰσφοράν περὶ ταύτης
βλέπε καὶ Ἐργοκλέους Ἐπίλογον § 2-3 σελ. 74.—εἰσεσθαι
μέλλων τοῦ ὄγματος οἶδα. — σὸν ἐθέλουσιν ἐνν. εἰσφορὰν
εἰσενεγκεῖν. — πενίαν προφασίζονται διότι οἱ ἄποροι ἔξη-
ροῦντο τῶν εἰσφορῶν. — ἐφ' οἷς = ἐφ' αἷς πράξεσιν.—λαθεῖν
αὐτοῖς συνέφερεν (ἐνν. Δ ποιοῦσιν, τὸ δόποιον ἔξυπακούεται
ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ἐφ' οἷς).—τάναντία γάρ... συμφέρει =
διότι τὰ συμφέροντα αὐτῶν συγχρούνται πρὸς τὰ συμφέροντα
ὅλων τῶν ἄλλων πολιτῶν.

§ 14-15

οὕτω... ἀσμενοι=μὲ τόσην ψυχικὴν ἀγαλλίασιν (διότι πρό-
κειται νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς συμφορὰς πρὸς κερδοσκοπίαν).—
λογοποιῶ = πλάττω διὰ τῆς φαντασίας καὶ διαδίδω ψευδεῖς
λόγους. — λογοποιῶ συμφορὰς= πλάττω διὰ τῆς φαντασίας καὶ
διαδίδω συμφοράς.— Η τὰς ναῦς κλπ. ἐπεξήγησις.— τὰς ναῦς
ἐδῶ ή λέξις σημαίνει ὅτι τὸ πολεμικὸν πλοῖον, ἀλλὰ τὸ σιταγω-
γόν, τὸ δόποιον συνήθως καλεῖται δλιάς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.—
διεφθάρθαι· ἐκ τῆς τρικυμίας. — ἐκπλεούσας· ἐκ τοῦ Ἑλλη-
σπόντου.—ἐμπόριον=ἐμπορικὸς λιμήν· νοοῦνται οἱ ἐμπορικοὶ
λιμένες Ιδία τῶν περὶ τὸν Εὔξεινον χωρῶν, οἵτινες κατὰ τὴν πε-
ρίοδον τῶν πολέμων ἐκλείσαντο, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκ-
πλέουν τὰ σιταγωγὰ πλοῖα.—τὰς σπονδὰς μέλλειν ἀπορρηθῆ-

σεσθαι (τοῦ δ. **ἀπαγορεύω**) = ὅτι αἱ συνθῆκαι πρόκειται νὰ καταστοῦν ἄχρηστοι, νὰ παύσουν ἰσχύουσαι (νὰ καταγγελθοῦν, ὅπως λέγομεν σήμερον)· ἐννοοῦνται αἱ συνθῆκαι αἱ κατασταθεῖσαι διὰ τῆς ἀνταλκιδείου εἰρήνης τῷ 387 π. Χ.— **εἰς τοῦτο** ἔχθρας ἐληλύθασιν = εἰς τόσην ἔχθροτητα ἔχουν φθάσει ἀπέναντι μας = τούσον ἔχθρικὰς διαθέσεις τρέφουν ποὺς ἡμᾶς· ἢ γενικὴ ἔχθρας τὶ εἴναι συντακτικῶς; — **ἀναρπάζω τὸν σῖτον** = κάμνω ἀνάρπαστον τὸν σῖτον (κλείων αὐτὸν εἰς τὰς ἀποθήκας) — διαφερώμεθα· δηλ. **αὐτοῖς**. — **διαφέρομαί τινι** = φιλονικῶ πρός τινα. — **ἀγαπῶ**, **ἔάν** = μένω εὐχαριστημένος, ἄν. — **δποσούτινο· σοῦν** = εἰς οἰανδήποτε (ὑψηλὴν) τιμήν

§ 16

οὔτω. . **ἔγνωκεν** = τοιαύτην γνώμην ἔχει μορφώσει. — **κακόνοια** = ἔχθροτης, ἔχθρικαὶ διαθέσεις. — **ἀγορανόμους** οἱ ἀγορανόμοι ἥσαν συναρχία δέκα ἀνδρῶν, ἐκ τῶν ὅποιων 5 διέμενον εἰς Ἀθήνας καὶ 5 εἰς Πειραιᾶ. Οὗτοι εἴχον ἔργον τὴν ἐποπτείαν ἐπὶ τῶν πωλουμένων εἰδῶν (ῶν ἥλεγχον καὶ τὴν ποιότητα ἀκόμη) καὶ τὴν φροντίδα, ὅπως ἐφαρμόζωνται αὐστηρῶς αἱ ἀγορανομικαὶ διατάξεις καὶ μὴ εἰσχωροῦν ἀπάται εἰς τὰς συναλλαγάς. Ἐπὶ τούτοις εἴχον τὴν ἔξουσίαν νὰ ἐπιλύουν τὰς ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀναφυμένας διαφορὰς καὶ νὰ τιμωροῦν τοὺς παραβάτας τῶν ἀγορανομικῶν νόμων. — **τέχνη** = ἐπάγγελμα. — **χωρὶς** = ἴδιαιτέρως. — **ἀποκληρῶ** = ἐκλέγω κατ' ἕτος (= ἀπὸ) διὰ κλήρου. — **δίκην τὴν μεγίστην λαμβάνω παρά τινος** = τιμωρῶ τινα διὰ τῆς ἐσχάτης τῶν ποιῶν. — **ἐπικρατῶ τινος** = ὑπεροισχύω τινός, τὰ βγάζω πέρα μὲ κάποιον. — **δπότε** = ἐφ' ὅσον, καθ' ἦν στιγμήν. — **φυλάττειν** ἐνν. **τοὺς πονηροὺς καὶ ἀδίκους**.

§ 17 18

ἔνθυμοῦμαί = ἔχω ὑπὸ ὄψει μου. — **ἀπογιγνώσκω τινὸς** = ἀθωνώνω τινά· τὸ ἀντίθετον **καταγιγνώσκω τινός (τι)** = ; — **δμολογούντων** = κατέπερ δμολογούντων = ἄν καὶ παραδέχονται. —

ἐπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι=ὅτι συνεννοοῦνται καὶ συνεταιρίζονται (=κάμνουν τράστ) διὰ νὰ παραβλάψουν τὰ συμφέροντα τῶν ἐμπόρων· ἐμπόροι δὲ νοοῦνται οἵ σιτέμποροι, παρὰ τῶν διποίων ἡγόραξον αἱ σιτοπῶλαι χόνδρικῶς τὸν σῖτον.—**ἐπιβουλεύειν τοῖς εἰσπλέουσιν=**ὅτι τρέφετε δυσμενεῖς διαθέσεις ἀπέναντι τῶν (εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς) καταπλεόντων (=τῶν σιτευπόρων).—**εἰ μὲν γάρ...ἐποιοῦντο=**διότι, ἐὰν μὲν ἡ ἀπολογία πυτῶν ἥτο διάφορος· κατ' ἔννοιαν=ἄν δὲν προέβαινον εἰς δμολογίαν τῆς ἐνοχῆς των.—**ἔχω...ἐπιτιμᾶν=**δύναμαι νὰ κατακρίνω.—**ἔφ' ὑμῖν** (ἔνν. ἦν δι) =θὰ εἴχατε κάθε δικαίωμα.—**δποτέροις** δηλαδὴ τοῖς κατηγορουμένοις ἥ τοῖς κατηγόροις.—**καταγιγγώσκω τινὸς θάνατον=**; (πρβλ. ἀπογιγγώσκω τινός).—**ἔχω ταύτην τὴν αἰτίαν=**μὲ βαρύνει ἡ αὐτὴ κατηγορία.—**ἀμφισβητῶ τι=**ἀντιλέγω εἰς τι, ἀρνοῦμαι τι (ἔδω τὴν ἐνοχήν).—**πιστὸς=πειστικός.**—**μᾶλλον παρὰ τῶν ἀρνουμένων** ὁ β' ὅρος τῆς συγχρίσεως εἶναι ἥ παρὰ τῶν δμολογούντων.

§ 19-20

Καὶ μὲν δὴ = καὶ ἀκόμη —**περὶ τῶν τοιούτων** δηλαδὴ ἔγκλημάτων, οἷον τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸν σῖτον.—**ἀγῶν=**δικαστικὸς ἀγών, δίκη.—**κοινότατοι τυγχάνουσιν δητες τοῖς ἐν τῇ πόλει=**κινοῦν ζωηρότατον τὸ ἐνδιαφέρον ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων τῆς πόλεως (διατί :).—**πεύσονται** μέλλ. τοῦ ὄχηματος **πυρθάνομαι=**ἔρωτῶ νὰ μάθω.—**κόσμιος=**εὐπειθής εἰς τοὺς νόμους, νομοταγής.—**ἀδεια=** ἔλευθερία.—**ψηφίζομαι τι=**ἀποφασίζω τι διὰ τῆς ψήφου μου, παρέχω τι διὰ τῆς ἀποφάσεώς μου.—**ἔψηφισμένοι** **ἔσεσθε** πῶς ἔπρεπε κανονικῶς νὰ ἔχῃ ὁ λόγος, ἐφ' ὅσον καὶ ἔδω ἐπεριμέναμεν ἐξάριησιν ἐκ τοῦ ἡγούμενοι;—**τῶν παρεληλυθότων** δηλαδὴ **ἀδικημάτων** (=παρανομῶν).—**τῶν μελλόντων** **ἔσεσθαι=**τῶν ἐσομένων=τῶν μελλόντων νὰ συμβοῦν κακῶν.—**οὕτω** = μόνον οὕτω (δηλ. διὰ τῆς παραδειγματικῆς τιμωρίας).—**ἔσονται** ὡς ὑποχείμενον νοητέον πάντες οἱ μετερχόμενοι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ σιτο-

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ, ἔκδοσις γ'

πώλου. — μόγις = κάπως, διπλασία ποτε. — ἐκ ταύτης τῆς τέχνης = ἔνεκα ταύτης τῆς τέχνης. — τέχνη =; — ἀγωνίζομαι περὶ τοῦ σώματος = δικάζομαι μὲ τὸν κίνδυνον νὰ κάσω τὴν ζωὴν μου. — μᾶλλον αἰροῦμαι = προειμῶ. — κινδυνεύω περὶ τῆς ψυχῆς = ἐκθέτω εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν μου, βάζω τὸ κεφάλι μου στὸν τορβᾶ, ὅπως ἔλεγαν οἱ παλαιότεροι.

§ 21

ἀντιβολῶ τινα = παρακαλῶ τινα. — ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον . . . συνέστησαν πλήρης ὁ λόγιος θὰ είχεν οὕτω. ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐλεήσαιτ' ἀν τούτους τῶν πολιτῶν, οὐ διὰ τὴν τούτων πονηρίαν ἀπέθνησκον, καὶ τοὺς ἐμπόρους (ἐλεήσαιτ' δν), ἐφ' οὓς οὗτοι συνέστησαν τίνας πολίτας ἐννοεῖ ὁ ὄγητωρ; ποιαν σύστασιν ἔκαμαν κατὰ τῶν ἐμπόρων οἱ σιτοπῶλαι; (§ 17). — οἷς τίσιν; πῶς μεταφράζομεν τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν, ὅταν ἀκολουθῦ ἄνω ἡ μέσην στιγμὴν ἡ τὸ ἐρωτηματικὸν σημεῖον; (περὶ τοῦ σημοῦ § 9-10). — χαρίζομαι τινι = εὐχαριστῶ, ὑποχρεώνω τινά. — καὶ προθυμοτέρους ποιήσετε ἐνναύτοις (τοὺς σιτεμπόρους). Πῶς θὰ ἔξεδηλοῦτο ἡ προθυμία τῶν σιτεμπόρων νὰ ἔξυπηρετήσουν τοὺς Ἀθηναίους; — παρὰ τούτων τῶν σιτοπωλῶν. — κάπηλος = μεταποάτης, μικροπωλητής ὁ ὄγητωρ καλεῖ τοὺς σιτοπώλας καπήλους περιφρονητικῶς.

§ 22

ὅτου δικάζονται = διὰ ποίαν αἰτίαν δικάζονται, διὰ ποῖν ἀδίκημα δικάζονται.

V

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

§ 1

ω βουλή· ἀπευθύνεται πρὸς τὴν βουλὴν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐνώπιον τῆς ὅποιας ἐκδικάζεται ἡ ὑπόθεσις· τὸ δικαστήριον τοῦτο ἔκτὸς τῶν ἄλλων αὐτοῦ ἔργων ἥσκει καὶ τὴν ἐποπτείαν τῶν Ἱερῶν, δ.ὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον εἰχε τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἀφιερωμένων εἰς τὴν Ἀθηνᾶν ἐλαῖων, τῶν μορίων καλουμένων.—**ἔξειναι**· ἀπαρέμφ. τοῦ ἔξεστι=ἐπιτρέπεται, εἶναι δυνατόν.—**ἡσυχίαν ἄγω**=ἡσυχάζω, διάγω ὡς φιλήσυχος πολίτης.—**πράγματα ἔχω**=ἔχω ἐνοχλήσεις (σκοτοῦρες) ἀντίθετον τοῦ ἡσυχίαν ἄγω.—**αἰτία**=κατηγορία.—**περιπίπτω τινὶ**=ἐμπίπτω εἰς τὰ δίκτυα τίνος, μπλέω μὲ κάποιον.—**οἶν τε συναπτέον** πρὸς τὸ **καὶ τὸν μὴ γεγονότας** ἥδη δεδιέναι περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι.—**οἱ μὴ γεγονότες** ἥδη=οἱ μήπω γεννηθέντες, οἱ ἀγέννητοι.—**περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι**· ἐνν. αὐτοῖς δεινῶν **καὶ κακῶν**.—διὰ τὸν τοιούτους δηλαδὴ τὸν συκοφάντας.—**οἱ κίνδυνοι κοινοὶ γίγνονται...** ἡμαρτηκόσιν=ἐκτίθενται εἰς δμοίους κινδύνους καὶ οἱ οὐδόλως ἀδικοῦντες καὶ οἱ ἔχοντες περιπέσει εἰς πολλὰ παραπτώματα.

§ 2-3

ἀπορος=δύσκολος.—**ὅς ἀγών**=ὅ δικαστικὸς ἀγών, ἡ δίκη.—**ἀπογράφουμαι**=μηνύομαι (ἐγγράφως) ἐπὶ ἀσεβείᾳ (ὅπως ἔδωδιὰ τὴν ἔξιφάνισιν ἔλαίας ἀφιερωμένης εἰς τὴν Ἀθηνᾶν).—**ἔλαα**=ἔλαία.—**πρὸς τοὺς ἐωνημένους τοὺς καρποὺς τῶν μορίων**=πρὸς τοὺς ἐνοικιαστὰς τοῦ ἔλαιοκάρπου (διότι τὸ ἔλαιον τῶν μορίων ἀνήκειν εἰς τὸ δημιόσσιον). Ἡ δὲ λέξις **μορία** ἀρχικῶς ἦτο ἐπίθετον τῆς ἔλαίας (**μορία ἔλαα**), ἔπειτα δ' συμως μετέπεσεν εἰς θέσιν οὐσιαστικοῦ. Ἐκλήθη δὲ τὸ πρῶτον **μορία** ἢνπὸ τῆς Ἀθηνᾶς φυτευθεῖσα κατὰ τὴν παράδοσιν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, υστερον δὲ καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι αἱ εὐρισκόμεναι εἴτε ἐν ἀγροῖς τοῦ δημοσίου εἴτε καὶ ἐν ἴδιωτικοῖς, αἱ δύοιςαὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπολλαπλασιάσθησαν δι' ἀφιερώσεων τῶν Ἀθηναίων. Σημειωτέον δ', ὅτι τὸ πλεῖστον τοῦ καρποῦ τῶν μορίων ἔδιδετο εἰς τοὺς νικητὰς κατὰ τὰ Παναθήναια.—**προσῆσαν πυνθανόμενοι** δηλ. οἱ συκοφάνται=προσήρχοντο ζητοῦντες πληροφορίας (ἄν ἥφαντισα μορίαν).—**ἐκ τούτου τοῦ τρόπου**=διὰ τούτου τοῦ τρόπου.—**σημός**· βλ. εἰσαγωγὴν εἰς τὸν λόγον.—**ἀπελέγχωτι**=ἀποδεικνύω τι ψευδές, καταρρίπτω τι.—**μᾶλλον**· ποῖος ὁ βρόδος τῆς συγκρίσεως;—**καὶ δεῖ με ὁ καὶ**=ὅθεν.—**περὶ ὅν οὗτος ἐπιβεβουλευκὼς ἦκει**=περὶ τῆς κατηγορίας, τὴν δροίαν, κινηθεὶς ἀπὸ συκοφαντικὴν διάθεσιν οὗτος (ὁ κατήγορος), ἥλθε νὰ διατυπώῃ κατ' ἐμοῦ ἐνώπιόν σας.—**διαγιγνώσκω περὶ τινος**=ἐκδίδω τὴν ἀπόφασίν μου περὶ τινος.—**καὶ περὶ τῆς πατρόδος καὶ περὶ τῆς οὐσίας ἀγωνίσασθαι**· διατί;—**διδάσκω τινὰ**=ἐκθέτω εἰς τινα τὰ πραγματικὰ γεγονότα, διαφωτίζω τινὰ (ἐπὶ τινος ὑποθέσεως).

§ 4

γάρ* ἐπεξηγηματικός.—**Πεισάνδρου** ὁ Πείσανδρος ἦτο ὁ εἰσηγητής τῆς συσταθείσης κατὰ τὸ 411 προσωρινῆς δলιγαρχίας, ἐν Ἀθήναις· τούτου ἔδημεύθη ἡ περιουσία μετὰ τὴν παλιγό-

Θωσιν τῆς δημοκρατίας, ἐν δὲ κτῆμα αὐτοῦ ἔδωρήθη εἰς τὸν Μεγαρέα Ἀπολλόδωρον, τὸν φρονέα Ἑνὸς ἐκ τῶν διλιγαρχικῶν, ὃς τυχαννοκτόνον. — **δωρειά** = δωρεά, δῶρον. — **γεωργῶ** = καλλιεργῶ. — **τῶν τριάκοντα** εἶναι οἱ διλιγαρχικοὶ οἱ κατασταθέντες ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν Ἀθηνῶν τῷ 404 π.Χ. — **πριάμενος** τίνος δῆματος; — **ἐκμισθῶ** τι = ἐνοικιάζω τι λαμβάνων μίσθωμα (ἐνοίκιον). — **εἰρήνης οὐσης** ἐννοεῖ τὴν ἀποκατάστασιν διμαλῆς τάξεως πραγμάτων μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν τριάκοντα καὶ τὴν ἐκ νέου ἐπιβολὴν τῆς δημοκρατίας τῷ 403.

§ 5·8

ἐπεὶ δὴ τὸ χωρίον ἐκτησάμην=ἀφ' ὅτου πλέον ἔγινα ἐγώ κύριος τοῦ ἀγροῦ. — **τοῦ μὲν προτέρου**. ... **μορίαι**=καὶ ἂν δεκτῆδιμεν, ὅτι κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν χρονικὴν περίοδον ὑπῆρχον πάρα πολλαὶ μορίαι (καὶ ἐξηφανίσθησαν). — **ζημιοῦμαι**=τιμωροῦμαι. — **δι'** **ἡμᾶς**=ὑπὸ ἐμοῦ, ἐξ ὑπαιτιότητός μου. — **κινδυνεύειν**=δικάζεσθαι. — **δ σπόλεμος** ὁ γνωστὸς πόλεμος, ὁ Πελοποννησιακός. — **πολλῶν κακῶν** δηλαδή; — **πόρρω**=μακράν, εἰς ἀπομεμαρυσμένα σημεῖα τῆς Ἀττικῆς. — **τὰ χωρία τέμνεται**=οἱ ἀγροὶ καταστρέφονται (κοπτομένων τῶν δένδρων ἢ καταστρεφομένων τῶν σπαρτῶν). — **ὑπὸ τῶν φίλων**=ὑπὸ τῶν φιλίων στρατευμάτων, τῶν Ἰδικῶν μας στρατιωτῶν. — **ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ πόλει πάλαι γεγενημένων συμφορῶν**=διὰ τὰς συμφοράς (=πληρώνων τὰς συμφοράς), αἱ διποῖαι ἀπὸ πολλοῦ ἔχουν πλήξει τὴν πόλιν. — **δίκην διδωμι**=τιμωροῦμαι. — **ἀπρατος**=ἀπώλητος (προβλ. δημιοπρασία). — **ἄλλως τε καὶ . . . ἀπρατον δν**=καὶ δι' ἄλλας αἰτίας καὶ (=καὶ μάλιστα) ἐφ' ὅσον ὁ ἀγρὸς οὔτος δημευθεὶς κατὰ τὴν περίοδον τοῦ πολέμου ἔμενεν ἀπώλητος. — **πλεῖν**=**πλέον**. — **θαυμαστὸν**=παράδοξον. — **ἐξένοπτον** ὡς ὑποκείμενον πρέπει νὰ νοηθῇ οἱ **ἄνθρωποι**. — **ἐκκόπτω**=ἐκριζώνω, κόπτω. — **ἐν φέννῳ** χρόνῳ. — **τὰ ἡμέτερα αὐτῶν**=τὰ ἀνήκοντα εἰς ἡμᾶς, τὰς ἀτομικάς μας περιουσίας. — **ἐπιστασθε δέ...** **ἐπιμελεῖσθε=ιστοσούτῳ μάλιστα** ἐπιστασθε, δσῳ μάλιστα τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθε=γνωρίζετε δὲ τόσον καλύτερα (ἀπὸ κάθε ἄλλον), καθό-

σον σεῖς κατ' ἔξοχὴν εἰσθε ἐπιφορτισμένοι μὲ τὴν φροντίδα τῶν τοιούτων.—**πολλά ..δντα**· ἀντὶ **πολλῶν δντων**.—**πολλά**· ἐνν. χωρία—**δασέα**=πεφυτευμένα, κατάφυτα. —**ἴδιαι καὶ μορίαι ἐλάσαι**=ἴδιωτικαὶ καὶ δημόσιαι ἐλαῖαι. —**ώς νῦν τὰ πολλὰ (=τὰ πλείω)** **ἐκκένουπται**· συναπτέον τῷ **ἐπίστασθε**.—**ἡ γῆ ψιλὴ γεγένηται**=τὸ ἔδαφος ἔχει ἀποψιλωθῆ (διὰ τῆς ἀποκοπῆς τῶν δένδρων), ἔχει γίνει καλλιεργήσιμον.—**δίκην λαμβάνω παρά τινος=τιμωρῶ τινα**.—**καίτοι=καὶ βεβαίως**.—**διὰ παντὸς χρόνου=ἀνέκαθεν**, καθ' ὅλας τὰς χρονικὰς περιόδους (καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ ἐν τῷ πολέμῳ, ὡς εἰπεν ἀνωτέρῳ).—**ἀφίημι τινα τῆς αἰτίας=ἀπαλλάσσω τινὰ τῆς κατηγορίας**.—**ἢ που=ἀσφαλῶς**, βεβαίως.—**ἔφ' θμῶν=ἐπὶ τῶν ήμερῶν ὑμῶν**.

§ 910

ἄλλα γάρ = ἄλλὰ βεβαίως, θμως. — **τῶν πρότερον γεγενημένων**· τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου.—**ἔχων=καίπερ ἔχων**· τὸ δὲ **ἔχω** μετ' ἀπαρεμφάτου (**εἰπεῖν**)=δύναμαι.—**πρίν.. γενέσθαι=πρὸ τῆς παρόδου πέντε ήμερῶν**, προτοῦ συμπληρωθοῦν πέντε ήμέραι.—**ἀπεμίσθωσα=ἔξεμισθωσα=;**—**ἐπὶ Πυθοδώρου ἀρχοντος=**ὅτε ἐπώνυμος ἀρχῶν ἦτο δί Πυθοδώρος (τῷ 404-403 π.Χ.). Οἱ Ἀθηναῖοι ὥριζον τὴν χρονολογίαν ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν **ἐννέα ἀρχόντων**, τοῦ **ἐπωνύμου ἀρχοντος** καλουμένου.—**δεῖ=οὗτος δέ** ἢ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία μετ' ἄνω ἢ μέσην στιγμὴν ἢ τὸ ἐρωτηματικὸν σημεῖον ἵσοδυναμεῖ πρὸς δεικτικὴν ἀντωνυμίαν καὶ ἔνα τῶν καταλλήλων συνδέσμων (δέ, **ἄλλα, γάρ, οὖν κλπ.**) κατὰ τὴν ἀνάγκην τῶν συμφραζομένων.—**Δημήτριος οὐτοσί**· μάρτυς ὑπερασπίσεως τοῦ κατηγορούμενου παρὼν κατὰ τὴν ἀπολογίαν αὐτοῦ.—**ταῦτα τοῖα ἔτη=αὐτὰ μᾶς κάνουν τοία ἔτη.** 'Ο δήτωρ προκειμένου νὰ προχωρήσῃ εἰς ἄλλα ἔτη συγκεφαλαιοῖ τὸν πρηγούμενον χρόνον.—**ἀπελεύθερος=δέ** χειραφειηθεὶς δοῦλος.—**μισθοῦμαι τι=ενοικιάζω τι καταβάλλων μίσθωμα** (πρβλ. ἔκμισθῶ, ἀπομισθῶ).—**καὶ μοι=καὶ παρακαλῶ.**—**δεῦρο=ἐδῶ, ἐπὶ τῆς ἔδρας** (τοῦ ποδίου) τῶν μαρτύρων (κειμένης πλησίον τοῦ βήματος τοῦ δήτορος).

§ 11

ἔξήκει δ χρόνος=ἔξελήλυθεν δ χρόνος=ἔχει περάσει δ χρόνος· χρόνον δὲ νοεῖ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη, κατὰ τὰ δύοϊα εἶχεν ἔνοικιάσει τὸν ἀγρὸν δ Πρωτέας καὶ μετὰ τὴν λῆξιν τῶν δύοϊων ἀνέλαβεν αὐτὸς δ Ἰδιοκτήτης τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ.—**ἐπὶ Σουνιάδου ἀρχοντος** οὗτος ἦτο ἐπώνυμος ἀρχων τῷ 397-396 π.Χ., ᾧτοι ἐπὶ τὰ ἔτη ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς ἀγορᾶς. Ἐκ τῆς χρονολογίας ταύτης δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν περὶ τοῦ ἔτους, καθ' ὃ ἀπηγγέλθη δ λόγος.—**καίτοι πᾶς**=καὶ λοιπόν, τούτων οὕτως ἔχόντων πᾶς...—**ἀ=ταῦτα, ἀ.**—**τὸν ψτερὸν ἐργαζόμενον**=τὸν τελευταῖον καλλιέργητὴν (δηλαδὴ ἔμέ, δημις πιρόλιαβον παρ' ἄλλων τὸ χωρίον οὗτε μορίαν οὔτε σηκὸν ἔχον).

§ 12 13

ἐν τῷ τέως χρόνῳ=μέχρι πρό τινος.—**ὅσοι με φάσκοιεν**=ἄν τινες ἴσχυοίζοντο περὶ ἔμοῦ.—**δεινὸς**=πεπειραμένος, στοχαστικός.—**ἀκριβής**=οἰκονομολόγος, ὑπολογιστικός.—**εἰκῇ**=ἄνευ σκοποῦ—**ἀλογίστως** = ἀπερισκέπτως, ἀσυλλόγιστα.—**ἡγούμενος μᾶλλον λέγεσθαι** ἢ ὡς μοι προσῆκε (**λέγεσθαι**)=ἐπειδὴ ἐνόμιζον, ὅτι ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον ἢ ὅσον ἥρμοζεν εἰς ἔμὲ μοῦ ἀπεδίδοντο αἱ ἴδιότητες αὐταί.—**ἴνα ἀν ἡγῆσθέ με σκοπεῖν** δ ἀν συναπτέος τῷ **σκοπεῖν**, τὸ δοποῖον εἶναι ἀπόδοσις τῆς κατωτέρῳ ὑποθετικῆς προτάσεως : **εἰπερ τοιούτοις ἔργοις ἐπεχείρουν**.—**σκοπῶ** = ἔξετάζω, ὑπολογίζω.—**καὶ δ τι κέρδος ἔγινετο τῷ ἀφανίσαντι**=καὶ τί εἶχε νὰ κερδίσῃ ὁ ἀφανίσας τὴν (μορίαν) [ἄν δὲν ἀνεκαλύπτετο].—**τῷ ποιήσαντι** ἔνν. τὴν ἔξιαφάνισιν (ἄν ἀνεκαλύπτετο).—**καὶ τι ἀν λαθὼν διεπραξάμην**=καὶ τί ἀποτέλεσμα, ποίαν ὡφέλειαν θὰ ἀπεκόμιζα, ἄν δὲν ἔγινόμην ἀντιληπτός. — **φανερὸς γενόμενος**=ἄν ἀνεκαλύπτομην.—**τὰ τοιαῦτα**= τὰ τοιαῦτα ἔργα.—**ὑβρις**=αὐθιδεια, περιφρόνησις πρός...—**καὶ ὑμᾶς εἰκός**=καὶ ἐπομένως εἶναι φυσικὸν

σεῖς.—**οὕτω**=μὲ τὴν ἀντίληψιν αὐτὴν (περὶ τῆς διποίας ὁμίλησεν ἀνωτέρῳ : **κέρδους** ἔνεκα ποιοῦσι τὰ τοιαῦτα καὶ ἀκόμη καὶ κατωτέρῳ : ἡτις ὀφέλεια τοῖς ἀδικήσασιν ἐγίγνετο).—**δ** ἀντίδικος=δ ἐνάγων, ὁ μηνυτής.—**ἐκ τούτων**=ἐπὶ τῷ βάσει τούτων.—**κατηγορίας ποιοῦμαι**=κατηγορῶ, διατυπώνω κατηγορίαν.—**ἀποφαίνω**=ἀποδεικνύω.

§ 14.15

οὕτος ὁ ἀντίδικος.—**τὸ χωρίον**=δ ἀγρός, ἢ ἀμπέλος.—**διαφθείρεται**=καταστρέφεται. Οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἔφυτευον ἐντὸς τῶν ἀμπέλων ἄλλα δένδρα, ὅπως γίνεται σήμερον πολλαχοῦ, ἰδίως εἰς τὰς νήσους, ὅπου μέσα εἰς τὰς ἀμπέλους φυτεύουσι συκᾶς καὶ ἄλλα ὅπωροφόρα δένδρα· ἐδῶ ὅμως δὲν θὰ ἔβλαπτεν δ σηκός, ἀν ὑπῆρχε, τὴν ἀμπέλον.—**τοῦ σηκοῦ ὅντος**=ἄν ὑπῆρχε σηκός, ἐκ τῆς ὑπάρξεως τοῦ σηκοῦ.—**οὕθ' ὁς ἀμπέλοις ἐμποδὼν** ἦν =οὔτε ὅτι παρεκάλυε τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κλημάτων.—**οὕθ' ὁς οἰκίας ἔγγυς** (ἐνν. ἥν)· ὥστε νὰ τῆς παρέχῃ ἀσχημίαν, νὰ ἀποτελῇ δι' αὐτὴν ἀνορθογραφίαν, ὅπως λέγομεν σήμερον.—**οὕθ' ὁς ἔγώ ..τῶν παρ'** **ὑμῖν κινδύνων**=οὔτε ὅτι ἔγώ δὲν ἔγνωριζον τοὺς κινδύνους, τοὺς διποίους διατρέχει κανεὶς ἔναγόμενος πρὸ τοῦ δικαστηρίου σας.—**πολλὰς ἀν'** ὁ ἀν εἰς τὸ ἀποποφήναιμι.—**ἀποφαίνομαι**=ἐπιδεικνύω, παρουσιάζω.—**μεθ'** **ἡμέραν**=ἐν καιρῷ ἡμέρας, μέρᾳ μεσημέρι.—**ἔξεκοπτον** κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κατηγόρου.—**ῶσπερ οὐ πάντας λαθεῖν δέοντας** νὰ μὴ ἡτο ἀνάγκη νὰ διαφύγω τὴν προσοχὴν ὅλων.—**αἰσχόν**=ἀξιόμεπτον.—**ἴσως ἀν τις...ἡμέλησεν**=ἴσως ἔνας ἀναιδῆς ἀνθρώπος θὰ ἡμποροῦσε νὰ περιμφρονήσῃ τὰς ἐπιτιμήσεις τῶν πλησίον τοῦ κτήματος (ἀγροῦ) διερχομένων διαβιτῶν.—**νῦν δὲ**=εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ὅμως.

§ 16

ἄθλιος=δυστυχής. — **θεράπων**=ύπηρέτης. — **μηκέτι** (αήττι) = δχι πλέον. — **δεσπότης**=κύριος, ἀφεντικό. — **τοιοῦτον** ἔφ· γνώγον συνειδότας (ἐνν. ἐμαυτῷ)=ἔφ· δσον ήσαν ἐν πλήρει γνώσει τοιαύτης (σοβαρᾶς) πράξεως. 'Ο κατηγορούμενος θέλει νὰ τονίσῃ ἑδῶ, δτι θὰ ᾧτο ἔσχατος παραλογισμὸς ἐκ μέρους του, ἀν̄ ἐλάμβανεν ὡς συνεργάτας του διὰ τὴν ἔξαφάνισιν τῆς μορίας καὶ τὴν ἔκκοπήν του σηκοῦ τοὺς δούλους του, δτε θὰ ᾧτο ἦν αγκασμένος νὰ θωπεύῃ αὐτοὺς διαρκῶς, ἵνα μὴ καταγγελθῇ. Τοῦτο διασαφεῖται καὶ ἐκ τῶν ἐπομένων. — **εἰ καλ τὰ μέγιστα εἰς ἐμὲ** **ἔξημάρτανον**=καὶ ἀν ἀκόμη ὑπέπιπτον εἰς τὰ μεγαλύτερα παραπτώματα ἀπέναντί μου. — **ἡδη**=**ἡδειν** (τίνος δήματος ;). — **ἐπ ἔκεινοις** **ἥν**=εἰς τὸ χέρι των ᾧτο. — **ἔλευθέρους γενέσθαι**. διότι οἱ καταμηνύοντες τοὺς ἀμαρτιάνοντας κυρίους των δοῦλοι ἀπέκτων τὴν ἔλευθερίαν των.

§ 17

τοίνυν=δέ. — **τῶν οἰκετῶν** ἀνωτέρω τοὺς αὐτοὺς ὀνόμασε **θεράποντας**. — **εἰ παρέστη μοι**=ἐὰν ἐπήρχετο εἰς τὸν νοῦν μου, ἐὰν μοῦ κατέβαινε — **τοσούτων μεμισθωμένων** (ἐν. **τὸ χωρίον**) = ἐνῷ τόσοι καὶ τόσοι είχαν ἐνοικιάσει (ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν) τὸν ἄγρον. Νοοῦνται οἱ ἐν § 9-12 ἀναφερθέντες ὡς ἐκμισθωταὶ τοῦ κτήματος. — **βραχέος κέρδους** **ἔνεκα**=δι' ἀσήμαντον κέρδοις. — **προθεσμίας** δὲ **οὐδεμιᾶς** **ούσης τῷ κινδύνῳ**=ἐνῷ οὐδὲν καθαρισμένον χρονικὸν δριον ὑπάρχει διὰ τὴν δικαστικὴν δίωξιν τῆς πράξεως=ἐνῷ παραγραφὴ (ἐπὶ τοιούτου εἴδους ἀδικημάτων) δὲν χωρεῖ. **Προθεσμία** ἐν τῇ ἀτικῇ δικονομίᾳ καλεῖται ἡ χρονικὴ περίοδος, ἐντὸς τῆς δροίας ἐπρεπε νὰ γίνῃ τι (ἀγωγή, δίκη κλτ.) καὶ πέραν τῆς δροίας οὐδεμία πλέον δικαστικὴ πρᾶξις ἐπετρέπετο, παραγραφούμενης τῆς ὑποθέσεως· πρό-

κειμένου ὅμως περὶ ἐκκοπῆς μορίας ἢ σηκοῦ παραγραφὴ δὲν ἔχωρει.—*τοῖς εἰργασμένοις=τοῖς μεμισθωμένοις=εἰς τοὺς ἐνοικιαστάς* ἢ δοτ. συναπτέα τῷ προσῆκον, τὸ δποῖον εἴναι ἀπόλυτος αἰτιατική.—*σῶς=σῶς καὶ ἀβλαβῆς*.—*ἶνα... εἰχον* τελικὸς λόγος ἐκφερόμενος δι' ἵστορικοῦ χρόνου δριστικῆς, ἐπειδὴ δ σκοπὸς παρίσταται ὡς ἀπραγματοποίητος ἐν τῷ παρελθόντι.—*ἶνα... εἰχον ἀνενεγκεῖν, διτῷ παρέδοσαν=διὰ νὰ ἤσαν εἰς θέσιν νὰ ἀναφέρουν, εἰς ποῖον παρέδωκαν (τὸν ἄγρὸν)=διὰ νὰ ἤσαν εἰς θέσιν νὰ εἴπουν, ποῖος διεδέχθη αὐτοὺς εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἄγρου καὶ ποῖος ἐπομένως δ αἴτιος τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ σηκοῦ.*—*ἔμε ἀπολύσαντες* (ἐνν. *τῆς αἰτίας*) *φαίνονται=εἴναι προφανές, διτὶ μὲ ἀπήλλαξαν ἀπὸ τὴν κατηγορίαν* (τὴν εὑθύνην τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ σηκοῦ).—*καὶ καθιστάντες* ἢ μετοχὴ ἐκ τοῦ *φαίνονται*.

§ 18 19

*καὶ ταῦτα εἰ παρεσκευασάμην=εἰν τὰ αὐτὰ τὰ εἰχακανονίσει (τὰ εἶχα φτειάξει, δπως λέγομεν σήμερον) διὰ τοῦ ταῦτα ἐννοεῖ δ ὁ γέριωρ τὰς ἐνδεχομένας συνεννοήσεις του πρὸς τοὺς οἰκέτας καὶ τοὺς ἐνοικιαστὰς τοῦ ἄγρου διὰ τὴν τήσησιν μυστικῆς τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ σηκοῦ τὸ δὲ παρεσκευάζομαι εἰς τὴν δικανικὴν γλῶσσαν σημαίνει τὰς μυστικὰς ἐνεργείας καὶ ὁρδιουργίας.—τοὺς παριστρας=τοὺς παρὰ τὸν ἄγρὸν διερχομένους (τῶν δποίων τὰ κτήματα ενδρίσκοντο πορρωτέρω, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς γείτονας).—οἱ οὖ μόνον ἀλλήλων ταῦτ' ἰσασιν=οἱ δποῖοι δχι μόνον ἐκείνας τὰς ἐνεργείας ἀλλήλων γνωρίζουν..—*ἀλλὰ καὶ... πυνθάνονται=*ἀλλὰ λαμβάνουν πληροφορίας καὶ δι' ἐκεῖνα, τὰ δποῖα κρύπτομεν μέσα μας ἀπὸ τοὺς ἀλλούς, ὥστε νὰ μὴ λαμβάνῃ γνῶσιν τούτων κανείς.—*διάφορος=*ἐχθρός.—*ῶσπερ ἐκάστῳ ὑμῶν=*δπως συμβαίνει μὲ ἐκαστον ἐξ ὑμῶν=δπως ἐκαστος ἀπὸ σᾶς ἔχει ἐχθροὺς καὶ φίλους.—*τοῦτον* τὸν κατήγορον, τὸν Νικόμαχον.—*παρέχομαι μάρτυρας=*πα-*

ρουσιάζω μάρτυρας πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἴσχυρισμῶν μου.—
καὶ μὴ μόνον...ποιεῖσθαι=καὶ νὰ μὴ ἀρκῆται μόνον νὰ δια-
τυπώνῃ τόσον ἀπερισκέπτους κατηγορίας, αἱ δύονται δυσκόλως
ἀποδεικνύονται· τὸ οὕτως ἀναφέρεται ὅχι εἰς τὸ τολμηράς, ἀλλὰ
εἰς τὸ κατηγορίας ποιεῖσθαι (=τόσον ἀπερισκέπτως νά...).—
ὅς φησιν· ἀναφορικὴ αἰτιολογικὴ πρότασις=οὗτος γάρ φησιν.
(=ἴσχυριζεται).—παρειστήκη = παρειστήκειν.—έκτεμνω τὰ
πρέμνα=έκριζώνω τὸ στέλεχος, τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου.—ἀνα-
θέμενος· ἐπὶ τῆς (ὑπὸ βιῶν) συριμένης ἀμάξης.—οἴχουμαι τὰ
ξύλα ἀπάγων=παίρνω τὰ ξύλα (=τὰ πρέμνα) καὶ φεύγω.

§ 20-22

καὶ παρακαλεῖν=εὐθὺς προσκαλεῖν (ὅτε ἡ πρᾶξις θὰ ἥτοι
κατάφωρος).—ἀπολογία=μέσον, ἐπιχείρημα πρὸς ἀπολογίαν.—
ὑπολείπω τινί τι=ἀφήνω εἰς τινά τι.—ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ=
τούτῳ τῷ τρόπῳ.—εἰ δὲ τῆς πόλεως ἔνεκα ἐπραττες=ἐὰν
δὲ ἡ ἐνέργεια σου ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἔξυπηρέτησιν τοῦ συμφέ-
ροντος τῆς πόλεως.—οὕτως· δηλαδὴ διὰ τῆς προσκλήσεως τῶν
παριόντων καὶ τῶν γειτόνων ὡς μαρτύρων τῆς ἐκριζώσεως τῶν
πρέμνων καὶ μεταφορᾶς αὐτῶν εἰς τὸν οἶκον τοῦ κατηγορούμε-
νου.—τότε ἀν πλεῖστον (ἀργύριον) ἔλαβες=τότε θὰ ἔλαμβανες
πολλὰ χρήματα ἐκ μέρους μου=τότε θὰ ἥναγκαζόμην νὰ σου
κλείσω τὸ στόμα μὲ πολλὰ χρήματα.—ἡ σὲ πεῖσαι (ἐνν. μὴ κατη-
γορεῖν)=ταρὰ νὰ σὲ πείσω νὰ μὴ μὲ κατηγορῆς=παρὰ νὰ σὲ δε
κάσω διὰ χρημάτων νὰ μὴ μὲ καταγγείλης.—διὰ τὸν σους λόγους
=ηὶ τὰς (μὴ ἀποδεικνυομένας ἐκ τῶν πραγμάτων) κατηγορίας
σου.—καὶ κατηγορεῖς=καὶ ἐπὶ τούτοις κατηγορεῖς.—ὑπὸ τῆς
ἔμης δυνάμεως· ἡ ὑπὸ μετὰ γενικῆς σημαίνει ἔδῶ αἰτίαν.—δύ-
ναμις=κομματικὴ ἐπιρροή.—μαρτυρῶ τινι=ἐπιβεβαιῶ τὴν μαρ-
τυρίαν τινός.—εἰ...τὸν ἔννεα ἀρχοντας ἐπήγαγες=ἐὰν ἔσπευ-
δεις νὰ δηγήσῃς εἰς τὸν τόπον τοῦ κακουργήματος τὸν ἔννεα

ἀρχοντας. Ἐδῶ μᾶλλον περὶ τοῦ ἑνὸς ἐκ τῶν ἔννέα ἀρχόντων, τοῦ ἀρχοντος βισιλέως, θά ἔπειτε νὰ εἴπῃ ὁ ὅγητωρ, διότι μόνον εἰς ἔκείνου τὴν δικαιοδοσίαν ὑπῆγετο ἢ περὶ τῶν τοιούτων θρησκευτικῶν ζητημάτων ἔρευνα. — ἐξ Ἀρείου Πάγου=τῆς ἐξ Ἀρείου Πάγου βουλῆς (ἥτις εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν τῶν μορίων). — οὕτω γάρ... λέγοντι=διότι (μόνον) οὕτω θὰ ἡσαν βέβαιοι, ὅτι λέγεις τὴν ἀλήθειαν. — διαγιγνώσκω περὶ τινος=; (§ 2-3).

§ 23

δεινότατα πάσχω=εἰς πάρα πολὺ δύσκολον θέσιν εὗρι-
σκομαι. — δς ἀναφορικὴ αἰτιολογικὴ πρότασις=διότι οὔτος. —
οὐκ εἰσὶν αὐτῷ ἔνν. μάρτυρες. — καὶ ταύτην (=τοῦτο)...
γενέσθαι=καὶ τοῦτο (τὸ δι τὴν δηλαδὴ δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ
μάρτυρας) νομίζει, δι τὶ πρόπει νὰ ἀποτελέσῃ στοιχεῖον διὰ τὴν
καταδίκην μου (νομίζει, δι τὶ πρόπει νὰ καταλογισθῇ εἰς βάρος
μου). — θαυμάζω τινὸς = παραξενεύομαι μὲ κάποιον. —
αἰεὶ=ἀεὶ=ἐκάστοτε. — τοιούτων λόγων δηλαδὴ συκοφαντι-
κῶν. — ἀπορῶ τινος=ἔχω ἔλλειψιν τινος, μοῦ λείπει τι. —
ἀμάρτυρος λόγος=λόγος (=κατηγορία) μὴ στηριζομένη ἐπὶ
μαρτυρικῶν καταθέσεων.

§ 24-25

ἐν τῷ πεδίῳ νοεῖται ἡ πεδιὰς τοῦ Κηφισοῦ ἢ μέχρι Πει-
ραιῶς ἐκτεινομένη. — λιπομορφία = τὸ λείψανον μορίας μετὰ
τὴν καταστροφὴν τῶν κλάδων καὶ τοῦ κορμοῦ. — ἐν τοῖς ἀλλοις
τοῖς ἐμοῖς χωρίοις ἐκ τῆς περικοπῆς αὐτῆς φαίνεται, δι τὸ
κατηγορούμενος ἀνῆκεν εἰς τὴν τάξιν τῶν μεγάλων γαιοκτη-
μόνων. — εἴπερ ἔπειθον· ἐννοεῖται ἐκ τῶν ἐπομένων ἀφα-

νίσαι καὶ ἐκκόψαι καὶ ἐπεργάσασθαι· τὸ δὲ ἀφανίζω (**μορίαν**)
—καταστρέφω θάλλουσαν μορίαν, **ἐκκόπτω=ξερριζώνω** κατε-
στραμμένην (μορίαν), **ἐπεργάζομαι=ἐπεκτείνω** τὴν καλλιέργειαν
ἔπι λειδοῦ ἐδάφους (οἷον τὸ περὶ τὸν σηκόν).—**δσωπερ** ἡττον τὸ¹
ἀδίκημα...ξεσθαι· ἡ πλοκή **δσωπερ** (=δσον βεβαίως) **ξμελλε**
τὸ ἀδίκημα **ξεσθαι** ἡττον δῆλον, πολλῶν οὐσῶν (**μορίων**
καὶ λιπομορίων)² τὸ δσωπερ δοτικὴ τοῦ μέτρου.—**περὶ πολλοῦ**
ποιοῦματι τι=ἐνδιαφέρομαι περὶ τινος, ἀποδίδω εἰς τι μεγάλην
ὑπόληψιν.—**καὶ τὴν ἀλλην οὐσίαν=καὶ ὅλην γενικῶς** τὴν
περιουσίαν μου.—**ἡγούμενος περὶ ἀμφοτέρων τούτων εἶναι**
μοι τὸν κίνδυνον=ἐπειδὴ φρονῶ, διτι κινδυνεύω νὰ στερηθῶ
καὶ τὰ δύο ταῦτα (τὴν πατρίδα καὶ τὴν οὐσίαν).—**τούτων**
τῶν ἴσχυρισμῶν μου. — **ἐπιμελητὰς αἰρουμένους** **ἐπιμελη-**
ταὶ λέγονται ἐδῶ μέλη τῆς ἔξ Ἀρείου Πάγου βουλῆς, εἰς τὰ
δποῖα κατὰ μῆνα ἀνετίθετο τὸ ἔργον τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν μο-
ρίων.—**ἐπιγνώμονας δὲ πέμποντας** **ἐπιγνώμονες** ἡ ἀπλῶς
γνώμονες ἐκαλοῦντο οἱ κατ' ἔτος ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῆς ἔξ Ἀρείου-
Πάγου βουλῆς βουλευταὶ πρὸς ἔλεγχον τῆς ἐποπτείας τῶν ἐπιμε-
λητῶν.—**ἐζημιωσεν** ἐνν. ἐμέ.—**ώς ἐργαζόμενον=δς ἐπερ-**
γαζόμενον=;

§ 26

μικρὰς ζημίας ἐννοεῖ τὴν τιμωρίαν, ἡ δποία θὰ ἐπεβάλ-
λετο, ἀν ἔξετεινε τὴν καλλιέργειαν τοῦ κτήματός του γύρῳ ἀπὸ
τὸ περὶ τὸν σηκὸν ἐδαφος.—**τοὺς περὶ τοῦ σώματος κινδύ-**
νους=τοὺς κινδύνους, οἱ δποῖοι ἀφοροῦν αὐτὴν τὴν ὑπαρξίαν μου
οὔτοι ἥσαν δ θάνατος (εἰς παλαιοτέραν ἐποχήν), ἡ φυγὴ καὶ ἡ
δήμευσις τῆς περιουσίας, ἀτινα ἐπεβάλλοντο διὰ τὴν ἔξιφάνισιν
μορίας ἡ σηκοῦ.—**περὶ οὐδενὸς ἡγοῦματι τι=δὲν λογαριάζω**
καθόλου τι.—**εἰς δς ἔξην μᾶλλον ἐξαμαρτάνειν=τὰς δποίας**
ἥτο δυνατὸν εὐκολώτερον νὰ ἔξιφανίσω (περὶ τούτου βλ. § 24).—
φαίνομαι ἐξακολουθεῖ ἡ ἔξιφησις ἐκ τοῦ εἰ (θαυμαστὸν δῆ-

που, ει) ὅπως καὶ εἰς τὸ ἐπόμενον **κρίνομαι**. — **λαθεῖν** ὑποχεί· μενον ἔμε. — **λαθεῖν** **ἔξιορύξαντα** = λάθρᾳ **ἔξιορύξαι**.

§ 27 28

κρείττον=συμφερώτερον. — **καὶ οὐ λέγω...**
διαβεβλημένος=καὶ δὲν λέγω (ταῦτα) ως ἀνθρωπος, ὁ διοῖος εἶχα τὴν δύναμιν τότε (νὰ παρανομῶ) ἢ ως ἀνθρωπος ἔχων δια βληθῆ ἥδη (ώς ἀντιδημοκρατικῶν φρονημάτων καὶ ἔνεκα τούτου ἀναγκαζόμενος νὰ προσέχω περισσότερον εἰς τὰ; πράξεις καὶ ἔνεργειας μου). — **κακόνους εἰμί τινι**=διάκειμαι δυσμενῶς πρός τινα, τρέφω πρός τινα ἔχθρικάς διαθέσεις. — **οὕτως ἐπιμελου μένων**=ἐνῷ τόσην αὐστηρὰν ἐποπτείαν ἀσκεῖτε ἐπὶ τῶν Ἱερῶν ἔλαιῶν (§ 25). — **δει τούτου** συναπτέον τῷ κατωτέρῳ : **τοῦ χωρείου**. — **ώς οὗτός φησιν** (δηλ ὁ κατήγορος) παρενέβαλε τὴν παρενθετικὴν ταύτην πρότασιν δ ὁρτωρ, διότι, ἐνῷ πάντα τὰ ἄλλα παραδέχεται ώς ἀληθῆ, τοῦτο θέλει νὰ παραστήσῃ ώς ψευδές. — **κυκλόθεν**=διόγυρα — **περιέχω**=περιβάλλω. — **δεοκτόν** (**α στερητικὸν καὶ ἔργω [εἴργω]**)=ἄφρακτον, ἀνοικτὸν (καὶ ώς ἐκ τούτου ἐπιτρέπον νὰ ὑποπίπτῃ εἰς τὴν ὅρασιν δ, τι συνέβαινεν ἐντὸς αὐτοῦ). — **κάτοπτος**=δρατός. — **ἀποτολμῶ**= ἐπιπολαίως, μὲ ἐλαφρὰν τὴν καρδίαν τολμῶ.

§ 29

δεινὸν=παράδοξον, ἀτοπον. — **καθίστημι τινα εἰς κίνδυνον** εἰς τὴν δικανικὴν γλῶσσαν=εἰσάγω τινὰ εἰς δίκην (ἐπαγομένην βαρεῖαν τιμωρίαν). — **τοῦτον** ἐννοεῖ τὸν κατήγορον Νικόμαχον, δστις νέος ὕν, ως λέγει κατωτέρω δ ὁρτωρ, καὶ οὐδέποτε ἐπιμεληθεὶς τῶν μορίων ἀνεκάλυψεν, δ, τι δὲν ἤδυνηθησαν νὰ ἔξακριψοσυν οἱ καθ' ἀπαντα τὸν χρόνον ἐπιμελούμενοι αὐτῶν.

§ 30.31

τοὺς τοιούτους λόγους τοὺς λόγους τοῦ κατηγόρου, οἱ δποῖοι δὲν ἥμποροῦν νὰ ἀποδειχθοῦν.—**πιστὸς**=πειστικός.—**σύνοιδα περὶ τίνος**=γνωρίζω ἀκριβῶς περὶ τίνος (καὶ ἐπομένως δύναμαι νὰ μαρτυρήσω περὶ αὐτοῦ). πῶς ή ἔξ Ἀρείου Πάγου βουλὴ ἐγνώριζε περὶ τιύιου;—**ἐνθυμοῦμαι ἐκ τίνος**=ἐξάγω συμ-πέρασμα ἐκ τίνος.—**ἐκ τῶν εἰλημένων ἐνν. μοι.**—καὶ ἐκ τῆς ἀλλης πολιτείας=καὶ ἐκ τῆς καθόλου διαγωγῆς μου ὡς πολίτου.—**τὰ ἐμοὶ προστεταγμένα ἀπαντα**=ὅλας τὰς ὑποχρεώσεις, αἱ ὁποῖαι μοῦ ἔχουν ἀνατεθῆ (μέχρι τοῦδε).—**προθυμούερον πε-ποίηνα... ἡναγκαζόμην** = μὲν μεγαλυτέραν προθυμίαν ἔξεπλήρωσα, παρὰ ὅπως (ὅσον) μοῦ ἐπέβαλλεν ἡ πολιτεία=ἔξεπλήρωσα μὲν μεγυλυτέραν προθυμίαν ἔκεινης, τὴν δποίαν ἀπῆτε παρ' ἐμοῦ ἡ πολιτεία.—καὶ **τριηραρχῶν... καὶ τᾶλλα λητουργῶν** ἐπεξήγησις τοῦ τὰ ἐμοὶ προστεταγμένα. Εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκτὸς τῶν τακτικῶν φόρων, τοὺς δποίους κατέβαλλον οἱ πολῖται, ἐπεβάλλοντο ἔκάστοτε καὶ πρόσθετοι χρηματικαὶ ὑποχρεώσεις εἰς τοὺς πλουσιωτέρους ἔξ αὐτῶν δριζούμενους ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀοχόντων ἢ φυλῶν· αἱ ὑποχρεώσεις αὗται ἐκαλοῦντο λητουργίαι, διηροῦντο δὲ εἰς τακτικὰς καὶ ἐκτάκτους. Καὶ τακτικαὶ μὲν ἦσαν ἡ **χορηγία**, ἡ γυμνασιαρχία, ἡ ἀρχιθεωρία καὶ ἡ ἐστίασις, ἐκτακτοὶ δὲ ἡ **τριηραρχία** καὶ ἡ εἰσφορά. Τί ἡτο τώρα ἡ **χορηγία** εἴδομεν ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου § 9· ἐκ δὲ τῶν τριῶν ἄλλων τακτικῶν λητουργῶν ἡ μὲν **γυμνασιαρχία** συνίστατο εἰς τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς καταβολὴν τῆς δαπάνης διὰ τὸν εὐπρεπισμὸν τοῦ χώρου τοῦ προορίζομένου διὰ τοὺς γυμνι-κοὺς ἀγῶνας καὶ διὰ τὴν ἀσκήσιν καὶ διατροφὴν τῶν ἀθλητῶν· ἡ δὲ **ἀρχιθεωρία** εἰς τὴν ἀνάληψιν τῆς δαπάνης, ἡτις ἀπητεῖτο διὰ τὰς **θεωρίας**, τὰς ἐπισήμους δηλαδὴ ἀντιπροσωπείας τῆς πόλεως εἰς τὰς τέσσαρας ἐθνικὰς ἰορτὰς καὶ εἰς τὴν Δῆλον καὶ εἰς ἄλλους ἱεροὺς τόπους· ἡ δὲ **ἐστίασις** τέλος ἡτο παράθεσις δείπνου ὑπὸ τοῦ ἐστιάτορας εἰς τοὺς φυλέτας αὐτοῦ κατὰ τὰς διαιφόρους ἰορτὰς καὶ δὴ κατὰ τὰ Διονύσια καὶ Παναθήναια. Ἐκ δὲ τῶν ἐκτάκτων λητουργιῶν ἡ μὲν **εἰσφορὰ** ἡτο ἡ συνηθεστέρα καὶ

γενικωτέρα, ἀφοῦ εἰς ταύτην ὑπεχρεοῦντο πάντες οἱ πολῖται πλὴν τῶν ἀποδειγμένως ἀπόρων (*κατ' Ἐργοκλέους ἐπίλογος* § 2-3), ἡ δὲ *τριηραρχία* ἥτο ἡ σπουδαιοτέρα καὶ ἡ δαπανηροτέρα ὅλων τῶν λητουργιῶν, τακτικῶν καὶ ἔκτακτων. Ὁ ἀναλαμβάνων δηλ. αὐτὴν πολίτης ὑπεχρεοῦτο εἰς ἔξοπλισμὸν τριηρας παρεχομένης ὑπὸ τῆς πόλεως κενῆς καὶ εἰς συντήρησιν αὐτῆς καὶ τοῦ πληρώματός της διὰ τὴν σημασίαν διὰ ἀκριβῶς ταύτην προτάσσεται ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ ὁρίστορος. Σημειωτέον δέ, δτι οὐδεὶς ἐλητούργει δις κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος καὶ δτι διὰ πᾶσαν λητουργίαν ἔσχεν διεσμὸς τῆς ἀντιδόσεως (περὶ ᾧ βλ. ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου § 9). — *οὐδενὸς ἡττον πολυτελῶς τῶν πολιτῶν = οὐδενὸς ἐκ τῶν συμπολιτῶν μου διλιγώτερον πολυδαπάνως = ἔξισου μὲ τοὺς ἄλλους συμπολίτας μου διπανηρῶς* (ἄτιλχερα, ὅπως λέγομεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν).

§ 32-33

ταῦτα τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείσας λητουργίας. — *μετριῶς = ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ* (οὕτε πολλὰ οὔτε δλίγα δαπανῶν). — *ποιῶν = εἰς ἐποίουν*. — *φυγή = ;* — *οὐτε περὶ τῆς ἀλλῆς οὐσίας = οὔτε περὶ ὅλης γενικῶς τῆς περιουσίας μου.* — *ἐπικινδυνός = πλήρης κινδύνων κινδύνους* δὲ ἐννοεῖ διήταρο τοὺς ἐκ τῶν δικαστικῶν ἀγώνων προερχομένους, εἰς τοὺς διποίους δὲν θὰ ἐξετίθετο, ἀν μετρίως ἀπλῶς ἀξετέλει τὰ ὑπὸ τῆς πόλεως προστατόμενα. — *πρᾶξας = εἰς πρᾶξα*. — *ἐκέρδαινον μὲν οὐδέν.. ἐμαυτὸν δέ... καθίστην = δὲν ἐπρόκειτο μὲν ν' ἀποκομίσω κανὲν κέρδος, ἔμελλον δὲ ἀντιθέτως νὰ ἐκθέσω τὸν ἔαυτόν μου εἰς κίνδυνον (δικαστικὴν δίωξιν) = ἐνῷ δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἀποκομίσω κανὲν κέρδος, θὰ ἐέθετα ἀπλῶς κλπ.* — *μεγάλα τεκμήρια = σοβαραὶ ἀποδείξεις*: αὗται εἶναι αἱ στηριχθείσαι ἐπὶ τῶν πραγματικῶν στοιχείων, τὰ διοῖα προσεκόμισεν διήταρο. — *περὶ τῶν μεγάλων = προκειμένου περὶ ὑποθέσεων, καθ' ἃς αἱ ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ εἶναι μεγάλαι (§ 26)*. — *περὶ ὕν = ταῦτα, περὶ ὕν.* — *μᾶλλον* ἐπαναλαμβάνει τὸ συγκριτικὸν *πιστότερα* κατά τινα πλεονασμόν.

§ 34·35.

ἐκ τῶν ἄλλων σκέψασθε=μορφώσατε γνώμην ἐκ τῶν ἄλλων περιστατικῶν, ἐκ τῶν ἄλλων τεκμηρίων.—**μάρτυρας ἔχων** προσέλαβε μάρτυρας ὁ ἐναγόμενος προτιμέμενος νὰ μεταβῇ πρὸς συνάντησιν τοῦ ἐνάγοντος, διότι ἐπρόκειτο περὶ **προσκλήσεως**. **πρόσκλησις** δὲ εἰς τὴν δικανικὴν γλῶσσαν ἐλέγετο, ὅταν ὁ ἔτερος τῶν διαδίκων, συνηθέστερον ὁ ἐνάγων, προσήρχετο μετὰ μαρτύρων, **κλητῆρων** καλουμένων, πρὸς τὸν ἀντίπαλον διὰ τὸν δικανονισμὸν τῆς ὑφισταμένης διαφορᾶς. Τὴν πρὸς τοῦτο συζήτησιν παρηκολούθουν οἱ μάρτυρες, ἵνα ἐν καιρῷ καταθέσωσι περὶ αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου.—**βασανίζειν**: ἡ μαρτυρία τῶν δούλων ἐγίνετο δεκτὴ μόνον εἰς τὰς φονικὰς δίκας· εἰς τὰς λοιπὰς διὰ νὰ είναι ἔγκυρος ἐπορεπεν ὁ δοῦλος νὰ ὑποβληθῇ εἰς βάσανον· ἦτο δὲ αὕτη συνηθεῖστη, κρητιμοποιουμένων παντὸς εἴδους κολαστηρίων, διότι ἡ κατάθεσις τοῦ βασανιζομένου δούλου ἐθεωρεῖτο ἀξιοπιστοτέρα τῆς μαρτυρίας τοῦ ἔλευθερου. "Αν κατὰ τὴν βάσανον ἐβλήπτετο ὁ δοῦλος, ὁ βισανίσας ὑπερχρεοῦτο εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ δεσπότου αὔτοῦ.—**ἡγούμενος οὐτως ..τῶν ἔμδν**=ἐπειδὴ ἐνόμιζον, ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον (διὰ τῆς βασάνου τοῦ δούλου) θὰ ἐξηλέγχοντο ἀσφαλέστερον αἱ πράξεις μου παρὰ διὰ τῶν κατηγοριῶν τούτου.—**παραλαβεῖν**: τὸν θεράποντα.—**οὐδὲν φάσκων πιστὸν εἶναι τοῖς θεράπονσι**=ἰσχυριζόμενος ὅτι οὐδεμίᾳ ἔμπιστοσύνῃ ὑπάρχει εἰς τὰς μαρτυρίας τῶν ὑπηρετῶν=κανεὶς δὲν ἥμπορει νὰ δίδῃ πίστιν εἰς τὰς μαρτυρίας τῶν δούλων.—**δεινὸν**=ἀκατανόητον.—**κατηγοροῦσιν**=καταθέτουν, προβαίνουν εἰς ἀποκαλύψεις.—**πεφύκασιν**=είσιν.—**κακόνους**=δυσμενῆς, ἔχθρος.—**μᾶλλον ἀν εἰλοντο**=θὰ προετίμων τὸ μᾶλλον ἀν εἰλοντο, ἔξαρτώμενον ἐκ τοῦ ἀπορηματικοῦ εἰ (εἰ περὶ αὐτῶν μὲν βασανιζόμενοι κατηγοροῦσιν), εἶναι συγχρόνως ἀπόδοσις ὑπονομένης ὑποθετικῆς προτάσεως: εἰ ἐξῆν αὐτοῖς κατειπεῖν=ἐὰν ἥσαν εἰς θέσιν νὰ προβοῦν εἰς ἀποκαλύψεις.—**τῶν παρόντων κακῶν** δηλ. τῶν βασάνων.

§ 36·37

καὶ μὲν δὴ=καὶ τρφόντι, καὶ προσέτι.—τοὺς ἀνθρώπους· τοὺς θεράποντας.—*ἔδόκουν ἀν ἔμαυτῷ ξυνειδέναι (μορίαν ἢ σηκὸν ἀφανίσαντι)=*θὰ παρεῖχα τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι συναίσθαί ουμαί, (ὅτι ἡφάνισα μορίαν ἢ σηκόν).—*τὴν αὐτὴν γνώμην σκεῖν·* ἔνν. *Ὄμας* (ὅτι δηλαδὴ ὁ κατήγορος συκοφαντεῖ, ἐφ' ὅσον προσιληθεὶς δὲν ἥθελησε νὰ παραλάβῃ θεράποντα, ἵνα βασινίσῃ αὐτὸν πρὸς ἔλεγχον τῆς κατηγορίας του).—*ἄλλως τε..* *ἄντος=*καὶ μάλιστα ἐφ' ὅσον (ἐκ τῶν καταθέσεων τῶν θεραπόντων) δὲν θὰ ἔξειθεμέθα καὶ οἱ δύο εἰς ὅμοιον κίνδυνον.—*ἔλεγον·* ὑποκείμ. *οἱ θεράποντες.*—*οὐδέ·* *ἀν ἀπολογήσασθαλ μοι ἔξεγένετο=*δὲν θὰ μοῦ ἥτο δυνατὸν οὕτε νὰ ἀπολογηθῶ καν. —*οὐδεμιᾶς ζημιᾶς ἔνοχος ἦν* (ἔνν. δ ἀν)=δὲν θὰ ὑπέκειτο εἰς οὐδεμίαν τιμωρίαν· διότι κατὰ τοὺς παλαιοτέρους μὲν χρόνους, ἀν ἥθωσιτο ὁ κατηγορούμενος, ὁ κατήγορος οὐδὲν ἔζημιοῦτο· ὕστερον δημοσίες πρὸς ἀποφυγὴν καταχρήσεων ἐπεβάλλετο εἰς αὐτὸν ἡ συνήθης ζημιά τῶν 1000 δραχμῶν, ἀν δὲν ἐλάμβανε τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων· ἀλλ' ἡ ζημιά αὕτη ἥτο ἀσήμαντος, διὸ ὁ ὅγιτωρ λέγει, ὅτι ὁ κατηγορος οὐδὲν θὰ ἔζημιοῦτο ἐκ τῆς ἰδικῆς του ἀθρώσεως.—*εἰς τοῦτο προθυμίας ἀφικόμην=*εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς προθυμίας ἐφθασα=τόσην προθυμίαν ἐπέδειξα· ἡ γενικὴ *προθυμίας* τί εἶναι συντακτικῶς;—*ἔτοιμον=*εὔκολον.—*ἐκ βασάνων καὶ ἐκ μαρτύρων καὶ ἐκ τεκμηρίων·* ἡ παράταξις τῶν ἀποδεικτικῶν στοιχείων τῆς ἀθρότητος, τὰ δύοια προσεκόμισεν ὁ κατηγορούμενος, ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ τελευταίου· διατί;—*πυνθάνομαλ τι=*μανθάνω τι.

§ 38

τετόλμηκε· ἔνν. *μαρτυρεῖν.*—*καὶ πότερον εἰκὸς μᾶλλον.* . *ἐργάσασθαι=*καὶ ποῖον ἐκ τῶν δύο εἴναι φυσικώτερον (λογικώτερον), αὐτὸς νὰ ψεύδεται, ἐφ' ὅσον δὲν διατρέχει (ἐκ τούτου) κανένα κίνδυνον, ἡ ἐγὼ νὰ ἔκτελέσω τοιαύτης σοβαρότητος πρᾶξιν ἔκτιθεμενος εἰς τόσον μεγάλον κίνδυνον.—*αἰτιάσασθαι* ἀντικείμ. *ἔμε.*

§ 39.

ἔγδω μὲν = ἔγδω γάρ. — **τοῦτον τὸν ἀγῶνα ἀγωνίζεται = διεξάγει** (ἐναντίον μου) **τοῦτον τὸν δικαστικὸν ἄγῶνα,** τὴν δικαστικὴν τελέτην δίωξιν. — **οὐχ ως ἀδικοῦντα ἐλπίζων ἀποδεῖξεν = οὐχ ως ἐλπίζων ἀποδεῖξεν (με)** ἀδικοῦντα. — **ὅσῳ γάρ** διὰ τοῦ γὰρ εἰσάγει ὁ λέγων τὴν ἀπόδειξιν, διατί ἐλπίζει ὁ κατήγορος, ὅτι θὰ ἀναγκάσῃ αὐτὸν νὰ τοῦ δώσῃ χρήματα. — **οἱ τοιοῦτοι οἱ συκοφάνται.** — **εἰσὶν ἐπαιτιώτατοι οἱ συκοφάνται τῶν κινδύνων = τὰ μέγιστα ἐπαιτιῶνται οἱ συκοφάνται τῶν κινδυνεύοντας = ἀποδίδουν μεγίστην ἐνογήν καὶ φέρουν εἰς δυσχερεστάτην θέσιν τοὺς δικαστικῶς διωκομένους.**

Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ δίκτυος εἶναι αὕτη. ἐπειδὴ οἱ συκοφάνται ἀποδίδουν μεγίστην ἐνοχὴν εἰς τοὺς ὑπ’ αὐτῶν συκοφαντουμένους διὰ πράξεις σοβαρὰς καὶ φέρουν αὐτοὺς πολλάκις εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν, οἱ κατηγορούμενοι, ἀποφεύγοντες νὰ παρασυρθοῦν εἰς τοὺς δικαστικοὺς ἄγῶνας, εἰς τοὺς δρόποιους ἐπιχειροῦν νὰ τοὺς ἐμπλέξουν οἱ συκοφάνται, ἀναγκάζονται νὰ κλείσουν τὸ στόμα αὐτῶν μὲ χρήματα.

§ 40 41

οὐκ ἡξίουν ἔνν. φεύγειν αὐτὸν ἀργύριον τελῶν = δὲν ἔχοινα ἄξιον ἐμαυτοῦ (= ἔντιμον) [νὰ ἀποφύγω τὴν κατηγορίαν του δίδων εἰς αὐτὸν χρήματα]. — **παρέσκον** ἐμαυτὸν δ τι βούλεσθε χρῆσθαι = ἔθεσι τὸν ἔαυτόν μου ὑπὸ τὴν χρίσιν σας νὰ μὲ κάμειε, ὅτι θέλετε. — **διαλλάττομαι** = συμφιλιώνομαι, ἔρχομαι εἰς συμβιβασμόν. — **κακῶς λέγω** τινὰ = κακολογῶ τινα. — **ἐπιπέμπουσί μοι** = μοῦ στέλλουν ποδὸς ἀπειλήν, χρησιμοποιοῦν ὃς δργανά των ἐναντίον μου. Ὁ κατηγορούμενος χαρακτηρίζει τοὺς ἔχθρούς του δειλούς, διότι, ἐνῷ τὸν μι τοῦν, δὲν βλάπτουν αὐτὸν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἀλλὰ μεταχειρίζονται ως δργανά των

ἐναντίον του τοὺς συκοφάντας. — ἀθλιός=δυστυχής, ἀξιολύπητος. — φυγὰς καθίσταμαι=ἔξορίζομαι. — ἄπαις=ἄνευ παίδων. — ὡν· μετοχὴ αἰτιολογ. ἐκφράζουσα τὴν αἰτίαν τοῦ ἀθλιώτατος δημοιαὶ εἶναι καὶ οἱ ἔτεροι δύο κατωτέρῳ μετοχαὶ γενομένου, στερηθεῖς. — ἐρήμους· κοινὸν κατηγορούμενον τοῦ οἴκου γαὶ τῆς μητρός· τὸ δὲ ἐνδεοῦς εἶναι ἐπιθετικὸς διορισμὸς τῆς μητρός. — ἐνδεῆς πάντων=δ στερούμενος τῶν πάντων (ἐδῶ διὰ τὴν δῆμευσιν τῆς περιονσίας τοῦ υἱοῦ). — ἐπ' αἰσχίσταις αἰτίαις=διὰ κατηγορίας, αἱ δποῖαι προσάπτουν μεγίστην καταισχύνην, ὅνειρος. — νεναυμαχηνός, μεμαχημένος, παρασκῶν· αἱ μετοχαὶ ἐναντιωματικά. — ἀδσμιός=φρόνιμος, καλῆς διαγωγῆς.

§ 42-43

ἀλλά γάρ ..οὐκ οἶδ· δ τι=ἀλλὰ παύομαι· οὐ γάρ οἶδ· δ τι· καὶ τὸν νοιαν=ἀλλ᾽ εἶναι ἀρκετὰ αὐτά, διότι .. — ἐνθάδε· ἐνώπιον τῆς βουλῆς τοῦ Ἀρείου Πάγου, δπου δὲν ἐπετρέπετο παρέκβασις ἐκ τοῦ θέματος οὔτε ἐν τῷ προαιμίῳ οὔτε ἐν τῷ ἐπιλόγῳ. — παρὰ τούτου τοῦ κατηγόρου. — ἐξόν· μετοχὴ τοῦ ξέστι. — ἐπ' αὐτοφράγῳ=ἐπ' αὐτῆς τῆς πράξεως (§ 22). — πιστός=πιστευτός. — αὐτοῖς τοῖς ἔργοις=αὐτῷ τῷ ἔργῳ=διὰ τῆς ίδιας πράξεώς μου. — οὓς φησι παραγενέσθαι=περὶ τῶν δποίων ισχυρίζεται, δτι ήσαν παρόντες (κατὰ τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ σηκοῦ).

20-099

R, θ, φ = χωρικών

ρεάλ - w
800/94
Δαρέας
μαργαρίτη

ρεάλ - w
Δαρέας Κεδιδή

ρεάλ - w
Δαρέας

Ψηφιοποιηθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής